

Beheerevaluatie 2022

weidevogels

**Collectief
Rivierenland**
agrarisch
natuurbeheer

Auteur	Stichting Landschapsbeheer Gelderland
Opdrachtgever	Collectief Rivierenland
Status	Definitief
Datum	10-01-2023

Samenvatting

In opdracht van het collectief Rivierenland is in 2016 gestart met beheermonitoring van weidevogels. Sinds 2019 worden alle elf weidevogelgebieden (inclusief deelgebieden) binnen de grenzen van het collectief Rivierenland gemonitord. Binnen al deze weidevogelgebieden zijn beheermaatregelen in het kader van het agrarijsch natuur en landschapsbeheer (ANLb) afgesproken met deelnemers.

Kaart a: Weidevogelgebieden

Tabel a: Welke uitkomst van tellingen is bekend per weidevogelgebied in 2022

Weidevogel gebieden	Deel- gebieden	Gebiedsnaam	Dichtheid	Nestsucces	Kuiken-overleving grutto
1	1	Duivense broek 1	ja		ja
	2	Duivense broek 2	ja		ja
	3	Duivense broek 3	nee	ja	nee
2	4	Meilanden 2	ja		ja
	5	Meilanden 3	nee	ja	ja
3	6	Eldikse veld	ja	nee	ja
4	7	Ingense waard	ja	nee	ja
	8	Bonte morgen	nee	nee	nee
5	9	Ommerense veld	ja	ja	ja
6	10	Maurikse broek	ja	nee	ja
7	11	Maurikse waard	ja	nee	ja
8	12	Rijswijkse veld zuid	ja		ja
9	13	Zoelense veld	ja	ja	ja
10	14	Leuvense veld west	ja	ja	ja
	15	Leuvense veld oost	ja	ja	half
11	16	Bruchemse broek	ja		ja
	17	Molenveld	nee	ja	ja
Totaal			13	7	14,5

De beheermonitoring is gecoördineerd door Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) en uitgevoerd door vrijwilligers in nauwe samenwerking met het collectief en de lokale agrarische natuurverenigingen. In deze samenvatting worden de resultaten van de beheermonitoring en het uitgevoerde beheer in 2022 weergegeven.

Tabel b: Beoordeling dichtheid, nestsucces, kuikenoverleving en beheer van 2022

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld		nvt		
4 Ingense waard		nvt		
5 Ommerense veld				
6 Maurikse broek		nvt		
7 Maurikse waard		nvt		
8 Rijswijkse veld zuid				
9 Zoelense veld	nvt *			
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek & Molenveld				

De kleur groen geeft aan dat de situatie goed is, geel betekent gemiddeld en voor verbetering vatbaar, rood betekent onvoldoende.

* In het Zoelense veld is wel een NEM gebied, maar is in 2022 niet geteld.

Dichtheid

De wenselijke dichtheden in de weidevogelgebieden in het rivierengebied zijn 10 territoria van de grutto en 35 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. In 2022 worden deze dichtheden maar in drie weidevogelgebieden gehaald: Eldikse veld, Ingense waard en het Ommerense veld.

Nestsucces

Het wenselijke nestsucces (uitkomstpercentage van de legsels) is hoger dan 70%.

Bij vier vrijwilligersgroepen die actief zijn in weidevogelgebieden met agrarische natuurbeheer is de uitkomst van de legsels in 2022 hoger dan 70%: Duivense Broek, Ommerense veld, Leuvensche veld oost + west, Bruchemse broek & Molenveld (Capreton).

Bij twee weidevogelgroepen is het nestsucces tussen de 50 en 70%: Meilanden (Overbetuwe), Rijswijkse- en Zoelense veld.

De uitkomst van alle legsels in het Rivierengebied van alle soorten bij elkaar opgeteld (inclusief alle legsels buiten de kerngebieden) is in 2022 80%. Gemiddeld gezien wordt daarmee voldaan aan het wenselijke nestsucces van minimaal 70%. Alhoewel de situatie lokaal heel verschillend kan zijn.

De invloed van predatie lijkt met 7% in 2022 niet heel erg groot te zijn. Er zijn nog wel verbeterpunten in het kader van preventieve maatregelen. Hiervoor wordt verwezen naar het Predatiebeheerplan.

Broedparen & Kuikenoverleving

In ieder weidevogelgebied worden twee tellingen uitgevoerd om het aantal broedparen en het aantal alarmerende grutto paartjes in beeld te brengen. In 2022 zijn er in de weidevogelgebieden in het Rivierengebied 261 grutto broedparen geteld. In de periode 2018 - 2021 waren het er tussen de 278 en 304 (zie figuur). Het totaal aantal broedparen van de grutto is dus in 2022 gedaald.

Het aantal broedparen van de grutto dat is waargenomen in de eerste telronde van de BTS telling is in 2022 in zeven van de vijftien weidevogelgebieden gestegen t.o.v. 2021: Duivense broek 1, Meilanden 2, Eldikse veld, Ingense waard, Maurikse waard, Rijswijkse veld zuid en Leuvensche veld oost.

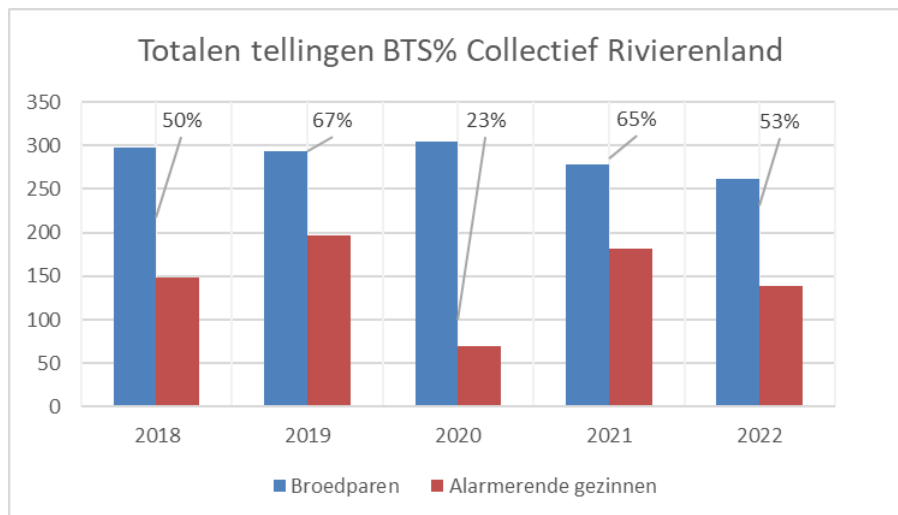
In vijf gebieden daalde het aantal broedparen: Duivense broek 2, Meilanden 3, Maurikse broek, Leuvensche veld west en het Bruchemse broek.

En in drie gebieden bleef het aantal broedparen gelijk: Ommerense veld, Zoelense veld en het Molenveld.

In ieder weidevogelgebied worden BTS-tellingen uitgevoerd om de kuikenoverleving in beeld te brengen. Het zogenaamde Bruto Territoriaal Succes (BTS) van de grutto is het aantal alarmerende grutto-paartjes als percentage van het aantal gruttoparen in de broedfase.

Een laag BTS (<50%) geeft daarbij aan dat er weinig gruttokuikens vliegvlug zijn geworden. Om de sterfte in een gruttopopulatie te compenseren door aanwas, moet het BTS tenminste 65% bedragen.

In 2022 was in het Rivierengebied in acht van de veertien (in het vijftiende gebied is geen gezinnetelling gedaan) getelde gebieden de kuikenoverleving van de grutto goed (boven de 65%). In één gebied (Ommerense veld) was de kuikenoverleving middelmatig (tussen de 50 en 65%). En in vijf gebieden was de kuikenoverleving onvoldoende (lager dan 50%).

Figuur: BTS% grutto BTS tel gebieden Collectief Rivierenland in de periode 2018-2022

Het gemiddelde BTS van alle weidevogelgebieden in het Rivierenland bij elkaar is 53% in 2022. Dat is in zijn totaliteit niet voldoende om de grutto populatie te laten groeien.

In de periode 2018 - 2021 was de kuikenoverleving tussen de 23 en 67%. De kuikenoverleving is dus wel eens beter, maar ook wel eens slechter geweest als in 2022.

Beheer

Zorg voor betrokken ANLb deelnemers bij het beheer, vrijwilligers en de weidevogels.

Verhoog de deelname aan het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) en vergroot het aantal ha's dat onder beheer ligt. Zorg er daarbij wel voor dat het beheer op de juiste plek ligt: daar waar ook daadwerkelijk de weidevogels zitten. Zorg voor variatie in situering van de pakketten: mozaïek.

Het optimale weidevogelbiotoop bestaat uit open landschap met weinig verstoring en een, bestaande uit extensieve vochtige en kruidenrijke gras- en hooilanden. Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha. Van de vijftien BTS telgebieden zijn er zeven kleiner dan 250 ha.

Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Vormen van zwaar beheer in het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) zijn: plasdras, kruidenrijk grasland,

grasland met rustperiode en extensief beweiden. In drie van de twaalf gebieden is meer dan 30% zwaar beheer. Het is wenselijk om in de overige gebieden meer zwaar beheer te realiseren.

Plasdrassen hebben een grote aantrekkingskracht en een positieve effect op weidevogels. Het wenselijk aandeel (greppel)plasdras is tenminste 3% van het oppervlak (ANLb) in een gebied. In twee van de twaalf weidevogelgebieden is geen plasdras en in de overige zeven gebieden is het aandeel plasdras in het ANLb lager dan 3%. In drie gebieden is meer dan 3% van het ANLb plasdras. Sommige plasdrasgebieden moeten nog wel worden verbeterd, zodat er in het seizoen voldoende, maar ook niet te veel water op staat. En de begroeiing kort de winter in gaat, zodat een plasdras aantrekkelijk blijft voor weidevogels gedurende het seizoen.

Er is meer geschikt kuikenbiotoop nodig. Het is belangrijk om kruidenrijk grasland te realiseren binnen bereik van de weidevogelgezinnen. Er zijn nog verbeteringen wenselijk in het aandeel en de kwaliteit van het kruidenrijk grasland.

Er zijn nog kansen te behalen in het inzetten van voorbeweiding of extensieve beweiding in het weidevogelseizoen. Zorg er met nabeweiding voor dat ANLb percelen met een korte vegetatie de winter in gaan, zodat het gras in het voorjaar niet te hoog komt te staan voor de weidevogels.

Last minute beheer (opplussen van het pakket legselbeheer) wordt regelmatig inzet door weidevogelbeschermers, maar blijft een aandachtspunt. Indien er in het seizoen nog broedende vogels of weidevogel gezinnen zijn als het land bewerkt gaat worden, is het de taak van de vrijwilligers om last minute beheer onder de aandacht te brengen bij de grondgebruikers (deelnemer ANLb en niet deelnemers ANLb) en de gebiedscoördinator van de agrarisch natuur vereniging (ANV) hierover in te lichten.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	1
1 Inleiding.....	6
2 Duivense broek.....	8
3 Meilanden.....	14
4 Eldikse veld.....	20
5 Ingense waard.....	24
6 Ommerense veld.....	27
7 Maurikse broek.....	33
8 Maurikse waard.....	37
9 Rijswijkse veld zuid.....	40
10 Zoelense veld.....	45
11 Leuvensche veld.....	48
12 Bruchemse broek & Molenveld.....	54
13 Conclusie Rivierengebied.....	62
Bijlagen.....	67
Bijlage 1 Aandachtspunten vanuit weidevogelbeschermers.....	68
Bijlage 2 Soortenplan weidevogels.....	73
Bijlage 3 Conclusie kleuren voorgaande jaren.....	77
Losse bijlagen.....	78
Bijlage 4 Begrenzings weidevogelgebieden	
Bijlage 5 Resultaten BTS-tellingen.....	78
Bijlage 6 Resultaten NEM Monitoring Sovon.....	78

1 Inleiding

In opdracht van het collectief Rivierenland is in 2016 in een aantal gebieden gestart met beheermonitoring van weidevogels. In 2017 en 2018 is de monitoring uitgebreid en sinds 2019 worden alle elf weidevogelgebieden (inclusief deelgebieden) binnen de grenzen van het collectief Rivierenland gemonitord. Binnen al deze weidevogelgebieden zijn beheermaatregelen in het kader van het agrarisch natuurbeheer (ANLb) afgesproken met deelnemers.

De beheermonitoring is gecoördineerd door Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) en uitgevoerd door vrijwilligers in nauwe samenwerking met het collectief en de lokale agrarische natuurverenigingen. De resultaten van zowel de beheermonitoring als ook de registratie van de legsels en het uitgevoerde beheer zijn opgenomen in deze rapportage.

Kaarten met daarop de grenzen van de weidevogelgebieden staan in bijlage 4. In hoofdstuk 2-12 staan de resultaten van de elf weidevogelgebieden. De dichtheden aan weidevogels, het nestsucces, de kuikenoverleving en het beheer wordt per gebied in een hoofdstuk beschreven.

Dichtheden

De norm voor het aantal territoria van de grutto is in het rivierengebied gesteld op 10 per 100 ha en 35 territoria per 100 ha van alle weidevogelsoorten bij elkaar opgeteld. De soortgroep weidevogels bestaat uit de volgende soorten: gele kwikstaart, graspieper, grutto, kievit, krakeend, kwartel, kwartelkoning, ooievaar, patrijs, scholekster, slobbeend, tureluur, veldleeuwerik, watersnip, wilde eend, wintertaling, wulp en zomertaling. In deze rapportage worden de dichtheden getoetst aan de territoria die zijn gekomen uit de tellingen van Sovon binnen het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Kaarten met daarop de grenzen van de NEM gebieden staan in bijlage 4. Kaartjes van de territoria van de soortgroep weidevogels zijn opgenomen in bijlage 6. Dank gaat uit naar Sovon voor het delen van de resultaten van het Netwerk Ecologische Monitoring.

Toetsingscriteria

De criteria voor het behalen van een goed (groene kleur in tabel 42) is meer dan 10 territoria van de grutto per 100 ha en meer dan 35 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Een onvoldoende (rode kleur) volgt bij minder dan 8 territoria van de grutto per 100 ha en minder dan 30 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Alles wat tussen goed en onvoldoende in valt, is voor verbetering vatbaar (gele kleur).

Nestsucces

Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren. Het wenselijke nestsucces (uitkomstpercentage van de legsels) is hoger dan 70%.

Toetsingscriteria

Het criterium voor het behalen van een goed (groene kleur in tabel 42) is een nestsucces hoger dan 70%. Een onvoldoende (rode kleur) volgt bij een nestsucces lager dan 50%. Alles wat tussen goed en onvoldoende in valt, is voor verbetering vatbaar (geel).

Kuikenoverleving

In ieder weidevogelgebied worden twee tellingen uitgevoerd om het aantal broedparen en het aantal alarmerende gruttopaartjes in beeld te brengen. Dit zijn de BTS-tellingen om het zogenaamde Bruto Territoriaal Succes (BTS) van de grutto (en de wulp) te kunnen berekenen. Dit wordt gedaan door het berekenen van het aantal alarmerende gruttopaartjes als percentage van het aantal

gruttoparen in de broedfase. Een laag BTS (<50%) geeft daarbij aan dat er weinig gruttokuikens vliegvlug zijn geworden. Om de sterfte in een gruttopopulatie te compenseren door aanwas, moet het BTS tenminste 65% bedragen.

Het BTS percentage geeft wel een indicatie maar geeft niet de daadwerkelijke situatie weer. Omdat het theoretisch mogelijk is dat grutto's wegelopen met hun gezinnen uit dit gebied, mogen de gegevens niet als 100% betrouwbaar worden beschouwd. Het is een graadmeter van de kuikenoverleving, maar biedt geen informatie omtrent de oorzaak van een eventuele lage kuikenoverleving. Die oorzaak zou kunnen liggen in ziekte, voedseltekort, verdrinking, landbouwwerkzaamheden etc. Echter omdat onderzoek heeft aangetoond dat predatie de belangrijkste verliesoorzaak van kuikens is, mag worden aangenomen dat een laag BTS voor een belangrijk deel wordt veroorzaakt door predatie. Maar ook de lokale veldsituatie, zoals het aanwezige beheermozaïek speelt hierbij een grote rol.

Kaarten met daarop de grenzen van de BTS telgebieden (weidevogelgebieden) staan in bijlage 4. Kaarten van de uitgevoerde BTS tellingen in 2022 per telronde zijn opgenomen in bijlage 5.

Toetsingscriteria

Het criterium voor het behalen van een goed (groene kleur in tabel 42) is een BTS hoger dan 65%. Een onvoldoende (rode kleur) volgt bij een BTS lager dan 50%. Alles wat tussen goed en onvoldoende in valt, is voor verbetering vatbaar (geel).

Beheer

In het 'soortenplan weidevogels' (bijlage 2) staat beschreven waar het optimale weidevogelbiotoop uit bestaat.

Een open landschap met weinig verstoring, een zichtafstand van minimaal 400 meter en bestaande uit extensieve vochtige en kruidenrijke gras- en hooilanden.

De ideale vegetatie voor grutto's en tureluurs in een weidevogelgebied bestaat uit een grote variatie aan planten met een gevarieerde structuur, zowel in hoogte als in dichtheid. Daardoor vallen nesten minder op. Daarnaast is aanwezigheid van een kruidenrijke en in hoogte en dichtheid gevarieerde graslandvegetatie essentieel voor de kuikens. Ze vinden hier schuilgelegenheid en voedsel. In de praktijk bestaat het ideale kuikenland uit laagproductieve en weinig bemeste hooi- en weilanden, waarbij het hooitijdstip na half juni ligt.

Daarnaast zijn ondiepe wateren (moerassen, plasdras situaties in grasland etc.) belangrijk voor voedsel zoeken (opvetten) en gemeenschappelijke slaapplekken.

Toetsingscriteria

De beoordeling van het beheer is gemaakt op basis van de verdeling van de pakketten en in hoeverre ze in de buurt komen van de gestelde percentages in de beheerstrategie en het soortenplan weidevogels.

2 Duivense broek

2.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Een deel van het Duivense broek, de Lage Veldslagen is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2010 weergegeven in tabel en grafiek.

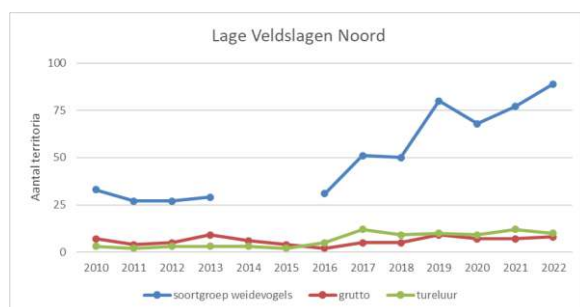
Tabel 1: NEM Lage Veldslagen noord

	3822	156,6 ha		
Lage Veldslagen noord	Territoria			
	weidevogels	grutto	tureluur	
2010	33	7	3	
2011	27	4	2	
2012	27	5	3	
2013	29	9	3	
2014		6	3	
2015		4	2	
2016	31	2	5	
2017	51	5	12	
2018	50	5	9	
2019	80	9	10	
2020	68	7	9	
2021	77	7	12	
2022	89	8	10	
dichtheid per 100 ha 2022		57	5	6

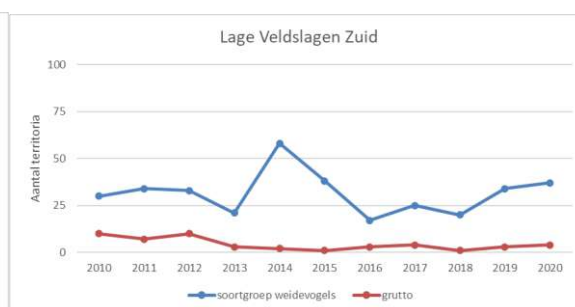
Tabel 2: NEM Lage Veldslagen zuid

* De jaren 2021 en 2022 zijn niet geteld

	105 ha	
Lage Veldslagen zuid	Territoria	
	weidevogels	grutto
2010	30	10
2011	34	7
2012	33	10
2013	21	3
2014	58	2
2015	38	1
2016	17	3
2017	25	4
2018	20	1
2019	34	3
2020	37	4
dichtheid per 100 ha 2020	35	4

Figuur 1: NEM Lage Veldslagen Noord

Figuur 2: NEM Lage Veldslagen Zuid

* De jaren 2021 en 2022 zijn niet weergegeven

Lage Veldslagen Zuid is in 2021 en 2022 niet geteld.

De telgegevens van de tureluur zijn toegevoegd in tabel en grafiek van Lage Veldslagen Noord, om te laten zien dat deze soort erg geprofiteerd heeft van de plasdras die er sinds 2016 in het centrale deel van het gebied is.

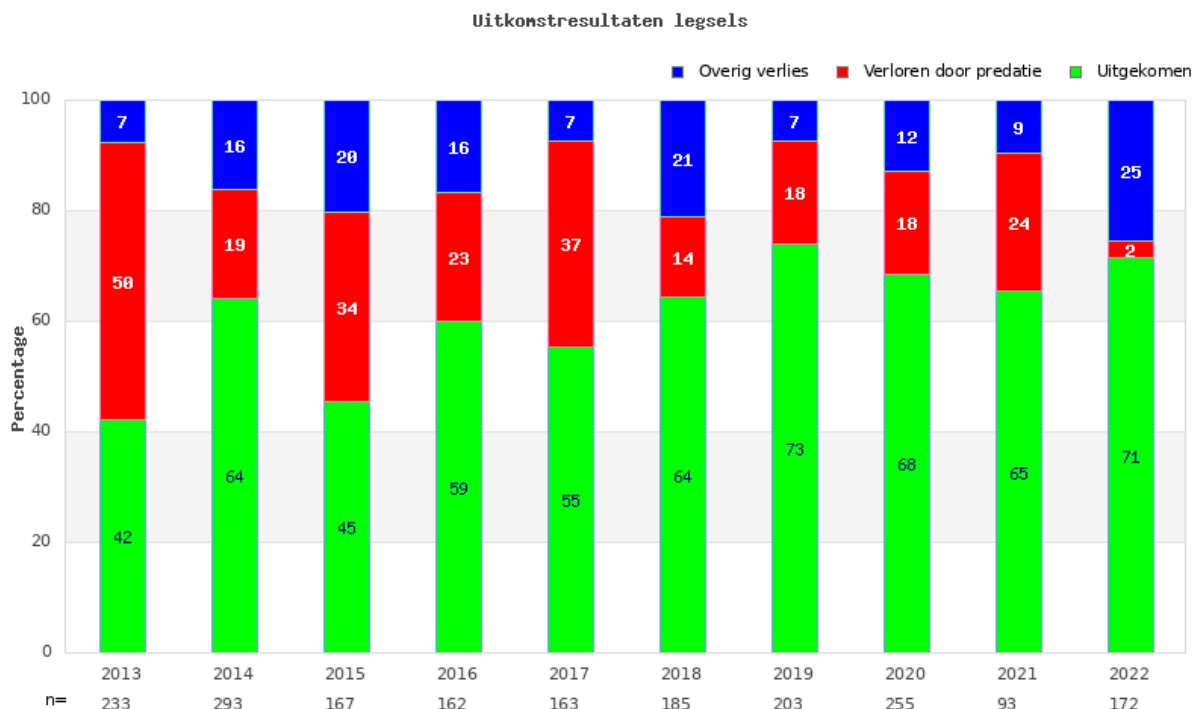
In 2022 zijn in Lage Veldslagen Noord de territoria van de soortgroep weidevogels en grutto t.o.v. 2021 gestegen en die van de tureluur gedaald.

In 2022 is de dichtheid van de grutto 5 territoria per 100 ha. Het minimale aantal broedparen van 10 per 100 ha wordt hiermee niet gehaald. Er wordt wel ruim voldaan aan de 35 broedparen per 100 ha van alle weidevogelsoorten bij elkaar opgeteld.

Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2022, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

2.2 Nestsucces

Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren. In het Duivense broek wordt al vanaf 2008 goed bijgehouden wat de resultaten en verliesoorzaken per nest zijn. In onderstaande grafiek staan de uitkomstpercentages van beschermde legfels in het Duivense broek in de periode 2013-2022. Hierbij dient vermeld te worden dat de gegevens zijn gebaseerd op alle legfels die in het hele Duivense broek gevonden worden. Het gaat dus niet alleen om binnen het begrensde weidevogelgebied. En op percelen waar een contract op ligt worden de legfels niet opgezocht. De gegevens hebben dus alleen betrekking op de legfels die beschermd zijn door de weidevogelvrijwilligers.

Figuur 3: Uitkomstresultaten legfels Duivense broek en omgeving in de jaren 2013-2022

In 2022 was het uitkomstpercentage in het Duivense broek 71%. Dit ligt iets onder het Gelderse gemiddelde van ca 75%. Het percentage predatie was in 2022 met 2% nog nooit zo laag. Het overig verlies is met 25% wel aan de hoge kant. Er is vaak gekozen voor de verliesoorzaak 'volledig onduidelijk welke oorzaak'.

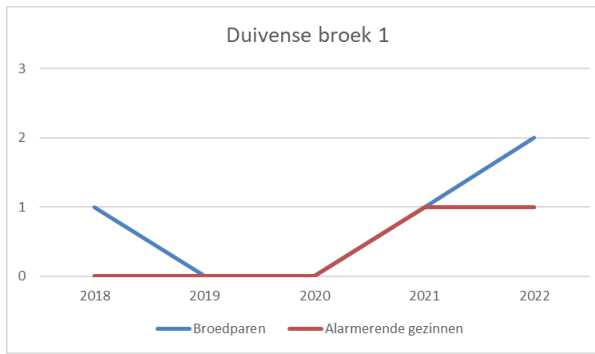
Het aantal (beschermde) legfels is in 2022 ten op zichte van 2021 een stuk hoger. In 2021 waren er 146 gevonden legfels en in 2022 286 (van 172 daarvan is het resultaat bekend). Het lage aantal van 2021 had o.a. te maken met minder veldbezoeken door vrijwilligers als het gevolg van corona.

In 2022 zijn er legfels beschermd van 6 soorten: Kievit (205), scholekster (4), grutto (3), wulp (3), kleine plevier (2) en tureluur (1). Het is de vrijwilligers opgevallen dat er minder legfels van de scholekster waren. In 2020 waren het er nog 14, in 2021 6 en in 2022 nog maar 4. De scholekster lijkt tegenwoordig meer in het stedelijk gebied te broeden.

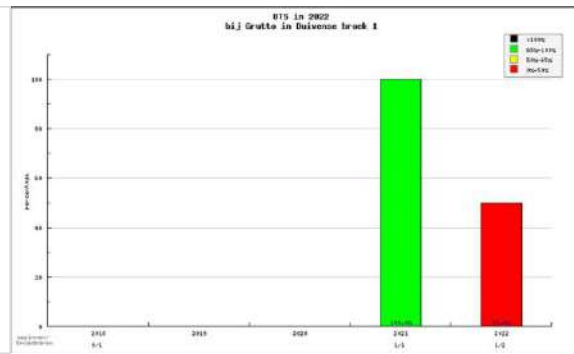
2.3 Kuikenoverleving

In het Duivense broek worden sinds 2016 een BTS telling uitgevoerd.

Grutto Duivense broek 1

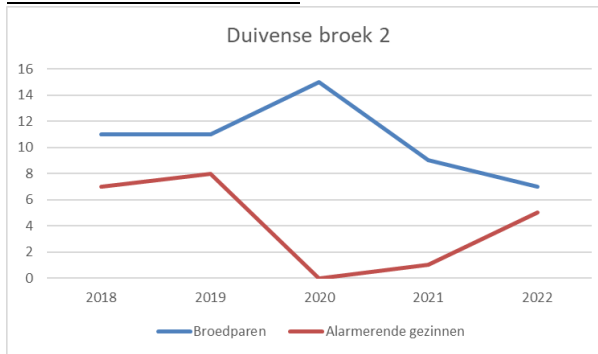
Figuur 4: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van in het Duivense broek 1 in de jaren 2018-2022

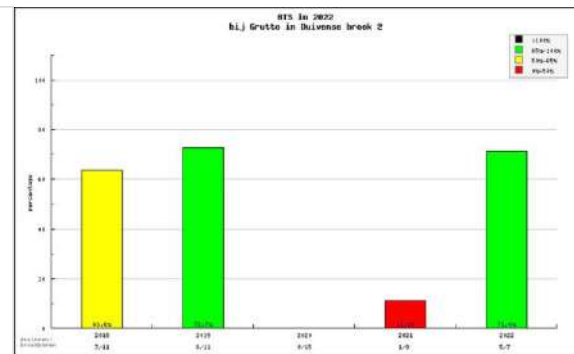
Figuur 5: BTS% van de grutto in het Duivense broek 1 grutto in de jaren 2018-2022

In Duivense broek 1 worden niet ieder jaar grutto's aangetroffen. In 2016 waren er nog 5 broedparen. In 2019 en 2020 geen. In 2021 één broedpaar. In 2022 waren er 2 broedparen, waarvan 1 paar alarmerde in de tweede telronde. In 2022 is het BTS 50% (rood). Dat is onvoldoende om de populatie in stand te houden.

Grutto Duivense broek 2

Figuur 6: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Duivense broek 2 in de jaren 2018-2022

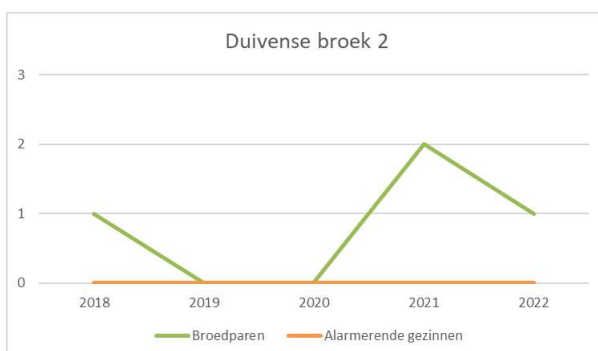

Figuur 7: BTS% van de grutto in het Duivense broek 2 in de jaren 2018-2022

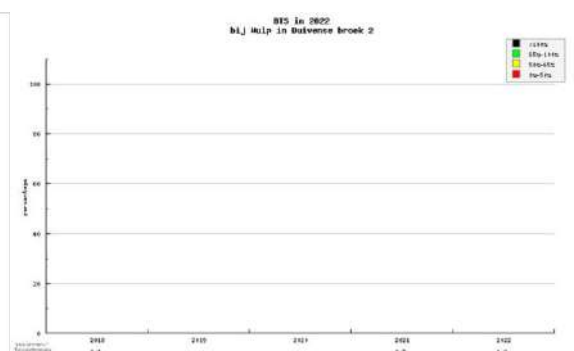
Het aantal broedparen in de eerste telronde schommelt sinds 2016 tussen de 7 en 15. In 2022 waren het er 7 en werden er tijdens de tweede telronde 5 alarmerende gezinnen met jongen gezien. In 2022 hebben in het Duivense broek 2 hebben 5 van de 7 aanwezige broedparen succesvol kuikens weten voort te brengen. Daarmee was het broedsucces 71% en voldoende (groen).

Wulp Duivense broek 2

Tijdens de BTS telling worden ook wel eens wulpen waargenomen.

Figuur 8: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in het Duivense broek 2 in de jaren 2018-2022

Figuur 9: BTS% van de wulp in het Duivense broek 2 in de jaren 2018-2022

Er is in 2022 één wulp waargenomen in de eerste telronde. Dit betrof een nestlocatie. Het legsel is niet uitgekomen. Waardoor er dus ook geen alarmerende wulpen of wulpen met jongen zijn waargenomen in de tweede telronde.

Volgens de vrijwilligers zijn er (2 weken) na de BTS tellingen wel pullen gezien van de wulp. Mogelijk was dit een ander wulpen gezin.

Het BTS van de wulp is al 5 jaar op rij 0%. In 2021 waren er 2 broedparen van de wulp en in 2018 één. In 2019 en 2020 zijn geen wulpen waargenomen.

Wulp Duivense broek 3

In Duivense broek 3 is geen BTS telling uitgevoerd, maar is wel een wulpen legsel op 20 mei registreert en 16 dagen later (4 juni) werden 4 kuikens van 10-20 dagen oud gezien.

2.4 Beheer in 2022

Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha. Het totale gebied van het Duivense broek is 357 ha, maar eigenlijk bestaat het uit 3 losse gebieden: Duivense broek 1 (52 ha), Duivense broek 2 (262), Duivense broek 3 (97 ha).

Tabel 3: Verdeling weidevogelpakketten ANLb in het Duivense broek in 2022

Duivense broek	ha	%
Plas dras		
<i>1 maart tot 1 juli</i>	4,5	5,2%
Kruidenrijk grasland		
<i>1 april tot 1 juli</i>	16,8	19,5%
Grasland met rustperiode		
<i>rust van 1 april tot 8 juni</i>	2,5	2,9%
<i>rust van 1 april tot 22 juni</i>	2,4	2,8%
Bouwland met rustperiode	3,1	3,6%
Legselbeheer op bouwland	25,4	29,4%
Legselbeheer op grasland	30,3	35,1%
Randenbeheer		
<i>rand, 4 indicatorsoorten</i>	0,1	0,2%
<i>patrijzenrand</i>	1,2	1,4%
Totaal	86,2	
ruige mest	17,0	-

In Duivense broek 1 en Duivense broek 3 is niet veel beheer. In Duivense broek 2 (het centrale deel) zijn plasdrassen en zijn de ha's met beheer redelijk goed verdeeld.

Het totaal oppervlak aan beheer is in 2022 toegenomen t.o.v. 2021.

Er is minder grasland met een rustperiode, omdat er een aantal percelen waren met beheer zonder vogels. Daar is het beheer vanaf gehaald. Er is ook minder kruidenrijk grasland, omdat van een perceel de grondeigenaar wisselde en er eigenlijk ook niet veel vogels zaten. Er is legselbeheer (op grasland en bouwland) bijgekomen onder andere op een gunstig plek nabij de plasdras.

In het totale gebied is 24% ANLb, waarvan 7% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

Ruim 5% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is meer dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels. Alhoewel het aandeel (greppel)plasdras nog kan worden opgevoerd naar 10% of meer.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Duivense broek zijn 9 grutto broedparen, dus dan zou er 12,6 ha kuikenland waarvan 6,3 ha kruidenrijk grasland moeten zijn.

Er was in 2022 16,8 ha kruidenrijk grasland. Dat is dus meer dan genoeg. Aanvullend daarop was er ook nog 4,9 ha grasland met een rustperiode tot 8 en 22 juni.

Voorgaande jaren was niet al het kruidenrijke grasland even succesvol. Bij de plasdras had een deel een te dichte en hoge begroeiing. Eind 2021 is het westelijk deel van Duivense broek 2 (na)beweid met koeien waardoor de vegetatie kort de winter in is gegaan. Dat heeft volgens de vrijwilligers een gunstig effect gehad op de vogels in het voorjaar.

Mogelijk zijn er nog kansen te behalen in voorbeweiding of extensieve beweiding in het weidevogelseizoen. In het soortenplan weidevogels (bijlage 2) staat dat er wordt gestreefd naar een verhouding tussen uitgestelde maaidatum en beweiding van 4:1.

In 2022 heeft er geen last minute beheer (opplussen van het pakket legselbeheer) plaats gevonden. Indien er in het seizoen nog broedende vogels of weidevogel gezinnen zijn als het land bewerkt gaat worden, is het de taak van de vrijwilligers om last minute beheer onder de aandacht te brengen bij de grondgebruiker (deelnemer ANLb) en de gebiedscoördinator van de agrarisch natuur vereniging (ANV) hierover in te lichten. In 2021 heeft er geen last-minute beheer plaats gevonden, omdat de rustperiode van de pakketten voldeed.

Buiten het begrensde weidevogelgebied (open grasland) is op twee locaties beheer ingesteld specifiek voor de Kievit: uitgestelde bewerkingen met een Kievitrond. Op het noordelijke perceel zijn 2 Kievit legsels uitgekomen. En op het zuidelijke perceel zijn 4 van de 5 legsels uitgekomen. De kuikenoverleving van de Kievit wordt niet vastgelegd.

2.5 Conclusie

Dichtheid grutto <10 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = goed (groen)

Nestsucces: boven de 70 % = goed (groen)

Kuikenoverleving grutto Duivense broek 1: <50% = onvoldoende (rood)

Kuikenoverleving grutto Duivense broek 2: >65% = goed (groen)

Beheer: in verhouding met het aantal vogels voldoende (geel/groen)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer

2.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Verbeteren kwaliteit kruidenrijk grasland
- Vergroten van de oppervlakte weidevogelbeheer buiten Duivense broek 2 (centrale deel)
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Kuikenoverleving Kievit in beeld brengen (Kievitmonitoring): het structureel vastleggen van waarnemingen

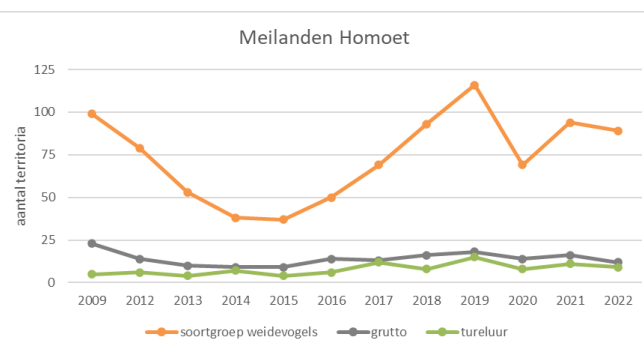
3 Meilanden

3.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Een deel van de Meilanden is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland. Het gebied Meilanden Homoet wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels van 2009, 2012-2022 weergegeven in tabel en grafiek.

Tabel 4: NEM Meilanden Homoet * De jaren 2010 en 2011 zijn niet geteld

Meilanden Homoet	181 ha		
	Territoria weidevogels	Grutto's	Tureluur
Jaar		Grutto	Tureluur
2009	99	23	5
2012	79	14	6
2013	53	10	4
2014	38	9	7
2015	37	9	4
2016	50	14	6
2017	69	13	12
2018	93	16	8
2019	116	18	15
2020	69	14	8
2021	94	16	11
2022	89	12	9
dichtheid per 100 ha in 2022	49	7	5

Figuur 10: NEM Meilanden Homoet
* De jaren 2010 en 2011 zijn niet weergegeven

In 2022 zijn de aantal territoria van de soortgroep weidevogels, grutto en tureluur t.o.v. 2021 iets gedaald.

In 2020 was er sprake van een sterke daling van de soortgroep weidevogels veroorzaakt door flink minder territoria van de eenden soorten en de kievit. In 2021 herstelde de aantallen gedeeltelijk. In de periode 2012-2015 vertoonde de trend van de weidevogels een dalende lijn, maar van 2016 tot 2019 zaten de territoria van de weidevogels weer in de lift. Dit had waarschijnlijk te maken met het uitgevoerde beheer en sinds 2017 het creëren van een plasdras situatie in het gebied.

In 2022 is de dichtheid van de soortgroep weidevogels 49. Dit is ruim boven de gewenste dichtheid van 35 territoria per 100 ha.

Het aantal van de grutto's is de laatste jaren redelijk stabiel. In 2022 is de dichtheid 7 territoria per 100 ha. Dat is lager dan de norm van 10 per 100 ha.

Het aantal van de tureluur schommelt sinds 2017. In 2022 is de dichtheid 5 territoria per 100 ha.

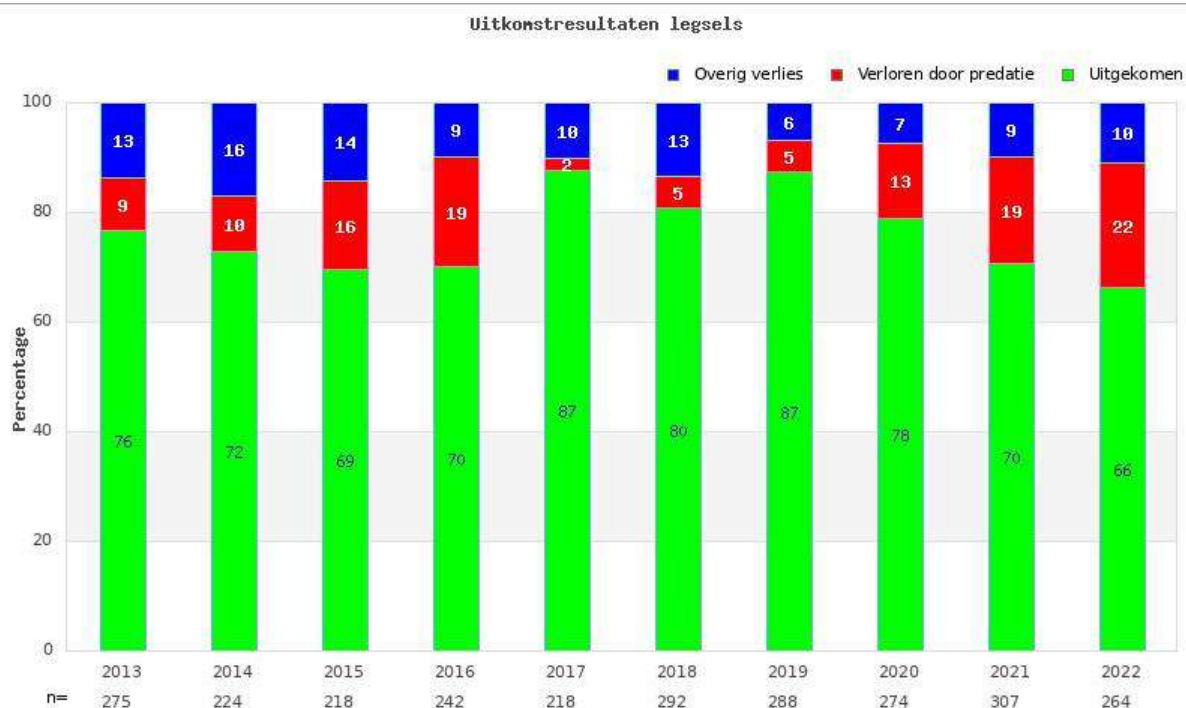
Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2022, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

3.2 Nestsucces

Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren. In de Meilanden wordt al vanaf 2008 goed bijgehouden wat de resultaten van de nestbescherming zijn. Ook wordt daarbij genoteerd wat de verliesoorzaak per nest is.

Wel dient hierbij gemeld te worden dat de gegevens zijn gebaseerd op alle legsels die in werkgebied van de weidevogelgroep Overbetuwe gevonden worden, dus niet alleen binnen het begrensde weidevogelgebied. En op percelen waar een contract op ligt worden de legsels niet opgezocht. De gegevens hebben dus alleen betrekking op de legsels die beschermd zijn door de weidevogelvrijwilligers.

Er zijn in 2022 legsels beschermd van 10 soorten: Kievit (241), scholekster (22), tureluur (14), grutto (11), wulp (10), kleine plevier (3), wilde eend (3), kraakend (2), Fazant (1).

Figuur 11: Uitkomstresultaten legsels Meilanden en omgeving in de jaren 2013-2022

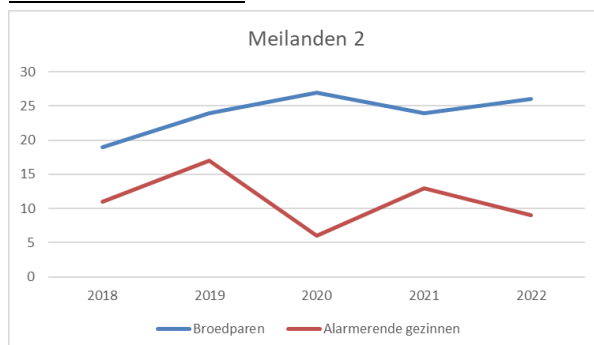
Het uitkomstpercentage van de legsels varieert in de periode 2013-2022 tussen de 66 en 87%. In 2022 is de uitkomst met 66% vergeleken met voorgaande jaren aan de lage kant. De vrijwilligers hebben hiervoor geen aanwijsbare reden. Het percentage dat verloren is gegaan door predatie is 22% in 2022. Dit is hoger dan andere jaren. De vrijwilligers geven aan dat het lastig is om het type predator te bepalen.

Het aantal (beschermd) legsels is in 2022 ten op zichte van 2021 een stuk lager. In 2021 waren er 351 gevonden legsels en in 2022 307 (van 264 daarvan is het resultaat bekend). Volgens de vrijwilligers heeft dit te maken met dat de samenwerking met een grondeigenaar is beëindigd en ze dus op minder oppervlak legsels hebben beschermd en geregistreerd.

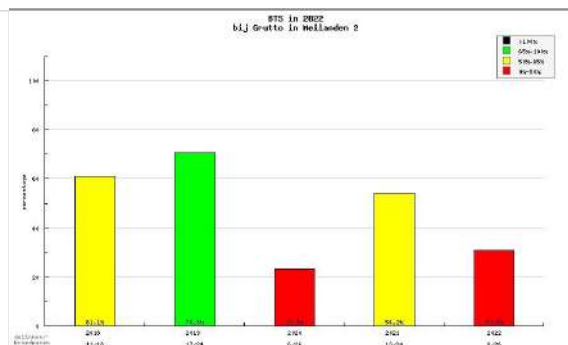
3.3 Kuikenoverleving

In de Meilanden wordt sinds 2016 in 3 gebieden BTS geteld. In 2018 is besloten Meilanden 1 en 2 samen te voegen tot één gebied: Meilanden 2. Dit is gedaan omdat de vrijwilligers van mening waren dat er sprake was van uitwisseling tussen de gebieden.

Grutto Meilanden 2

Figuur 12: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in Meilanden 2 in de jaren 2018-2022

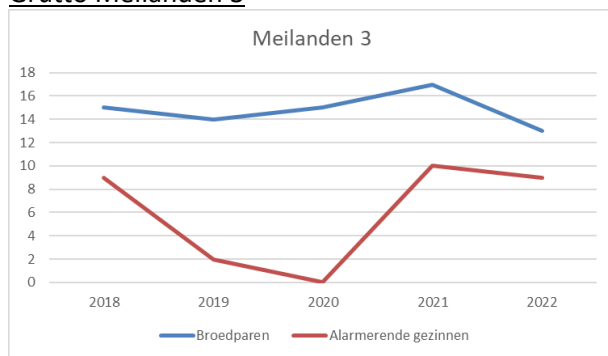
Figuur 13: BTS% van de grutto in Meilanden 2 in de jaren 2018-2022

Het aantal broedparen (blauwe lijn figuur 12) is met 26 in 2022 bijna weer terug op het niveau van 2020. In 2022 werden er tijdens de tweede telronde 9 alarmerende gezinnen met jongen gezien (rode lijn figuur 12) en een kuiken van 0-10 dagen oud.

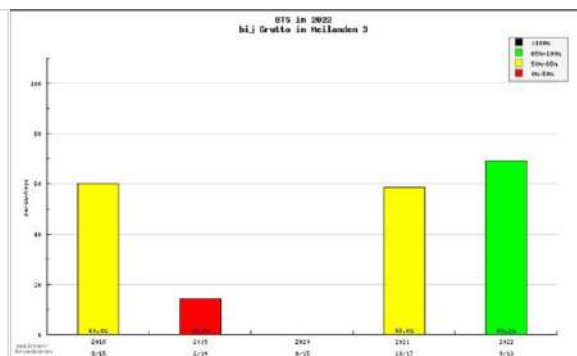
Twee paren waren nog wel aanwezig in het gebied, maar alarmeerde niet. Waarschijnlijk zijn die gruttopen de eieren of jongen verloren. Meestal trekken vogels met een mislukt broedsel het gebied uit, maar dat was hier (nog) niet het geval.

Het BTS in 2022 is 35% (rood). Dit is niet genoeg om de lokale populatie in stand te houden of te laten groeien.

Grutto Meilanden 3

Figuur 14: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in Meilanden 3 in de jaren 2018-2022

Figuur 15: BTS% van de grutto in Meilanden 3 in de jaren 2018-2022

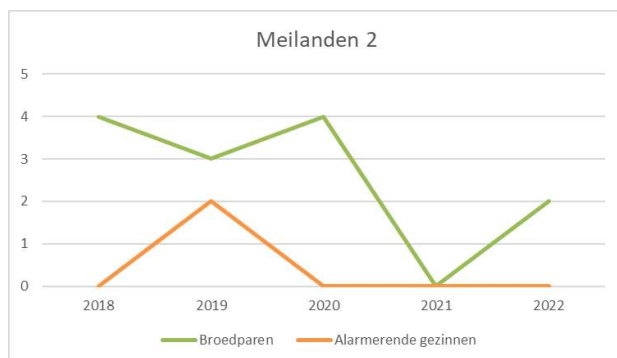
Het aantal gruttopen is gedaald van 17 in 2021 naar 13 in 2022. Volgens de vrijwilligers is deze daling te wijten aan de droogte (en de slechte kuikenoverleving) van de voorgaande jaren.

In 2022 werden er tijdens de tweede telronde 9 alarmerende gezinnen met jongen gezien.

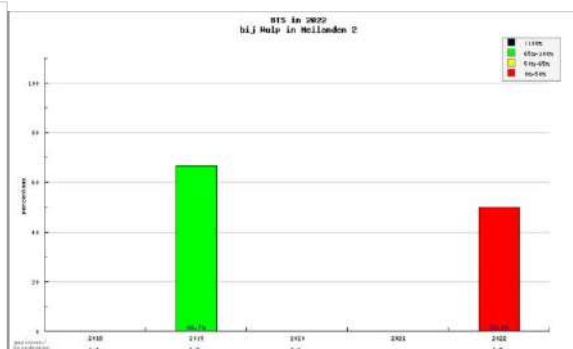
In Meilanden 3 lukte het dus 9 van de 13 grutto broedparen om 1 of meer jongen groot te brengen. Dat maakt dat het BTS 69% (groen) is. Dat is voldoende om de populatie in stand te houden.

Meilanden 2 wulp

Tijdens de BTS telling worden wulpen geregistreerd als deze worden waargenomen.

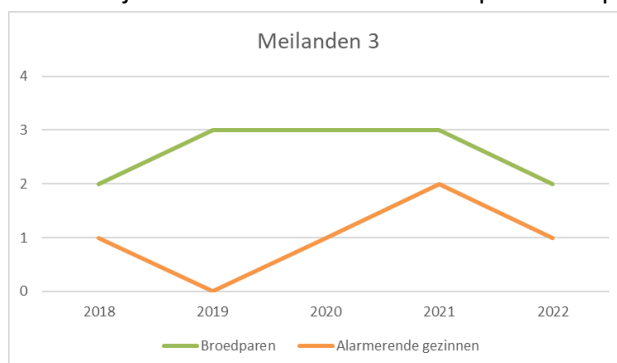

Figuur 16: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in Meilanden 2 in de jaren 2018-2022

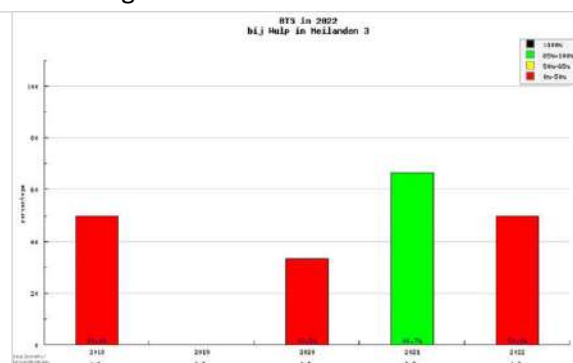

Figuur 17: BTS% van de wulp in Meilanden 2 in de jaren 2018-2022

In 2022 zijn er in Meilanden 2 twee wulpen broedparen waargenomen in de eerste telronde. In de

tweede telronde alarmeerde één van deze wulpen. Dit maakt een BTS van 50%.

Figuur 19: BTS% van de wulp in Meilanden 3 in de jaren 2018-2022

Meilanden 3 wulp

Figuur 18: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in Meilanden 3 in de jaren 2018-2022

In Meilanden 3 heeft in 2022 één van de 2 wulpengezinnen 1 of meerdere kuikens succesvol grootgebracht. Dit is een BTS van 50%. Dat is onvoldoende.

3.4 Beheer in 2022

Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak hebben van minstens 250 ha. Het totale gebied van de Meilanden is 535 ha en wordt doorsneden door de snelweg A50. Meilanden 3 (ten westen van de A50) is 118 ha en Meilanden 2 (ten oosten van de A50) is 417 ha.

Tabel 5: Verdeling weidevogelpakketten ANLb in de Meilanden in 2022

Meilanden	ha	%
Plas dras		
1 maart tot 1 juli	5,3	2,9%
Kruidenrijk grasland		
1 april tot 1 juli	4,1	2,3%
1 april tot 15 juni	5,7	3,1%
1 april tot 22 juni	6,2	3,4%
Grasland met rustperiode		
rust van 1 april tot 1 juni	11,0	6,1%
rust van 1 april tot 8 juni	5,5	3,0%
rust van 1 april tot 15 juni	16,2	8,9%
rust van 1 april tot 22 juni	17,7	9,8%
Extensieve beweiding		

1 april / 15 juni, min. 1 tot max. 3 GVE	2,8	1,6%
Legselbeheer op grasland	40,0	22,1%
Lastminute beheer (kuikenvelden)		
<i>legselbeheer plus 2 weken rustperiode</i>	2,2	1,2%
<i>legselbeheer plus 3 weken rustperiode</i>	4,4	2,4%
<i>legselbeheer plus 4 weken rustperiode</i>	0,4	0,2%
<i>legselbeheer plus 6 weken rustperiode</i>	5,6	3,1%
Actief randenbeheer bouwland	0,1	0,1%
Legselbeheer op bouwland	50,3	27,7%
Botanisch hooiland	0,3	0,2%
Botanisch weiderand	0,7	0,4%
Kruidenrijke akkerrand	0,1	0,1%
Patrijzenrand	2,9	1,6%
Totaal	181,4	
ruige mest	46,4	-

In het totale gebied is 34% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb), waarvan 14% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding,). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

De ha's met beheer zijn redelijk goed verdeeld, maar In Meilanden 3 ontbreekt wel een plasdras.

Bijna 3% van het totale aantal agrarisch natuurbeheer (ANLb) was in 2022 plasdras. Dat is bijna gelijk aan het minimale aandeel, zoals gesteld in het 'soortplan weidevogels'. Alhoewel het aandeel (greppel)plasdras kan worden opgevoerd naar 10% of meer.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In de Meilanden zijn 39 grutto broedparen, dus dan zou er 54,6 ha kuikenland waarvan 27,3 ha kruidenrijk grasland moeten zijn.

In de Meilanden was in 2022 16 ha kruidenrijk grasland. Dat is dus (in theorie) ruim 11 ha te weinig. Hier ligt een uitdaging om meer kruidenrijk grasland te realiseren. Er is daarnaast wel 50,4 ha grasland met een rustperiode (tot 4 verschillende data in juni) en 12,5 ha kuikenvelden (last minute beheer). Die drie type beheer bij elkaar opgeteld maakt een oppervlak van 78,8 ha en dat is erg veel (en gevarieerd) weidevogelbeheer.

Het is belangrijk dat de vrijwillige weidevogelbeschermers het regelen van het last minute beheer voort blijven zetten.

3.5 Conclusie

Dichtheid grutto <10 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = goed (groen)

Nestsucces: tussen de 50 - 70 % = voor verbetering vatbaar (geel)

Kuikenoverleving grutto Meilanden 2 <50% = onvoldoende (rood)

Kuikenoverleving grutto Meilanden 3 >65% = goed (groen)

Beheer: te weinig zwaar beheer, te weinig kruidenrijk grasland voor de hoeveelheid grutto's (geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer

3.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Realiseren van meer hectares kruidenrijk grasland (bij voorkeur ten koste van hectares legselbeheer of grasland met een rustperiode)
- Realiseren kruidenrijk grasland binnen bereik van de weidevogelgezinnen
- Verhogen aandeel extensieve beweiding en/of voorbeweiding
- Meer inzetten op kievitpakketten i.v.m. verhoging van de overlevingskans van de kievitkuikens.
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen

4 Eldikse veld

4.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

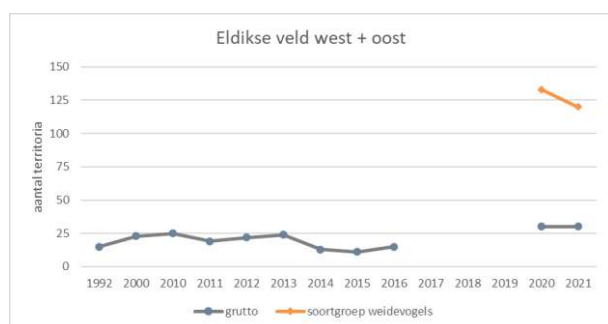
Het Eldikse veld is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2010 (plus 1992 en 2000) weergegeven in tabel en grafiek.

Sinds 2017 is het NEM-telgebied opgedeeld in oost en west. In 2020 en 2021 zijn het westelijk en het oostelijk deel beide geteld. In de periode 2017-2019 en 2022 is alleen het westelijk deel geteld

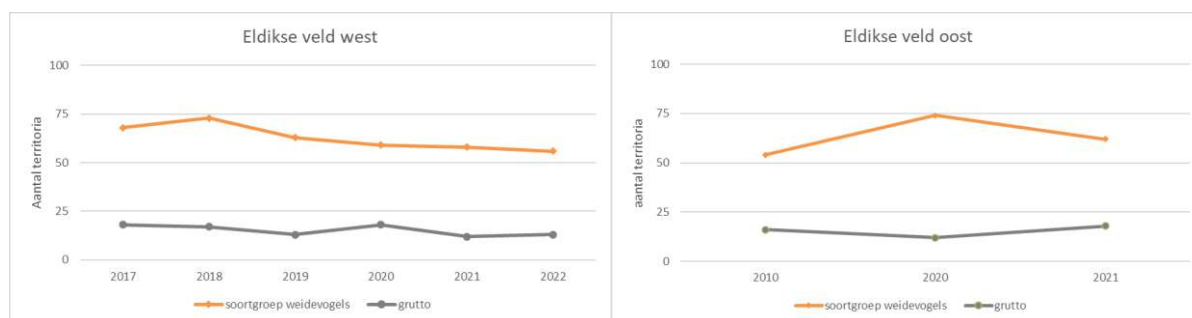
Tabel 6+7+8: NEM Eldikse veld oost+west NEM Eldikse veld west

NEM Eldikse veld oost * De jaren 2011-2019 en 2022 zijn niet geteld

Eldikse veld oost + west			Eldikse veld west			Eldikse veld oost		
202 ha			87 ha			115 ha		
Jaar	Territoria weidevogels	Grutto's	Jaar	Territoria weidevogels	Grutto's	Jaar	Territoria weidevogels	Grutto's
1992		15	1992			1992		
2000		23	2000			2000		
2010		25	2010			2010	54	16
2011		19	2011			2011		
2012		22	2012			2012		
2013		24	2013			2013		
2014		13	2014			2014		
2015		11	2015			2015		
2016		15	2016			2016		
2017			2017	68	18	2017		
2018			2018	73	17	2018		
2019			2019	63	13	2019		
2020	133	30	2020	59	18	2020	74	12
2021	120	30	2021	58	12	2021	62	18
			2022	56	13			
dichtheid per 100 ha 2021	59	15	dichtheid per 100 ha 2022	64	15	dichtheid per 100 ha 2021	54	16

Figuur 20: NEM Eldikse veld west + oost

Figuur 21: NEM Eldikse veld west

Figuur 22: NEM Eldikse veld oost * De jaren 2011-2019 en 2022 zijn niet weergegeven

In 2022 is de dichtheid van de soortgroep weidevogels in Eldikse veld west is ruim boven de gewenste dichtheid van 35 per 100 ha. Ook de minimale dichtheid van 10 grutto paar per 100 ha wordt gehaald. Het zijn er namelijk 15 per 100 ha. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2022, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

4.2 Nestsucces

In het Eldikse veld wordt niet aan nestbescherming gedaan. Er worden wel waarnemingen gedaan en ingevoerd in de boerenlandvogelmonitor bij Quickscan Beheer Monitoring (QBM). In 2022 zijn er 10 rondes uitgevoerd. De eerste op 22 maart en de laatste op 19 mei.

Tabel 9: Quickscan Beheer Monitoring weidevogels: waargenomen soorten per datum

Gedragwaarnemingen Weidevogels (QBM) per gebied/datum										
Selectie - 2022, groep: GL52 Weidevogelgroep Lienden-Ochten-Maunik-Ommen										
Gebied: GL1740AC Eldikse veld										
Soort	22-03	01-04	06-04	16-04	19-04	25-04	26-04	12-05	18-05	19-05
Bergeend				1				1		
Gele kwikstaart				3				1		
Graspieper					1			5		3
Grutto	8	2	1	30	12	2	28	9	2	29
Kievit	13			31	11	5	35			4
Kleine plevier								1		
Scholekster	2			3	1		2			1
Tureluur	5		1	17	2		10		1	15
Veldleeuwerik				2	2	1	1			
Visdief									1	
Witgatje								1		
Wulp	1							2		

Tijdens de 10 WBM rondes zijn 12 soorten zijn waargenomen. Deze staan vermeld in tabel 9.

Tabel 10: Quickscan Beheer Monitoring weidevogels: gedrag van de grutto per datum

Gedragwaarnemingen Weidevogels (QBM) per gedrag/datum						
Selectie - 2022, groep: GL52 Weidevogelgroep Lienden-Ochten-Maunik-Ommen Gebied: GL1740AC Eldikse veld Soort: Grutto						
Datum	01 Individu	02 Paar	03 Territoriaal	04 Nestindicator	05 Alarmerende vogel(s) met jongen	
22-03-2022	6	2				
01-04-2022	1					1
06-04-2022	1					
16-04-2022	20	8				2
19-04-2022	7	4				1
25-04-2022						2
26-04-2022	8	3			7	1
12-05-2022					9	
18-05-2022						2
19-05-2022	1	2			16	4

Boerenlandvogelmonitor versie: 22.214 ; geprint: 10-10-2022 10:49.

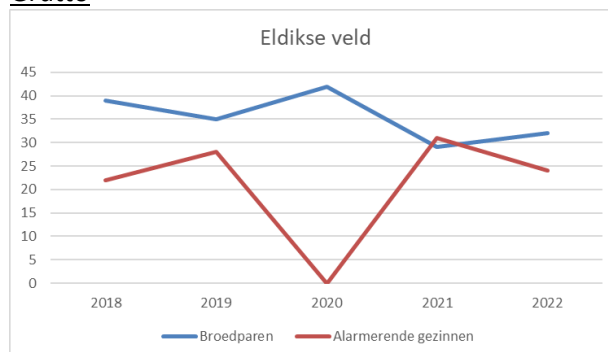
Eind april werden 24 grutto paren waargenomen.

Omdat er na 19 mei geen QBM tellingen meer zijn uitgevoerd is het lastig om iets te zeggen over het aantal alarmerende gezinnen. Zie daarvoor het resultaat van de BTS tellingen in paragraaf 4.3.

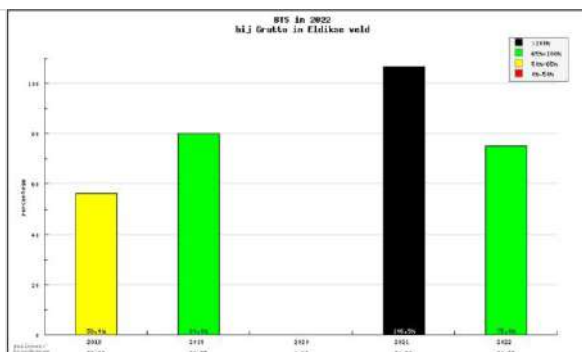
4.3 Kuikenoverleving

In het Eldikse veld is in 2018 voor het eerst een gebiedsdekkende BTS-tellingen uitgevoerd.

Grutto

Figuur 23: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Eldikse veld in de jaren 2018-2022

Figuur 24: BTS% van de grutto in het Eldikse veld in de jaren 2018-2022

Het aantal broedparen is gestegen van 29 in 2021 naar 32 in 2022.

In de tweede telronde werden 44 grutto paren waargenomen. Plus een kuiken van 10-20 dagen oud. De vrijwilligers geven aan dat er na de eerste telling zich nog grutto's hebben gevestigd in het gebied. Van de 44 paren in de tweede telronde alarmeerde er 24 en 20 niet: zij waren territoriaal (2), nestindicerend (13) en 5 hadden er een nestlocatie. Mogelijk hebben zij na de tweede telronde nog jongen gekregen.

Met de getallen van 32 broedpaar en 24 alarmerende gezinnen wordt BTS in 2022 75%. Dit is (in theorie) voldoende om de grutto populatie in stand te houden.

Wulp

Er was in 2022 voor het eerst een wulp in het gebied: opvliegend in de tweede telronde van de BTS op 1 juni. Daarna is de wulp niet meer gezien door de vrijwilligers.

4.4 Beheer in 2022

Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha. Het Eldikse veld heeft een oppervlak van ongeveer 200 ha. Dat is dus eigenlijk te klein.

Tabel 11: Verdeling weidevogelpakketten ANLb in het Eldikse veld in 2022

Eldikse veld	ha	%
Plasdras		
<i>1 maart tot 1 juli</i>	0,4	0,6%
Kruidenrijk grasland		
<i>1 april tot 15 juni</i>	3,6	5,3%
<i>1 april tot 22 juni</i>	3,1	4,5%
Grasland met rustperiode		
<i>rust van 1 april tot 1 juni</i>	6,4	9,4%
<i>rust van 1 april tot 15 juni</i>	13,7	20,0%
<i>rust van 1 april tot 22 juni</i>	5,3	7,7%
<i>rust van 1 april tot 1 juli</i>	2,3	3,4%
Extensieve beweiding		
<i>1-1,5 GVE / ha, 1 mei tot 15 juni</i>	2,9	4,2%
<i>1-3 GVE / ha, 1 mei tot 15 juni</i>	1,0	1,5%
<i>1 april / 15 juni, min. 1 tot max. 3 GVE</i>	2,4	3,5%
<i>1 april / 15 juni, min. 1 tot max. 3 GVE (met schapen tot 4,5 GVE)</i>	2,6	3,8%
Legselbeheer	21,0	30,7%
Last minute beheer		
<i>legselbeheer plus 5 weken rustperiode</i>	3,7	5,4%
Totaal	68,4	
ruige mest	10,1	-
actief randenbeheer grasland (WRL)	1,0	-
botanische weiderand	0,4	-

In het totale gebied is 34% ANLb, waarvan 14% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

Er is in totaal 68 ha beheer. Dat is best veel, alhoewel 21 ha legselbeheer niet perse een meerwaarde is voor de weidevogels, maar wel een goede manier om (nieuwe) deelnemers te betrekken bij het agrarische natuurbeheer. De ha's met beheer redelijk goed verdeeld.

In 2022 was er op één perceel een plasdras van 0,4 ha. Deze plasdras had volgens de vrijwilligers een grote aantrekkingskracht op de vogels. Maar het is wel veel minder oppervlak dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Eldikse veld zijn 32 grutto broedparen, dus dan zou er 44,8 ha kuikenland waarvan 22,4 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. In het Eldikse veld is 7,1 ha kruidenrijk grasland. Dat is een derde van wat het aantal broedparen nodig heeft. Hierdoor is er waarschijnlijk te weinig voedsel en dekking voor de kuikens.

Er zijn veel percelen met extensieve beweiding. Een gedeelte wordt begraasd door schapen. De combinatie weidevogels en schapen is niet ideaal.

In 2022 is er op een oppervlak van 3,7 ha ingezet op last-minute beheer (in 2021 was dit 2,9 ha en in 2020 7,7 ha). Het is belangrijk dat dit in de toekomst wordt voortgezet en uitgebreid. Hierdoor kunnen vogels en hun kuiken tijdens het seizoen namelijk beter beschermd worden.

4.5 Conclusie

Dichtheid grutto >10 = goed (groen)

Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = goed (groen)

Kuikenoverleving: >60% = goed (groen)

Beheer: Beheer: te weinig kruidenrijk grasland en/of plasdras (geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
	nvt		

4.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Verhogen aandeel kruidenrijk grasland op bereikbare plekken voor weidevogelgezinnen
- Realiseren van een (grote(re)) plasdras centraal in het gebied
- Verminderen schapenbegrazing en meer inzetten op extensieve beweiding door koeien
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer mbv vrijwilligers
- Vergroten van de oppervlakte gecontracteerd (zwaar) beheer
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen
- Vrijwilligers werven en opleiden.
- Vrijwilligers begeleiden in het beschermen van de weidevogels op weilanden.
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer mbv vrijwilligers
- Contact opnemen met Staatsbosbeheer over gebied ten noorden van A15 waar vroeger veel vogels zaten, maar waar nu te veel begroeiing is.

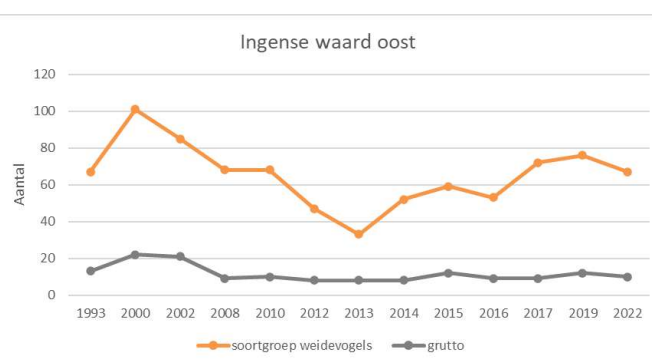
5 Ingense waard

5.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

De Ingense waard oost is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon.

Tabel 12: NEM Ingense waard oost * De jaren 1994-1999,2001,2003-2007,2009,2011,2018,2020,2021 zijn niet geteld

Ingense waard oost		84 ha	
		Territoria	
		weide- vogels	Grutto's
Jaar			
1993		67	13
2000		101	22
2002		85	21
2008		68	9
2010		68	10
2012		47	8
2013		33	8
2014		52	8
2015		59	12
2016		53	9
2017		72	9
2019		76	12
2022		67	10
dichtheid per 100 ha in 2022		80	12

Figuur 25: NEM Ingense waard oost * De jaren 1994,1999,2001, 2003-2007,2009,2011,2018,2020,2021 zijn niet geteld zijn niet weergegeven

De dichtheid van de soortgroep weidevogels is ruim boven de gewenste dichtheid van 35 per 100 ha. Ook de minimale dichtheid van 10 grutto paar per 100 ha wordt gehaald. Het zijn er namelijk in 2022 12 per 100 ha.

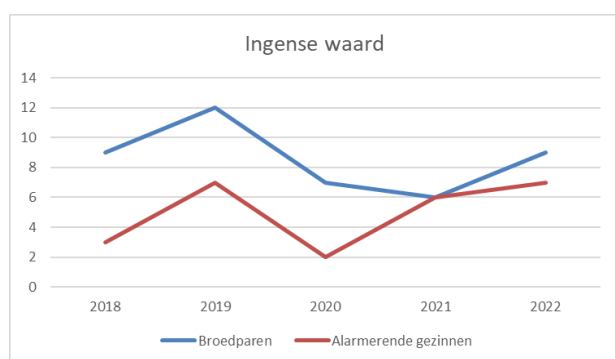
Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2022, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

5.2 Nestsucces

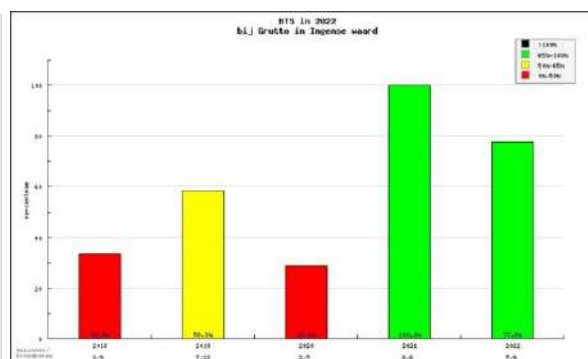
In de Ingense waard wordt niet aan nestbescherming gedaan.

5.3 Kuikenoverleving

In de Ingense waard is in 2017 voor het eerst een BTS-telling uitgevoerd. Sindsdien wordt er ieder jaar geteld.

Figuur 26: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in de Ingense waard in de jaren 2018-2022

Figuur 27: BTS% van de grutto in de Ingense waard in de jaren 2018-2022

Het aantal broedparen was in 2022 met 9 hoger dan de voorgaande twee jaar.
In de tweede telronde zijn 7 alarmerende grutto gezinnen waargenomen.
In 2022 is het BTS voor de grutto 78% (groen). Dat is goed.

5.4 Beheer in 2022

Weidevogel kerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. De Ingense waard heeft een oppervlak van oppervlak 79 ha. En het ten zuiden gelegen gebied de Bonte Morgen is 36 ha groot. Deze gebieden zijn dus eigenlijk te klein.

Tabel 13: Verdeling weidevogelpakketten in de Ingense waard & Bonte Morgen in 2022

Ingense waard & Bonte Morgen	ha	%
Kruidenrijk grasland		
1 april tot 15 juni	0,6	2,3%
1 april tot 22 juni	11,0	42,5%
Grasland met rustperiode		
rust van 1 april tot 15 juni	6,3	24,3%
rust van 1 april tot 22 juni	8,0	30,9%
Totaal	25,9	
ruige mest	10,9	-
actief randenbeheer grasland (WRL)	1,1	

In het totale gebied van de Ingense waard is 33% ANLb, waarvan al het beheer zwaar beheer is in de vorm van kruidenrijk grasland en grasland met rustperiode. Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. De Ingense waard voldoet dus aan de norm. Alhoewel er geen plasdras of extensieve beweiding in het gebied is.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In de Ingense waard zijn 9 grutto broedparen, dus dan zou er 12,6 ha kuikenland waarvan 6,3 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. 11,6 ha kruidenrijk grasland is niet genoeg voor 9 grutto paren. Overigens is er in 2022 tijdens de BTS tellingen alleen begin juni een grutto gezin waargenomen op het kruidenrijk grasland in de Ingense waard. Voorgaande jaren is geconstateerd dat het grasland niet van de juiste kwaliteit is: het is aan het verruigen (veel distels).

Meer dan de helft van de pakketten in de Ingense waard zijn pakketten met een rustperiode. Deze percelen mogen wel gewoon bemest worden, waardoor de waarde voor de weidevogels alleen in rustgebied tijdens het broeden zit. De percelen worden zwaar bemest, zodat het pakket gras meestal ondoordringbaar is voor de grutto-kuikens.

Momenteel wordt in beperkte mate gebruik gemaakt van de inzet van last-minute beheer, het is belangrijk dat hier in de toekomst meer op ingezet wordt. Hierdoor kunnen vogels en hun kuikens tijdens het seizoen namelijk beter beschermd worden.

5.5 Conclusie

Dichtheid grutto >10 = goed (groen)

Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = goed (groen)

Kuikenoverleving >65% = goed (groen)

Beheer: geen plasdras, onaantrekkelijk kruidenrijk grasland voor de grutto, geen (extensieve) beweiding (rood).

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
	nvt		

5.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Realiseren van een plasdras situatie of greppel-plasdras. Of het verhogen van het waterpeil.
- Bemesten voor de rustperiode niet meer toestaan
- Realiseren kruidenrijk grasland binnen bereik van de grutto-kuikens.
- Verbeteren kwaliteit kruidenrijk grasland
- Meer pakketten voor extensieve beweiding afsluiten
- Inzetten van randenbeheer om de variatie/het mozaïek te verbeteren
- Werven vrijwilligers t.b.v. nestbescherming en last-minute beheer
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen

6 Ommerense veld

6.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Het Ommerense veld oost, Ommerense veld west, de Ommerenwal-De Steeg en het Ingense veld Noord zijn opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en worden zodoende al jaren gemonitord door Sovon.

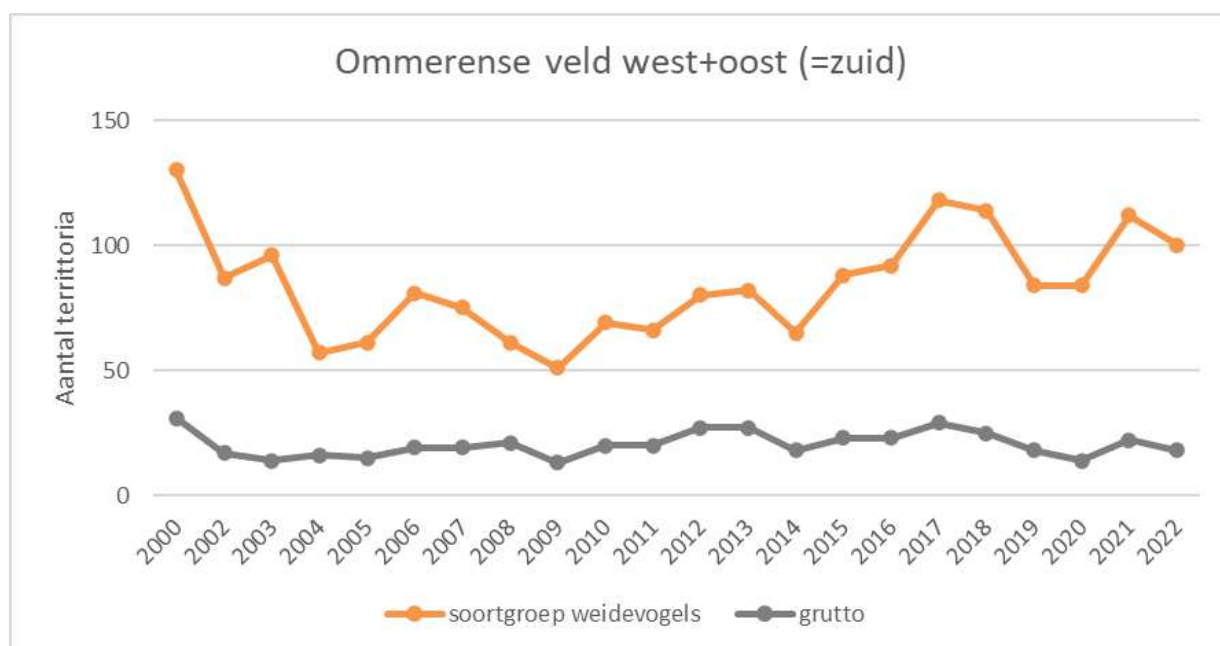
Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2000 weergegeven in tabel en grafiek. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2022, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Ommerense veld west + oost

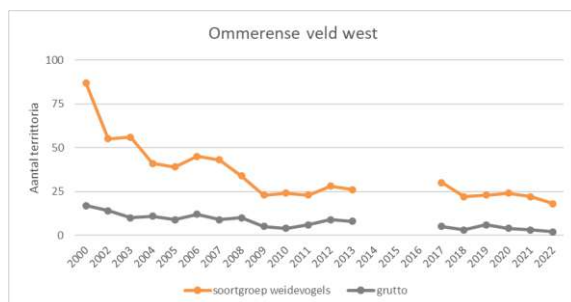
Het Ommerense veld west en het Ommerense veld oost bij elkaar opgeteld vormen samen het Ommerense veld zuid.

Tabel 14+15+16: NEM Ommerense veld west + oost, west, oost * In het jaar 2001 is er niet geteld

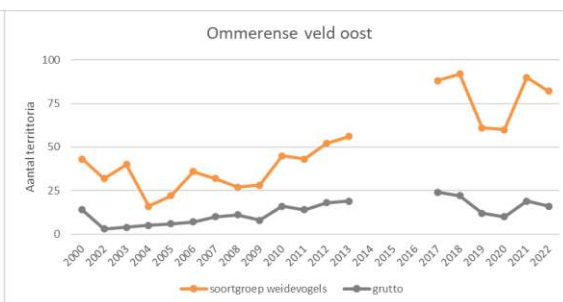
Ommerense veld west + oost = zuid			Ommerense veld west			Ommerense veld oost		
177 ha			98 ha					
weidevogels	Territoria weidevogels	grutto	Territoria weidevogels	grutto	Territoria weidevogels	grutto	Territoria weidevogels	grutto
2000	130	31	2000	87	17	2000	43	14
2002	87	17	2002	55	14	2002	32	3
2003	96	14	2003	56	10	2003	40	4
2004	57	16	2004	41	11	2004	16	5
2005	61	15	2005	39	9	2005	22	6
2006	81	19	2006	45	12	2006	36	7
2007	75	19	2007	43	9	2007	32	10
2008	61	21	2008	34	10	2008	27	11
2009	51	13	2009	23	5	2009	28	8
2010	69	20	2010	24	4	2010	45	16
2011	66	20	2011	23	6	2011	43	14
2012	80	27	2012	28	9	2012	52	18
2013	82	27	2013	26	8	2013	56	19
2014	65	18	2014			2014		
2015	88	23	2015			2015		
2016	92	23	2016			2016		
2017	118	29	2017	30	5	2017	88	24
2018	114	25	2018	22	3	2018	92	22
2019	84	18	2019	23	6	2019	61	12
2020	84	14	2020	24	4	2020	60	10
2021	112	22	2021	22	3	2021	90	19
2022	100	18	2022	18	2	2022	82	16
dichtheid per 100 ha 2022	56	10	dichtheid per 100 ha 2022	18	2	dichtheid per 100 ha 2022	104	20

Figuur 28: NEM Ommerense veld west + oost * Het jaar 2001 staat niet in de grafiek.

Figuur 29: NEM Ommerense veld west
* De jaren 2014-2016 zijn niet weergegeven

Figuur 30: NEM Ommerense veld oost
* De jaren 2014-2016 zijn niet weergegeven

In 2014, 2015 en 2016 is het Ommerense veld west en oost in zijn geheel geteld. De gegevens van het westelijk en oostelijk deel apart zijn niet bekend.

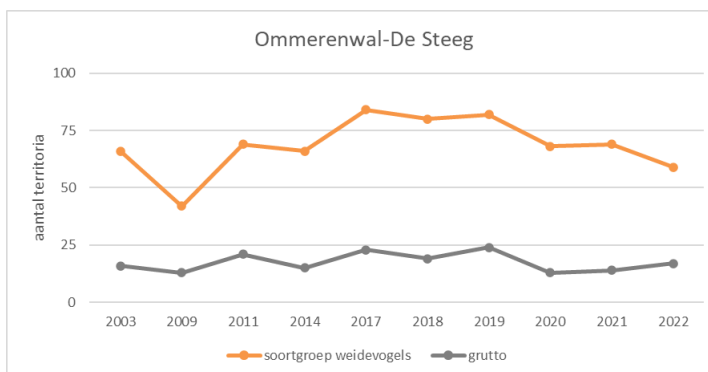
Het aantal van de soortgroep weidevogels en het aantal grutto's zijn in 2022 gedaald.

De grutto-dichtheid met 10 in west en oost bij elkaar opgeteld op het gewenste aantal per 100 ha. Het aantal territoria is in het oostelijk deel veel hoger als in het westelijk deel. In Ommerense veld west worden de gewenste dichtheden niet gehaald.

Ommerenwal-De Steeg

Tabel 17: NEM Ommerenwal-De Steeg * De jaren 2004-2008, 2010, 2012, 2013 ontbreken

Ommerenwal-De Steeg		111 ha	
		Territoria	
		weidevogels	Grutto
Jaar			
2003		66	16
2009		42	13
2011		69	21
2014		66	15
2017		84	23
2018		80	19
2019		82	24
2020		68	13
2021		69	14
2022		59	17
dichtheid per 100 ha in 2022		53	15

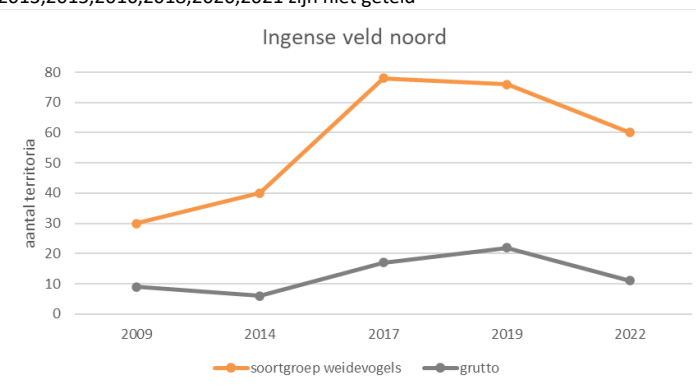
Figuur 31: NEM Ommerenwal-De Steeg
* De jaren 2004-2008, 2010, 2012, 2013 zijn niet weergegeven

De trend van de soortgroep weidevogels is in 2022 gedaald. De territoria van de grutto zijn gestegen ten opzichte van 2020 en 2021. De grutto-dichtheid is in 2022 met 15 broedparen boven het gewenste aantal van 10 per 100 ha.

Ingense veld noord

Tabel 18: NEM Ingense veld noord * De jaren 2010-2013,2015,2016,2018,2020,2021 zijn niet geteld

Ingense veld noord		88 ha	
		Territoria	
		weidevogels	Grutto's
Jaar			
2009		30	9
2014		40	6
2017		78	17
2019		76	22
2022		60	11
dichtheid per 100 ha in 2022		68	13

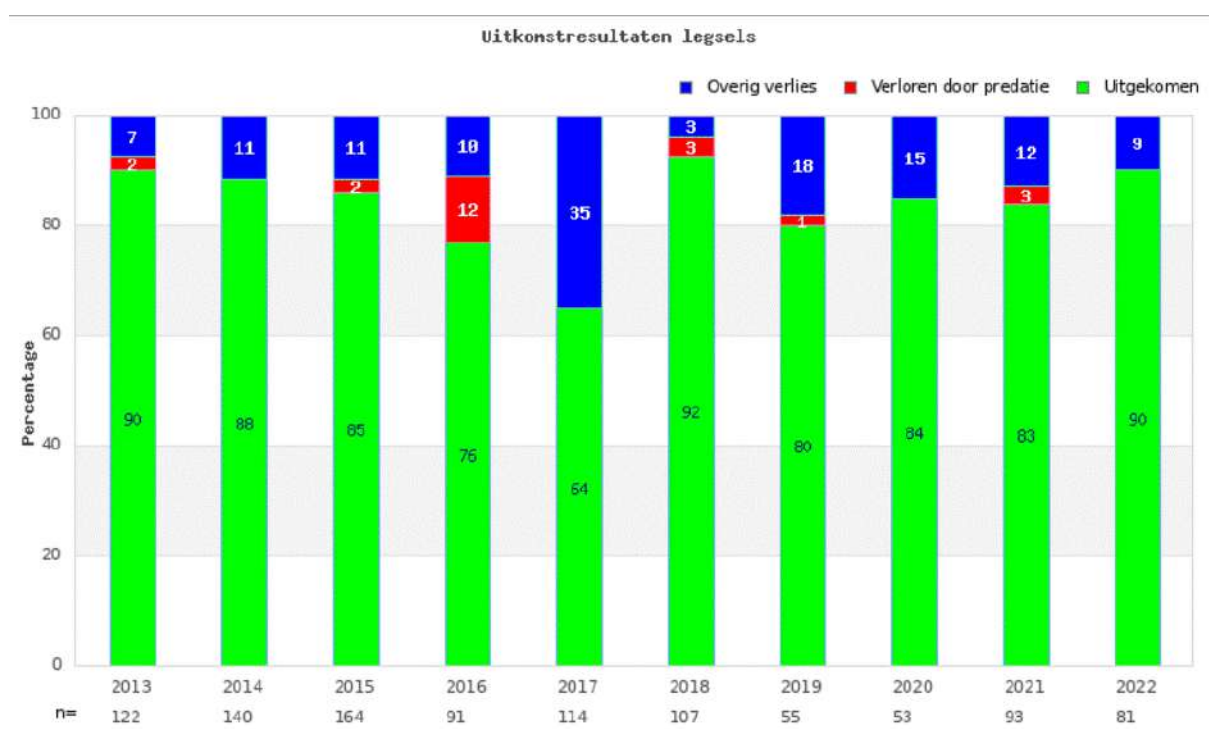
Figuur 32: NEM Ingense veld noord * De jaren 2010-2013,2015,2016,2018,2020,2021 zijn niet weergegeven

In 2022 is de trend van de soortgroep weidevogels en de grutto ten opzichte van 2019 dalend in het Ingense veld Noord. De grutto-dichtheid ligt met 13 broedparen boven het gewenste aantal van 10 per 100 ha.

6.2 Nestsucces

Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren.

De vrijwilligersgroep Lienden-Ochten-Maurik-Ommereen houdt sinds 2013 de gegevens van gevonden en beschermde nesten bij. Het gaat hier met name om het Ommereense Veld en het gebied tussen het Ommereense veld en het Eldikse veld.

Figuur 33: Uitkomstresultaten legfels Lienden-Ochten-Maurik-Ommereen in de jaren 2013-2022

Het uitkomstpercentage van de nesten varieert tussen de 64 en 92%. In 2022 is de uitkomst 90%. Dit is erg hoog. Er is in de boerenlandvogelmonitor niet ingevoerd dat er legfels verloren zijn gegaan door predatie.

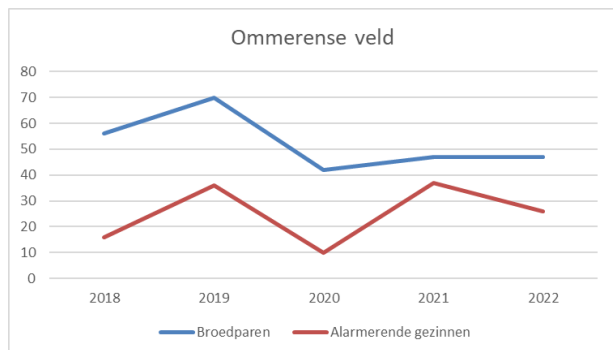
Het aantal (beschermde) legfels is in 2022 ten opzichte van 2021 hoger. In 2021 waren er 151 gevonden legfels en in 2022 170 (van 81 daarvan is het resultaat bekend).

Er zijn nesten gevonden van 9 soorten: kievit (147), grauwe gans (7), grutto (4), tureluur (4), kraakeend (2), meerkoet (2), scholekster (2), veldleeuwerik (1), wilde eend (1).

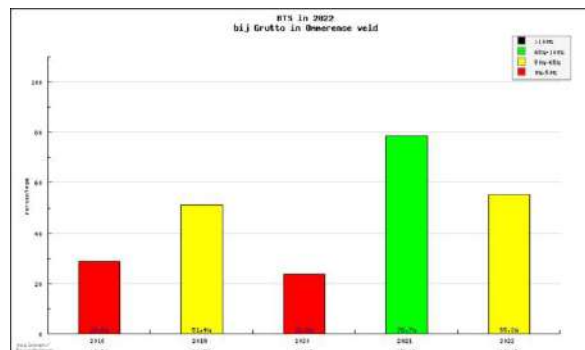
Bij de plasdras hebben 10 paren van de kluut gebroed, maar ze zijn voor de eerste telronde van de BTS telling (29 april) vertrokken en daarom niet geregistreerd.

6.3 Kuikenoverleving

In het Ommerense veld worden sinds 2018 BTS-tellingen uitgevoerd. In 2018 in twee delen van het gebied: noord en midden. Uit tellingen bleek dat grutto's migreren tussen de deelgebieden. Daarom beschouwen we sindsdien het Ommerense veld als één BTS telgebied. Sinds 2019 wordt het volledige Ommerense veld geteld (noord, midden en zuid).

Figuur 34: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Ommerense veld in de jaren 2018-2022

Figuur 35: BTS% van de grutto in het Ommerense veld in de jaren 2018-2022

Het aantal getelde broedparen is in 2022 met 47 gelijk gebleven aan 2021. Het aantal alarmerende gezinnen was wel lager als in 2021, namelijk 26. Omdat 26 van de 47 broedparen hebben 1 of meer jongen groot gebracht, is in 2022 het BTS 55% (geel) middelmatig.

Sinds de 2021 zijn niet alle percelen in het gebied meer toegankelijk. In 2022 konden de tellers 19 percelen niet betreden. Tijdens de tweede telronde viel het de tellers op dat er op de percelen waar ze niet op mochten geen vogels zaten. De tellers hebben het vermoeden dat de legselen daar verloren zijn gegaan, omdat er al was gemaaid.

6.4 Beheer in 2022

Weidevogel kerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Ommerense veld is met een oppervlak van 379 ha groter dan 250 ha.

Tabel 19: Verdeling weidevogelpakketten in het Ommerense veld in 2022

Ommerense veld	ha	%
Plas dras		
1 maart tot 1 juli	2,3	2,9%
15 februari tot 15 juni, 5 tot 20 cm	0,2	0,3%
Kruidenrijk grasland		
1 april tot 15 juni (startpakket)	1,3	1,7%
1 april tot 15 juni	8,4	10,7%
1 april tot 22 juni	7,6	9,7%
1 maart tot 1 juli	8,4	10,7%
Grasland met rustperiode		
rust van 1 april tot 15 juni	15,8	20,1%
rust van 1 april tot 22 juni	9,9	12,6%
rust van 1 april tot 1 juli	5,4	6,9%
Extensieve beweiding		
1 - 1,5 GVE / ha, 1 mei tot 15 juni	3,5	4,4%
Last minute beheer		
legselbeheer plus 2 weken rustperiode	2,1	2,7%
legselbeheer plus 4 weken rustperiode	1,4	1,8%

Legselbeheer op grasland	9,1	11,6%
Legselbeheer op bouwland	3,3	4,2%
Totaal	78,7	
ruige mest	21,2	-

Het oppervlak ANLb is minder geworden. Van 89 ha in 2021 naar 79 ha in 2022.

Er is in 2022 minder gebruik gemaakt van last-minute beheer. Het is belangrijk om hier wel op in te blijven zetten.

In het totale gebied is 21% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 17% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

De verdeling van de weidevogelpakketten in het Ommerense veld is redelijk goed.

Er zijn drie plasdrassen. Eén daarvan is te droog en een ander heeft een te hoog waterpeil. Bij de plasdras met een te hoog waterpeil zijn op 10 mei de pompen uitgezet, zodat er geen water meer bijgepompt zou worden. De waterstand verlagen kan alleen door de dop van de buis in de sloot te verwijderen waardoor de plasdras droog komt te staan. In 2023 wordt er mogelijk een overloop naar de sloot gecreëerd.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Ommerense veld zijn 47 grutto broedparen, dus dan zou er 65,8 ha kuikenland waarvan 32,9 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. Er is 25,7 ha kruidenrijk grasland en dat is dus net wat te weinig voor het aantal broedparen. Bovendien liggen niet alle kruidenrijke percelen binnen bereik van de grutto-kuikens.

6.5 Conclusie

Dichtheid grutto ≥ 10 = goed (groen)

Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = goed (groen)

Nestsucces: boven de 70 % = goed (groen)

Kuikenoverleving $>50\% <65\%$ = voor verbetering vatbaar (geel)

Beheer: te weinig (zwaar) beheer, onvoldoende kwaliteit bij de plasdrassen (geel).

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer

6.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Er voor zorgen dat er beter gestuurd kan worden op het waterpeil van de plasdrassen, zodat het waterpeil niet te hoog wordt, maar ook niet te laag.
- Vergroten aantal ha's dat onder beheer ligt, verhogen van de deelname aan ANLb
- Inzetten van randenbeheer, bijvoorbeeld kievitranden
- Afsluiten van kievitpakketten i.v.m. verhoging van de overlevingskans van de kievitkuikens
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en blijven inzetten op last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen: inzet van een raster op bouwland

- Onderzoeken of de ooievaarspalen in het gebied kunnen worden opgeruimd
- Aandacht voor betrokkenheid van deelnemers
- Advies aan bestuur van het collectief om in gesprek te gaan met niet meewerkende agrariërs

7 Maurikse broek

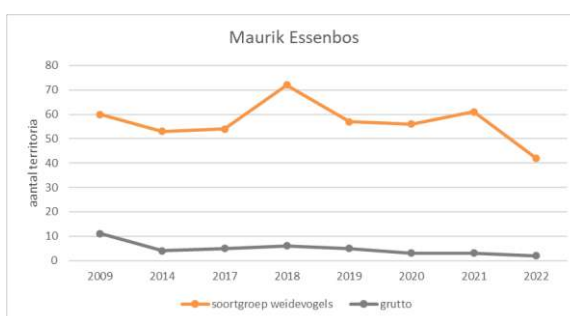
7.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Van het Maurikse broek zijn van twee gebieden opgenomen in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland: Maurikse Broek Noord en Maurik Essenbos.

Maurik Essenbos

Tabel 20: NEM Maurik Essenbos * De jaren 2010-2013,2015,2016 zijn niet geteld

Maurik Essenbos		157 ha	
	Territoria	Grutto's	
	weidevogels	Grutto's	
Jaar			
2009	60	11	
2014	53	4	
2017	54	5	
2018	72	6	
2019	57	5	
2020	56	3	
2021	61	3	
2022	42	2	
dichtheid per 100 ha in 2022		27	1

Figuur 36: NEM Maurik Essenbos se broek noord *De jaren 2010-2013, 2015-2016 zijn niet weergegeven

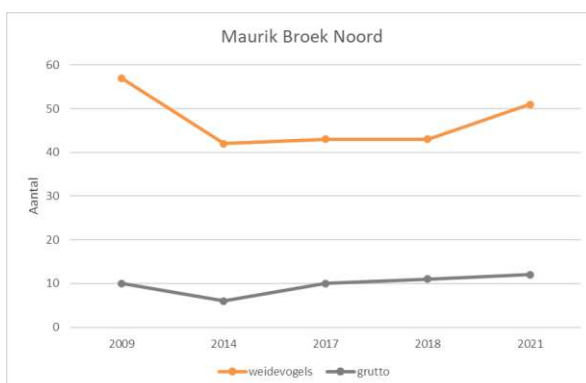
Het aantal territoria van de soortgroep weidevogels is in 2022 een stuk lager als in 2021. De dichtheid van de grutto is met 1 per 100 ha erg laag.

Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2022, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Maurikse Broek Noord

Tabel 21: NEM Maurikse broek noord * De jaren 2010-2013,2015,2016,2019,2020,2022 zijn niet geteld

Maurikse Broek Noord		70,7 ha	
	Territoria	Grutto's	
	weidevogels	Grutto's	
Jaar			
2009	57	10	
2014	42	6	
2017	43	10	
2018	43	11	
2021	51	12	
dichtheid per 100 ha in 2021		72	17

Figuur 37: NEM Maurikse broek noord *De jaren 2010-2013, 2015, 2016, 2019, 2020 en 2022 zijn niet weergegeven

Het Maurikse Broek Noord is in 2022 niet geteld.

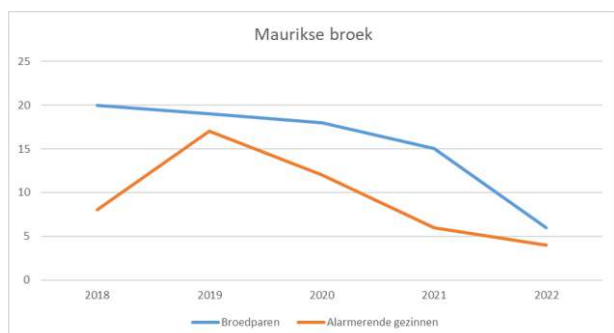
In 2021 voldeden de dichtheden aan de gewenste waarden van 35 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha en 10 territoria van de grutto per 100 ha.

7.2 Nestsucces

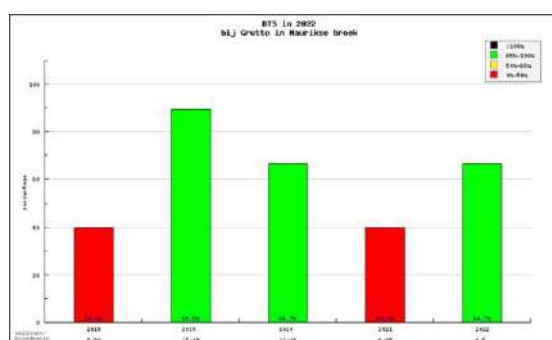
In het Maurikse broek is in 2022 wel aan nestbescherming gedaan, maar de beschermde legfels zijn niet geregistreerd in de boerenlandvogelmonitor.

7.3 Kuikenoverleving

In het Maurikse broek wordt sinds 2017 BTS-telling uitgevoerd.

Figuur 38: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Maurikse broek in de jaren 2018-2022

Figuur 39: BTS% van de grutto in het Maurikse broek in de jaren 2018-2022

Het aantal broedparen is dalende. In 2017 waren het er nog 31. In 2022 nog maar 6. In 2022 hadden 4 van de 6 broedparen in de tweede telronde 1 of meer jongen. Het BTS-resultaat was in 2022 67% (groen). Dat is net aan voldoende.

7.4 Beheer in 2022

Weidevogel kerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Maurikse broek is groter dan 250 ha. Het heeft namelijk een oppervlak van 432 ha.

Tabel 22: Verdeling weidevogelpakketten in het Maurikse broek in 2022

Maurikse broek	ha	%
Plas dras		
1 maart tot 1 juli	8,0	13,4%
Kruidenrijk grasland		
1 april tot 1 juli	4,2	7,0%
1 april tot 15 juni (startpakket)	1,5	2,5%
1 april tot 15 juni	1,6	2,7%
1 april tot 22 juni	6,3	10,5%
Grasland met rustperiode		
rust van 1 april tot 1 juni	9,7	16,2%
rust van 1 april tot 15 juni	11,8	19,7%
rust van 1 april tot 22 juni	8,0	13,4%
rust van 1 april tot 1 juli	1,4	2,3%
Rustperiode op bouwland	2,6	4,3%
Kievitrand	4,8	8,0%
Kuikenvelden		
Totaal	59,9	
ruige mest	15,6	-
actief randenbeheer bouwland	1,0	
actief randenbeheer grasland	2,2	

Het aandeel beheer is minder geworden. Van 68 ha in 2021 naar 60 ha in 2022. Er was in 2022 minder grasland met een rustperiode en wat minder kruidenrijk grasland.

In het totale gebied is 14% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 12% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Maurikse broek zijn 6 grutto broedparen, dus dan zou er 8,4 ha kuikenland waarvan 4,2 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. Het Maurikse broek heeft 13,6 ha kruidenrijk grasland. Dat is ruim voldoende, maar er zijn tijdens de BTS tellingen geen grutto's waargenomen op de 'kruidenrijke' percelen. Er dient dus kritisch gekeken worden of er kruidenrijk grasland binnen bereik van de grutto-kuikens ligt en of de kwaliteit hiervan goed is.

Sinds 2018 zijn er in het Maurikse broek twee grote plasdras situaties. In 2021 is er een plasdras bijgekomen. Het profiel van de plasdras en de waterhoeveelheid laat soms te wensen over. In 2021 waren de weersomstandigheden nat en waardoor de plasdrassen langer gevuld bleven met water. In 2022 waren twee van de drie plasdrassen voldoende nat. De andere plasdras stond droog. Het is een groot perceel (bijna 5 ha) en is niet goed aangelegd om een goed werkende plasdras te kunnen zijn. De kades om de plasdras zijn poreus en het perceel heeft niet de juiste bolling/holling. Deze plasdras locatie wordt in 2023 niet voort gezet.

In 2022 waren er geen uitgestelde bewerkingen op bouwland, maar wel kievitranden.

De kuikenvelden ontbraken in 2022 en 2021, terwijl er in 2020 ruim 4 hectare hiervan was. Het is een aandachtspunt voor de vrijwilligers om indien mogelijk last minute beheer toe te passen om vogels en kuikens te beschermen tot aan het einde van het seizoen.

7.5 Conclusie

Dichtheid grutto <8 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels <30 = onvoldoende (rood)

Kuikenoverleving: >65% = goed (groen)

Beheer: te weinig (zwaar) beheer, onvoldoende kwaliteit kruidenrijk grasland en plasdras (geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
	nvt		

7.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Er voor zorgen dat het waterpeil van de plasdrassen goed is voor de weidevogels
- Plasdraspomp en paneel in de winter uit het land halen, onderhouden en op een juiste plek opslaan.
- Meer pakketten voor extensieve beweiding afsluiten
- Verhogen aandeel kruidenrijk grasland op bereikbare afstand voor weidevogelgezinnen
- Zorgen voor variatie in situering van de pakketten
- Werven extra vrijwilligers t.b.v. nestbescherming, BTS-tellingen en last-minute beheer
- Registreren nestbescherming in de boerenlandvogelmonitor door vrijwilligers
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen: o.a. reduceren ooievaarspalen

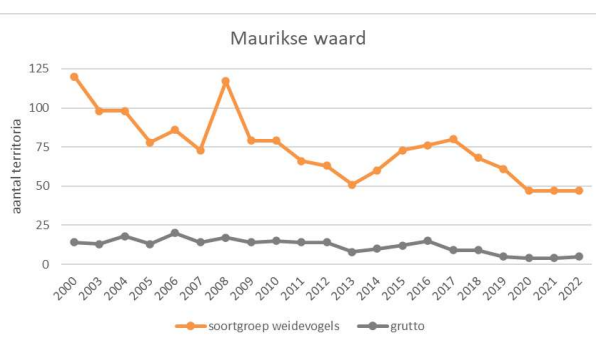
8 Maurikse waard

8.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

De Maurikse waard is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2000 weergegeven in tabel en grafiek.

Tabel 23: NEM Maurikse waard * De jaren 2001 en 2002 zijn niet geteld.

Maurikse waard		134 ha	
		Territoria	
		weide- vogels	Grutto's
Jaar			
2000		120	14
2003		98	13
2004		98	18
2005		78	13
2006		86	20
2007		73	14
2008		117	17
2009		79	14
2010		79	15
2011		66	14
2012		63	14
2013		51	8
2014		60	10
2015		73	12
2016		76	15
2017		80	9
2018		68	9
2019		61	5
2020		47	4
2021		47	4
2022		47	5
dichtheid per 100 ha in 2022		35	4

Figuur 40: NEM Maurikse waard * De jaren 2001 en 2002 zijn niet weergegeven

De aantallen van de soortgroep weidevogels zijn gelijk gebleven en er is territorium van de grutto bijgekomen. De soortgroep weidevogels stabiliseert de laatste 3 jaar. De grutto aantallen zijn gedaald sinds 2016, maar lijken nu te stabiliseren.

De dichtheden van alle weidevogels samen beijkend zijn nog net aan goed. De dichtheid van de grutto is met 4 laag.

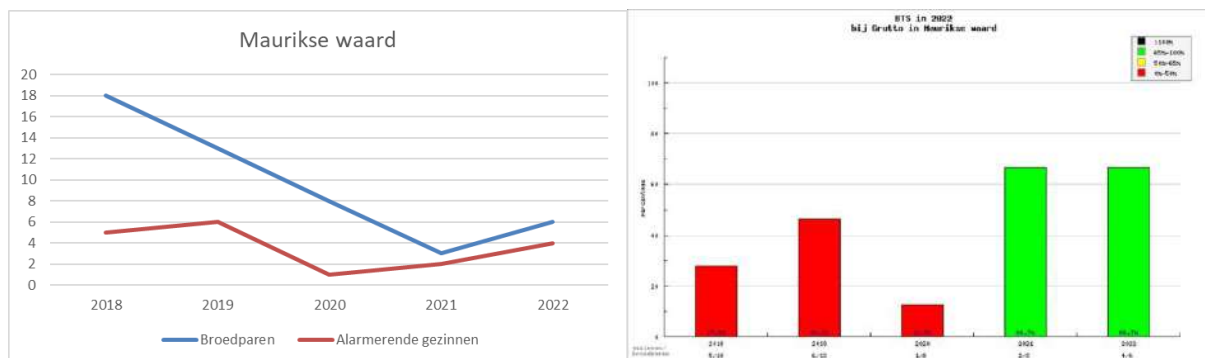
Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2022, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

8.2 Nestsucces

In de Maurikse waard wordt niet aan nestbescherming gedaan.

8.3 Kuikenoverleving

In de Maurikse waard wordt sinds 2018 een gebiedsdekkende BTS-telling uitgevoerd.

Figuur 41: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Maurikse waard in de jaren 2018-2022

Figuur 42: BTS% van de grutto in het Maurikse waard in de jaren 2018-2022

Ten opzichte van 2021 is in 2022 het aantal broedparen en gezinnen verdubbeld. Het gaat daarbij wel om lage aantallen. 4 van de 6 grutto broedparen is het gelukt om 1 of meer jongen groot te brengen. Het broedsucces is voor het tweede jaar op rij voldoende. Dit maakt een BTS van 66,7% (groen).

Tureluur

In 2022 waren er 4 broedparen van de tureluur. In 2021 zijn tijdens de BTS telrondes 14 broedparen en 13 gezinnen van de tureluur waargenomen. In 2020 waren het er 9, in 2019 6 en 2018 13.

8.4 Beheer in 2022

Weidevogel kerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. De Maurikse waard heeft een oppervlak van 113 ha. Dat is dus te klein.

De meeste agrarische grond in de Maurikse waard is ondergebracht in het ANLb. De overige percelen (waar de vogels zitten) zijn eigendom van de provincie. Daar zijn dus geen ANLb overeenkomsten af te sluiten. In 2023 wordt er door de provincie een plasdras aangelegd en gaat de ANV Lingestreek de provinciale gronden beheren.

Tabel 24: Verdeling weidevogelpakketten in de Maurikse waard in 2022

Maurikse waard	ha	%
Kruidenrijk grasland		
1 april tot 15 juni	10,3	21,5%
Grasland met rustperiode		
rust van 1 april tot 1 juni	4,7	9,8%
rust van 1 april tot 8 juni	2,9	6,0%
rust van 1 april tot 15 juni	10,6	22,1%
rust van 1 april tot 22 juni	5,7	11,9%
Extensieve beweiding		
1 - 1,5 GVE / ha, 1 mei tot 15 juni	5,8	12,1%
Legselbeheer op grasland	3,1	6,5%
Botanisch weiland	4,9	10,2%
Totaal	48,0	
ruige mest	18,6	-

In het totale gebied is 42% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 35% zwaar beheer (kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit voldoet dus. Behalve dat er een plasdras in het gebied ontbreekt.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Maurikse waard zijn 6 grutto broedparen, dus dan zou er 8,4 ha kuikenland waarvan 4,2 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. In het Maurikse waard is 10,3 ha kruidenrijk grasland voor 6 grutto broedparen ruim voldoende. Maar de kruidenrijke percelen liggen momenteel voor het grootste deel buiten bereik van de grutto-gezinnen, dus er dient kritisch gekeken te worden naar de ligging van de pakketten.

Op een groot deel van de ANLb percelen zijn tijdens de BTS tellingen amper vogels waargenomen. De vogels zaten vooral op de percelen zonder beheer.

In de Maurikse waard is relatief veel grasland met een rustperiode. De rustperioden hebben vier data waarop de rust afloopt (1, 8, 15 en 22 juni). Deze maaitrappen zorgen voor variatie: mozaïekbeheer.

Percelen met beheerovereenkomst blijken nog een te dikke vegetatie te hebben met te veel monocultuur raaigras. Bemesting werkt dit in de hand, maar is tegelijkertijd een knop waaraan gedraaid kan worden.

Inzetten op (meer) kruidenrijke randen, biedt mogelijk uitkomst om geleidelijk aan naar een betere omstandigheden voor de vogels toe te werken.

Momenteel wordt er (door vrijwilligers) nog geen gebruik gemaakt van de inzet van last-minute beheer, het is belangrijk dat hier in de toekomst meer op ingezet wordt. Hierdoor kunnen vogels en hun kuikens tijdens het seizoen beter beschermd worden.

8.5 Conclusie

Dichtheid grutto <8 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels = 35 = goed (groen)

Kuikenoverleving: >65% = goed (groen)

Beheer: het beheer ligt niet op de percelen waar de vogels zitten, er ontbreekt een plasdras (rood)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
	nvt		

8.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Beheer daar situeren waar ook daadwerkelijk de weidevogels zitten
- Zorgen voor variatie in situering van de pakketten
- Verbeteren kwaliteit kruidenrijk grasland
- Aanpassen van de bemesting op percelen met beheer/vogels
- (Meer) inzetten op last-minute beheer
- Werven extra vrijwilligers t.b.v. nestbescherming en inzet bij last-minute beheer
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen

9 Rijswijkse veld zuid

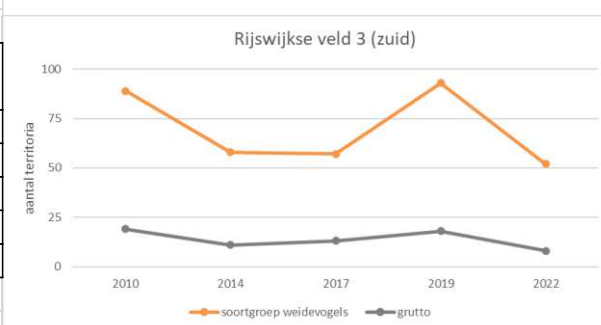
9.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Het Rijswijkse veld oost, Rijswijkse veld 3 (zuid), Rijswijkse veld W zijn opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en worden zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2010 weergegeven in tabel en grafiek. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Rijswijkse veld 3 (zuid)

Tabel 26: NEM Rijswijkse veld 3 (zuid) * De jaren 2011-2013,2015,2016, 2018,2020,2021 zijn niet geteld.

Rijswijkse veld 3 (zuid)		169 ha	
		Territoria	
Jaar		weidevogels	Grutto's
2010		89	19
2014		58	11
2017		57	13
2019		93	18
2022		52	8
dichtheid per 100 ha in 2022		31	5

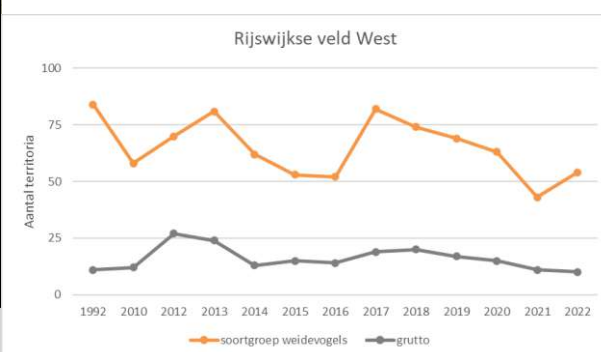
Figuur 44: NEM Rijswijkse veld 3 (zuid) * De jaren 2011-2013, 2015,2016, 2018,2020,2021 zijn niet weergegeven

Het Rijswijkse veld 3 (zuid) is nadat het twee jaar niet is geteld in 2022 weer geteld. De dichtheid ligt in 2022 op 31 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Dat is minder dan de gewenste dichtheid van 35 per 100 ha. De dichtheid van de grutto voldeed in 2022 met 5 ook niet aan de gewenste waarde van 10 territoria per 100 ha.

Rijswijkse veld W

Tabel 27: NEM Rijswijkse veld W * De jaren 2011-2013,2015,2016, 2018,2020,2021 zijn niet geteld.

Rijswijkse veld W		132 ha	
		Territoria	
Jaar		weidevogels	Grutto's
1992		84	11
2010		58	12
2012		70	27
2013		81	24
2014		62	13
2015		53	15
2016		52	14
2017		82	19
2018		74	20
2019		69	17
2020		63	15
2021		43	11
2022		54	10
dichtheid per 100 ha in 2022		41	8

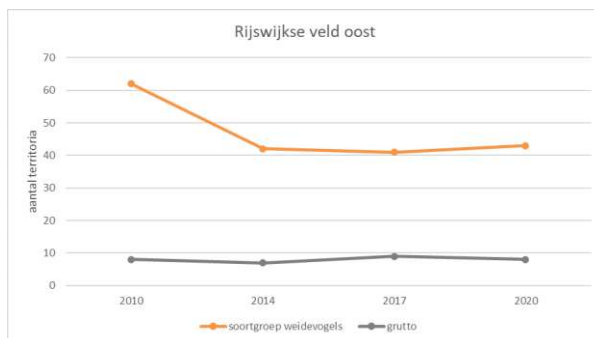
Figuur 45: NEM Rijswijkse veld W * De 2011-2013, 2015, 2016, 2018,2020,2021 zijn niet weergegeven

In het Rijswijkse veld west zijn de aantallen van de soortgroep weidevogels in 2022 gestegen t.o.v. 2021. De dichtheid van de soortgroep weidevogels ligt met 41 boven de dichtheid van 35 territoria per 100 ha wat in 2021 niet het geval was. In 2022 waren er 8 grutto territoria per 100 ha. Dit aantal is sinds er wordt geteld nog niet zo laag geweest.

Rijswijkse veld oost

Tabel 25: NEM Rijswijkse veld oost * De jaren 2011-2013,2015,2016, 2018,2019,2021,2022 zijn niet geteld.

Rijswijkse veld oost		82 ha	
		Territoria	
Jaar		weidevogels	Grutto's
2010		62	8
2014		42	7
2017		41	9
2020		43	8
dichtheid per 100 ha in 2020		52	10

Figuur 43: NEM Rijswijkse veld oost * De jaren 2011-2013,2015,2016,2018-2019,2021,2022 zijn niet weergegeven.

De dichtheid lag in 2020 op 52 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Dat is meer dan de gewenste dichtheid van 35 per 100 ha. De dichtheid van de grutto voldeed in 2020 aan de gewenste waarde van 10 territoria per 100 ha.

9.2 Nestsucces

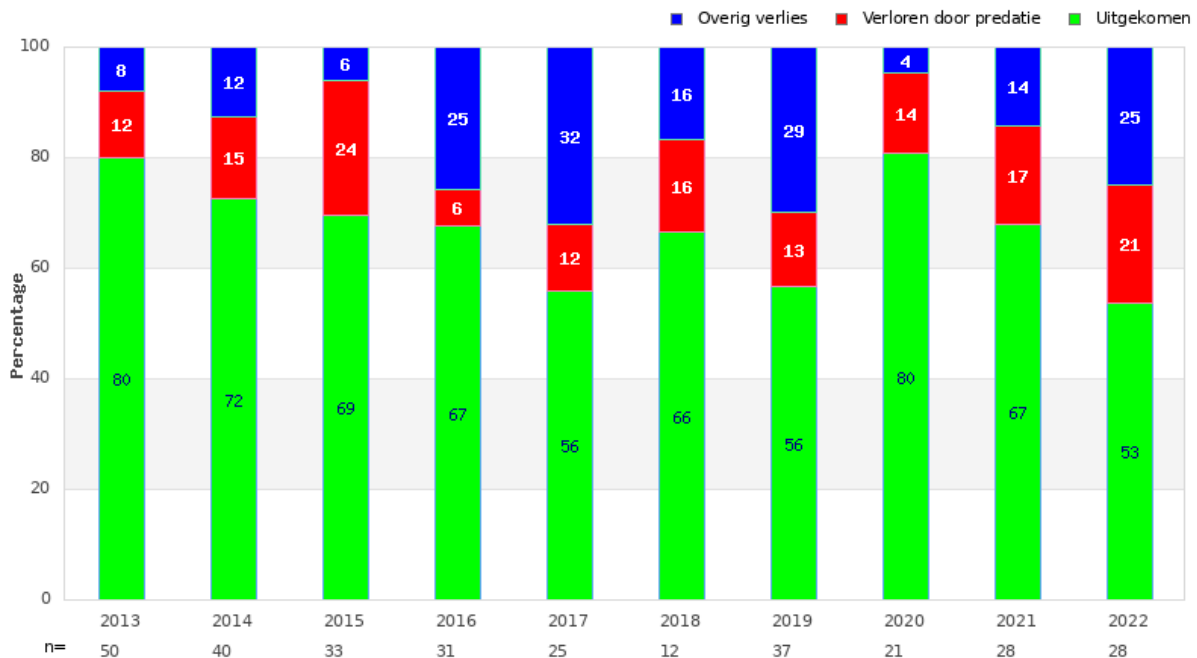
Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers in de omgeving van het Rijswijkse veld hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren. De werkgroep Geldermalsen houdt al jaren bij wat de uitkomstresultaten en verliesoorzaken per nest zijn.

In figuur 46 staan de gegevens van beschermde nesten van het Rijswijkse en Zoelense veld en de (wijde) omgeving, dus niet alleen van de weidevogelgebieden. In 2016-2020 zaten hier ook nog percelen bij tussen Asch en Buren. En voor 2015 ging het alleen om de percelen in Asch en Buren. Er is meer ANLb gekomen, waardoor er minder nesten worden opgezocht en beschermd.

Het aantal nesten dat door de weidevogelgroep gevonden is met 38 in 2022 lager dan de 64 in 2021. Er is veel beheer in het gebied (rust voor de vogels waardoor de vogels al beschermd zijn) en de legsels niet hoeven te worden opgezocht/beschermd.

Van de legsels die wel zijn beschermd zijn er 34 van de Kievit, 3 van de scholekster en 1 van de grutto.

Uitkomstresultaten legfels

Figuur 46: Uitkomstresultaten legfels VANL TCW wvg Geldermalsen- Zoelen in de jaren 2013-2022

Het aantal legfels waarvan de uitkomst bekend is, is in 2022 met 28 gelijk aan 2021.

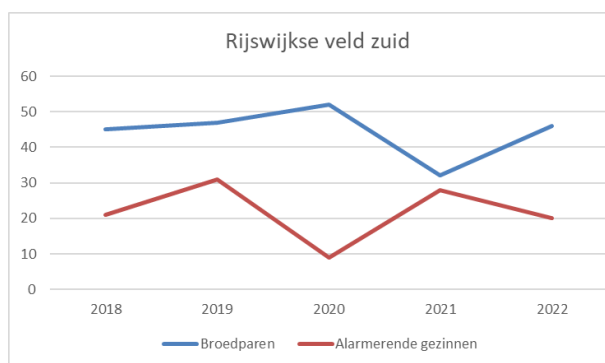
Het uitkomstpercentage van de nesten in 2022 is 53%.

21% is verloren gegaan door predatie. In het gebied zijn de bruine kiekendief en buizerd gezien. De predatie is vooral in het noordoosten van het gebied: nabij het bij kanaal waar bomen staan.

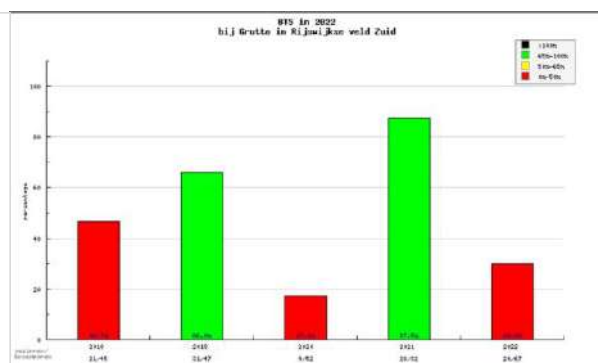
Het overige verlies is 25% met redenen als verlaten en landbouwkundige werkzaamheden. Eén van de personen op de trekker kon de bamboestokken niet goed zien...

9.3 Kuikenoverleving

In het Rijswijkse veld zuid worden sinds 2016 BTS-tellingen gedaan.

Figuur 47: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van grutto in het Rijswijkse veld zuid in de jaren 2018-2022

Figuur 48: BTS% van de grutto in het Rijswijkse veld zuid in de jaren 2018-2022

Het aantal broedparen van de grutto is met 67 in 2022 sinds 2016 nog niet zo hoog geweest. In 2021 waren het er nog 32. Maar eigenlijk moet hier i.p.v. 67 paren uit worden gegaan van 46 broedparen. Figuur 47 is hierop aangepast, maar figuur 48 niet. Tijdens de eerste telronde in 2022 was een deel van de grutto's (42 individuen) namelijk in groepen aanwezig. Het is onduidelijk of deze individuele grutto's broedparen zijn geweest of geworden in het Rijswijkse veld.

Tijdens de tweede telronde in 2022 alarmeerde 20 grutto paren. Als uit wordt gegaan van 67 broedparen is het BTS onvoldoende: 30% (rood). Als we uit gaan van 46 broedparen is het BTS wat hoger 43%, maar nog steeds onvoldoende. Dit is niet genoeg om de grutto-populatie te laten groeien.

9.4 Beheer in 2022

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Rijswijkse veld zuid is met 534 ha groter dan 250 ha.

Tabel 28: Verdeling weidevogelpakketten in het Rijswijkse veld in 2022

Rijswijkse veld zuid	ha	%
Plas dras		
<i>plasdras kievitgebied</i>	0,5	0,2%
<i>plasdras 1 maart tot 1 juli</i>	3,5	1,7%
<i>greppel inundatie 1 maart tot 1 juli</i>	0,6	0,3%
Kruidenrijk grasland		
<i>1 april tot 15 juni (startpakket)</i>	20,6	10,2%
<i>1 april tot 15 juni</i>	35,1	17,4%
<i>1 april tot 22 juni</i>	25,6	12,7%
<i>1 april tot 1 juli</i>	3,6	1,8%
Grasland met rustperiode		
<i>rust van 1 april tot 1 juni</i>	9,2	4,6%
<i>rust van 1 april tot 8 juni</i>	1,1	0,5%
<i>rust van 1 april tot 15 juni</i>	1,2	0,6%
<i>rust van 1 april tot 22 juni</i>	6,2	3,1%
<i>rust van 1 april tot 1 juli</i>	1,8	0,9%
Extensieve beweiding		
<i>1 - 3 GVE / ha, 1 april tot 15 juni</i>	12,8	6,3%
Rustperiode op bouwland	5,8	2,9%
Kievitrans	1,4	0,7%
Legselbeheer op bouwland	2,9	1,4%
Legselbeheer op grasland	69,5	34,4%
Kuikenvelden		
Botanisch hooilandrand	0,5	0,2%
Totaal	201,9	
ruige mest	52,7	-
actief randenbeheer bouwland	0,3	
actief randenbeheer grasland	0,1	

Het oppervlak ANLb is minder geworden. Van 208 ha in 2021 naar 202 ha in 2022. Er is in 2022 de helft minder rustperiode op bouwland en wat minder kruidenrijk grasland.

In het totale gebied is 38% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 23% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

Er zijn drie plasdras situaties met een gezamenlijke oppervlakte van 4,6 ha. Dit is 2,3% van het beheer in het gebied. Dat is iets minder dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels. Bomen in de nabijheid van een plasdras is niet wenselijk en belemmert een goed resultaat. De aanbeveling daarbij is om of de bomen te kappen of de plasdras te verplaatsen.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Rijswijkse veld zijn 67 grutto broedparen, dus dan zou er 93,8 ha kuikenland waarvan 46,9 ha kruidenrijk grasland moeten zijn.

In het Rijswijkse veld is 85 ha kruidenrijk grasland. Dat is bijna dubbel zoveel voor het aantal grutto broedparen in het gebied. De ha's liggen redelijk binnen bereik van de kuikens, maar het beheer kan nog wel geoptimaliseerd worden. Er zijn nog kruidenrijke percelen waar de vogels geen gebruik van maken en er zijn nog percelen waar de weidevogels broeden waar geen pakket op ligt. Ook de kwaliteit van het kruidenrijk grasland kan nog verbeterd worden. Tegen de tijd dat de jongen uitkomen, is het gras vaak aan de hoge kant en deels ook nog met een hoge grassdichtheid. Hierdoor is het voor de jonge kuikens ondoordringbaar en niet geschikt als foerageerhabitat. Verschraling is hiervoor dus noodzakelijk.

Het aandeel legselbeheer is met meer dan 34% nog wel aan de hoge kant.

In 2021 en 2022 is geen gebruik gemaakt van de inzet van last-minute beheer (kuikenvelden). Het is belangrijk dat hier in de toekomst wel op ingezet wordt. Hierdoor kunnen vogels en hun kuiken tijdens het seizoen beter worden beschermd.

9.5 Conclusie

Dichtheid grutto ≤ 10 = net aan goed (groen), voor verbetering vatbaar (geel) en onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels ≥ 30 = voor verbetering vatbaar (geel) en goed (groen)

Nestsucces: tussen de 50 - 70 % = voor verbetering vatbaar (geel)

Kuikenoverleving $< 50\%$ = onvoldoende (rood)

Beheer: voldoende kruidenrijk grasland, maar de kwaliteit van het beheer kan nog wel worden geoptimaliseerd (geel/groen)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer

9.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Zorgen dat er beheer komt op percelen met vogels waar nu geen beheer is
- Percelen met beheer zonder vogels de kwaliteit van het beheer verbeteren of het beheer laten vervallen
 - Verbeteren kwaliteit van het kruidenrijk grasland => verschralen
 - Plasdras situaties kort de winter in laten gaan en bij voorkeur nog laten beweiden in de winter
 - Bomen in de nabijheid van plasdras kappen of de plasdras te verplaatsen.
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer mbv vrijwilligers
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen

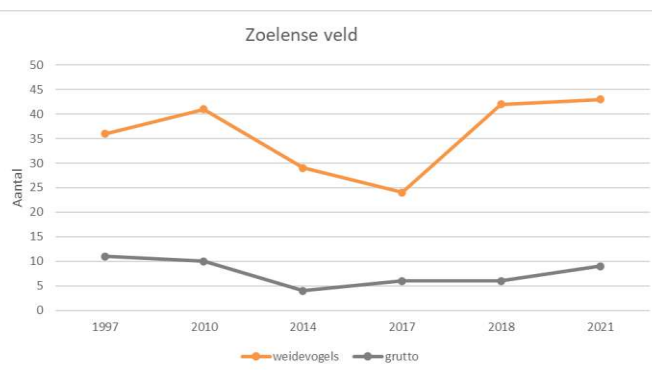
10 Zoelense veld

10.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Een deel van het Zoelense veld is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende gemonitord door Sovon, maar is in 2022 niet geteld.

Tabel 29: NEM Zoelense veld * De jaren 1998-2009,2011-2013,2015,2016, 2018,2019,2020,2022 zijn niet geteld.

Zoelense veld		113 ha	
		Territoria	
Jaar		weidevogels	Grutto's
	1997	36	11
	2010	41	10
	2014	29	4
	2017	24	6
	2018	42	6
	2021	43	9
dichtheid per 100 ha in 2021		38	8

Figuur 49: NEM Zoelense veld * De jaren 1998-2009,2011-2013,2015,2016, 2018,2019,2020,2022 zijn niet weergegeven.

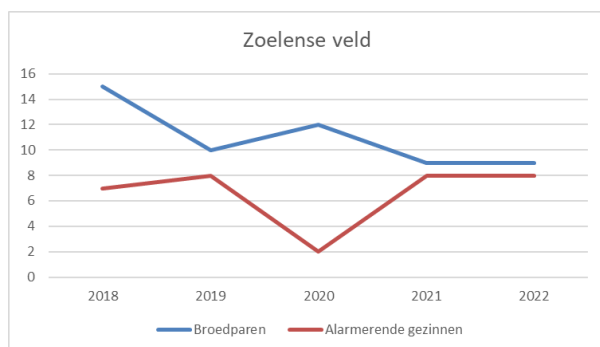
In 2021 was de dichtheid van de soortgroep weidevogels met 38 territoria per 100 ha voldoende. De dichtheid van de grutto was niet hoog genoeg om te voldoen aan de norm van 10 per 100 ha.

10.2 Nestsucces

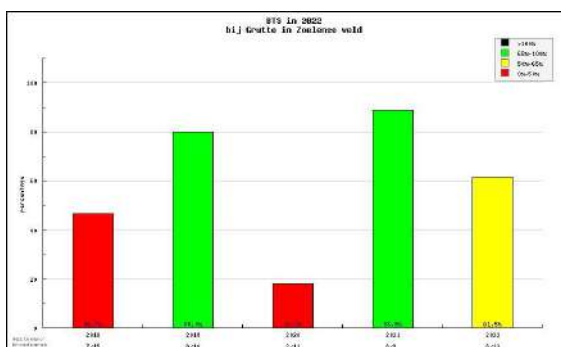
Zie paragraaf 9.2 voor de resultaten van vrijwilligersgroep Geldermalsen-Zoelen.

10.3 Kuikenoverleving

In het Zoelense veld wordt sinds 2018 gebiedsdekkend geteld voor de BTS.

Figuur 50: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Zoelense veld in de jaren 2018-2022

Figuur 51: BTS% van de grutto in het Zoelense veld in de jaren 2018-2022

In de boerenlandvogelmonitor is bij de eerste telronde één territoriaal paar ingevoerd, 8 paar nestindicerend, 3 paar alarmerend met jongen en 3 foeragerende individuen. De automatische berekening maakt hiervan 13 broedparen. De vrijwilligers geven echter aan dat er maar 9 broedparen aanwezig waren in het gebied. Figuur 50 is hier op aangepast, maar figuur 51 niet.

8 broedparen alarmeerde in de tweede telronde en hebben dus naar alle waarschijnlijkheid 1 of meer jongen groot gekregen. Als wordt uitgegaan van 13 broedparen in telronde 1 is het BTS 62%

(geel) zoals in figuur 51 staat. Houden we rekening met het werkelijke aantal broedparen van 9, komt het BTS op 89% (groen).

Een opmerking bij de BTS-telling van het jaar:

- 2018: Het vermoeden bestaat dat er al grutto's vliegvlug waren op het moment van de 2e telling, waardoor het percentage in werkelijkheid mogelijk hoger is dan 47% in figuur 51.
- 2020: Door de tellers werd aangegeven dat de grutto's niet honkvast waren. De grutto's gingen pas laat naar de percelen en niet alle grutto's zijn tot broeden gekomen. Hierdoor was er sprake van sterke spreiding en zijn de BTS-resultaten in dat jaar minder betrouwbaar.

10.4 Beheer in 2022

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Zoelense veld is precies 250 ha groot, maar dan is wel het oppervlak van wegen, bebouwing en sloten meegerekend.

Tabel 30: Verdeling weidevogelpakketten in het Zoelense veld in 2022

Zoelense veld	ha	%
Plas dras		
<i>1 maart tot 1 juli</i>	1,2	0,9%
Kruidenrijk grasland		
<i>1 april tot 15 juni (startpakket)</i>	4,9	3,8%
<i>1 april tot 15 juni</i>	25,5	19,8%
<i>1 april tot 1 juli</i>	9,0	7,0%
Grasland met rustperiode		
<i>rust van 1 april tot 15 juni</i>	1,7	1,3%
Extensieve beweiding		
<i>1 - 3 GVE / ha, 1 april tot 15 juni</i>	42,1	32,7%
<i>1 - 3 GVE / ha, 1 mei tot 15 juni</i>	2,3	1,8%
Rustperiode op bouwland	1,4	1,1%
Kievitrand	1,0	0,8%
Legselbeheer op bouwland	16,0	12,4%
Legselbeheer op grasland	21,1	16,4%
Kuikenvelden / last minute beheer		
<i>legselbeheer plus 3 weken rustperiode</i>	0,3	0,2%
Rand a19g.17.001 klei	1,2	0,9%
Botanisch weiland	0,8	0,6%
Patrijzenrand	0,3	0,2%
Totaal	128,8	
ruige mest	4,3	-
actief randenbeheer bouwland	0,3	
actief randenbeheer grasland	2,2	

Het oppervlak ANLb is minder geworden. Van 138 ha in 2021 naar 129 ha in 2022.

Er is in 2022 minder kruidenrijk grasland, grasland met een rustperiode en legselbeheer op grasland.

In het totale gebied is 52% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 35% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus gehaald.

Net aan 1% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is veel minder als het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Zoelense veld zijn 9 grutto broedparen, dus dan zou er 12,6 ha kuikenland waarvan 6,3 ha kruidenrijk grasland moeten zijn.

In het Zoelense veld is 39,4 ha kruidenrijk. Dat is meer dan voldoende. De ha's liggen binnen bereik van de kuikens en mooi gesitueerd rondom de plasdras.

De verdeling van de beheerpakketten in het Zoelense veld is goed.

In 2022 is er gebruik gemaakt van last-minute beheer (kuikenvelden).

Uniek is het grote aantal hectares extensieve beweiding. Dit levert een duidelijke meerwaarde op voor foeragerende weidevogels. Wel heeft het de voorkeur om de percelen te laten begrazen door rundvee in plaats van schapen.

10.5 Conclusie

Dichtheid grutto en soortgroep weidevogels: niet geteld in 2022.

Nestsucces: tussen de 50 - 70 % = middelmatig (geel)

Kuikenoverleving: >65% = voldoende (groen)

Beheer: voldoende zwaar beheer, maar wat weinig plasdras. De kwaliteit van het beheer kan nog wel worden geoptimaliseerd (geel/groen)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
nvt			

10.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Vergroten oppervlak plasdras
- Extensieve beweiding met rundvee i.p.v. schapen.
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen

11 Leuvense veld

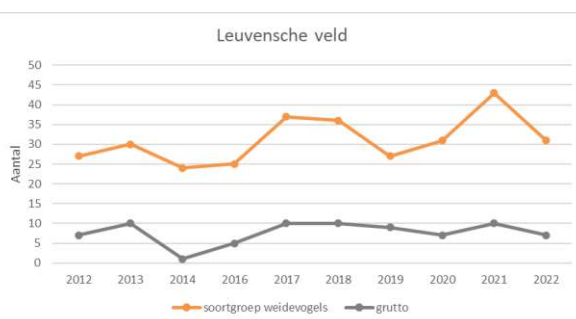
11.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Vijf delen van het Leuvense veld zijn opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de telgebieden weergegeven in tabel en grafiek. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2022, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Leuvense veld

Tabel 31: NEM Leuvense veld

Leuvense veld		121 ha	
		Territoria	
		weidevogels	Grutto's
Jaar			
2012		27	7
2013		30	10
2014		24	1
2015		43	6
2016		25	5
2017		37	10
2018		36	10
2019		27	9
2020		31	7
2021		43	10
2022		31	7
dichtheid per 100 ha in 2022		26	6

Figuur 52: NEM Leuvense veld

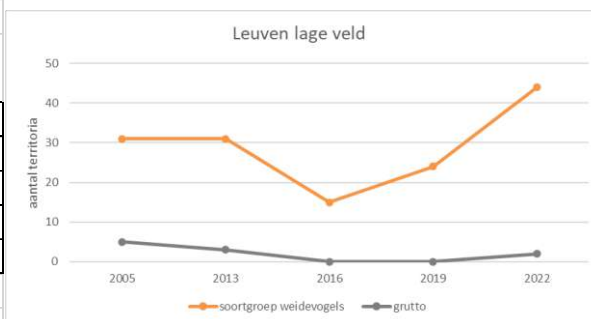
In 2020 en 2021 is (ten op zichte van 2019) het aantal territoria van de soortgroep weidevogels gestegen, maar in 2022 zijn ze weer gedaald naar 31. Het aantal territoria van de grutto schommelt sinds 2012 tussen de 1 en 10. In 2022 waren het er 7.

De dichtheid van de soortgroep weidevogels is nu 26 per 100 ha. Dit is onder de norm van 35. De dichtheid van de grutto voldoet met 6 territoria per 100 ha ook niet aan de norm.

Leuven Lage veld

Tabel 32: NEM Leuven Lage veld * De jaren 2006-2012,2014,2015,2018,2020,2021 zijn niet geteld.

Leuven Lage Veld		145 ha	
		Territoria	
		weidevogels	Grutto's
Jaar			
2005		31	5
2013		31	3
2016		15	0
2019		24	0
2022		44	2
dichtheid per 100 ha in 2022		30	1

Figuur 53: NEM Leuven Lage veld * De jaren 2006-2012, 2014,2015,2018,2020,2021 zijn niet weergegeven.

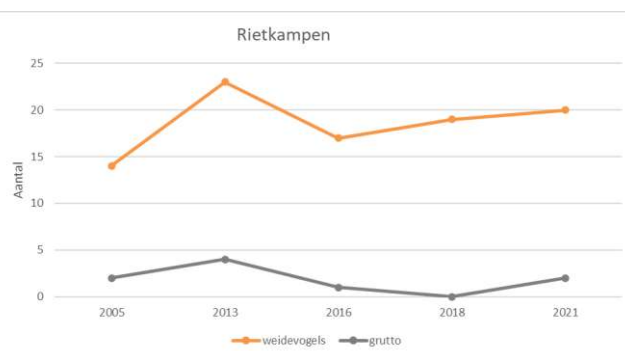
In Leuven Lage veld is het aantal van de soortgroep weidevogels in 2022 veel hoger als in 2019, maar

de dichtheid van 30 territoria per 100 ha voldoet nog niet aan de norm. Er zijn 2 territoria van de grutto in 2022. De dichtheid van de grutto is veel te laag.

Rietkampen

Tabel 32: NEM Rietkampen * De jaren 2006-2012,2014,2015,2017,2019,2020,2022 zijn niet geteld.

Rietkampen	100 ha	
	Territoria	
	weide- vogels	Grutto's
Jaar		
2005	14	2
2013	23	4
2016	17	1
2018	19	0
2021	20	2
dichtheid per 100 ha in 2021	20	2

Figuur 54: NEM Rietkampen * De jaren 2006-2012, 2014,2015, 2017,2019,2020,2022 zijn niet weergegeven.

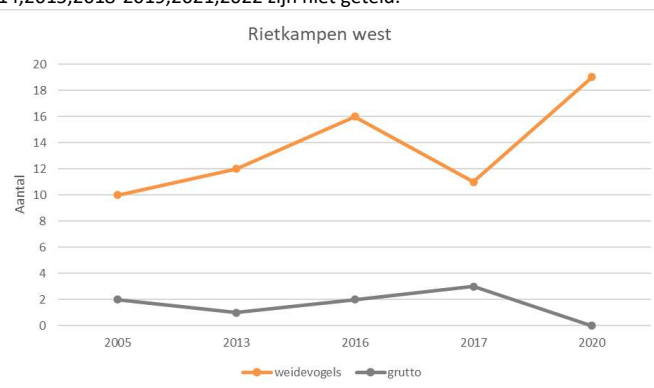
Het NEM gebied de Rietkampen is in 2022 niet geteld.

In 2021 waren de dichtheden laag: 20 territoria van de soortgroep weidevogels en 2 grutto territoria per 100 ha.

Rietkampen west

Tabel 33: NEM Rietkampen west * De jaren 2006-2012,2014,2015,2018-2019,2021,2022 zijn niet geteld.

Rietkampen west	72 ha	
	Territoria	
	weide- vogels	Grutto's
Jaar		
2005	10	2
2013	12	1
2016	16	2
2017	11	3
2020	19	0
dichtheid per 100 ha in 2020	26	0

Figuur 55: NEM Rietkampen west * De jaren 2006-2012,2014,2015,2018-2019,2021,2022 zijn niet weergegeven.

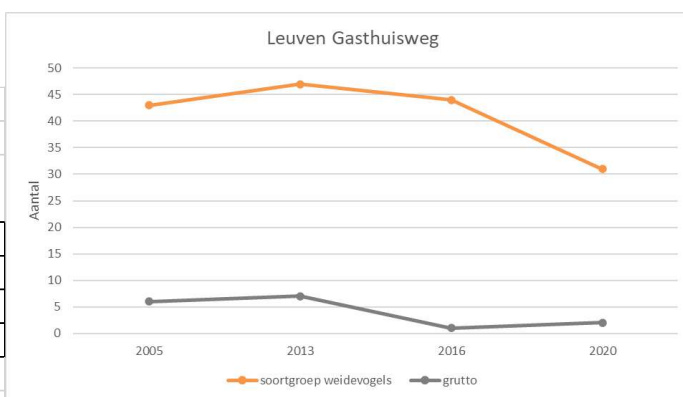
Het NEM gebied de Rietkampen west is in 2021 en 2022 niet geteld.

In 2020 waren de dichtheden laag: 26 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha en geen territoria van de grutto.

Leuven Gasthuisweg

Tabel 34: NEM Leuven Gasthuisweg * De jaren 2006-2012,2014,2015,2017-2019,2021,2022 zijn niet geteld.

Leuven Gasthuisweg		135 ha	
		Territoria	
		weidevogels	
Jaar			Grutto's
2005		43	6
2013		47	7
2016		44	1
2020		31	2
dichtheid per 100 ha in 2020		23	1

Figuur 56: NEM Leuven Gasthuisweg * De 2006-2012, 2014,2015, 2017-2019,2021,2022 zijn niet weergegeven.

Het NEM gebied Leuven Gasthuisweg is in 2021 en 2022 niet geteld.

In 2020 waren de dichtheden laag: 23 territoria van de soortgroep weidevogels en één territoria van de grutto per 100 ha.

11.2 Nestsucces

Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren.

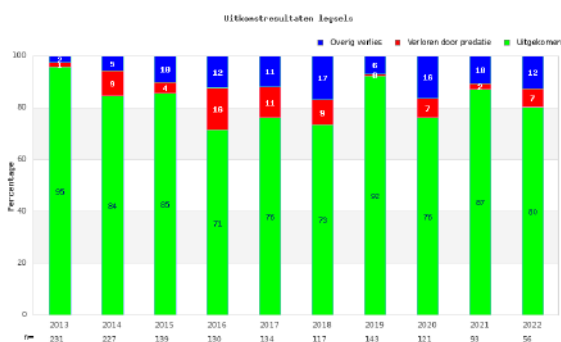
In het Leuvense veld wordt al jaren goed bijgehouden door de weidevogelgroep Lingewaal wat de uitkomstresultaten en verliesoorzaken per nest zijn.

In 2022 zijn er in totaal (oost+west) 126 legfels geregistreerd. In 2021 waren dat er nog 148.

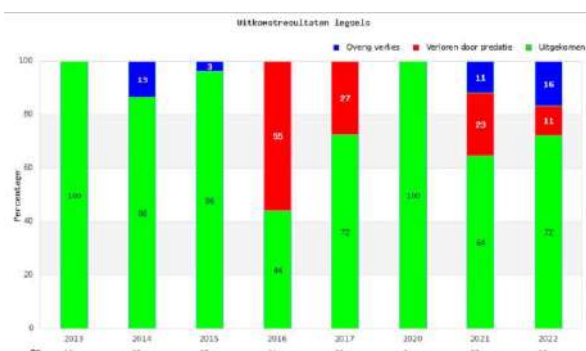
In 2022 is de weidevogelgroep qua legsel registratie opgesplitst in Leuvense veld west en Leuvense veld oost.

In west zijn er legfels beschermd van Kievit (93), scholekster (13) en grutto (1).

In oost zijn er ook legfels beschermd van de Kievit (16), scholekster (2) en wulp (1).

Figuur 57: Uitkomstresultaten legfels Leuvense veld west in de jaren 2013-2022

Figuur 58: Uitkomstresultaten legfels Leuvense veld oost in de jaren 2013-2022

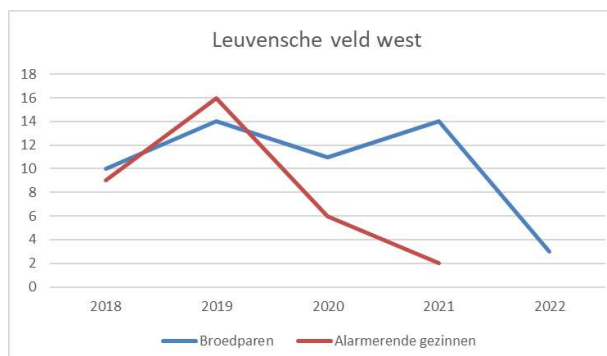
In 2022 is het uitkomstpercentage in west is 80% (figuur 56) en 72% in oost (figuur 57).

Het percentage dat verloren is gegaan door predatie wisselend is per jaar en varieert. In west is 7% verloren gegaan door predatie. In oost gaat het om erg lage aantallen (2 tot 34) waardoor de percentages per jaar sterk variëren.

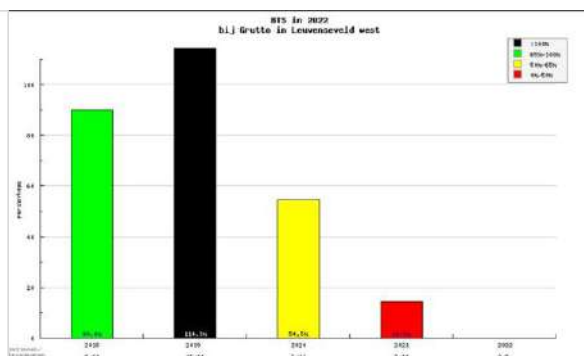
11.3 Kuikenoverleving

In het Leuvense veld wordt sinds 2016 door een groep vrijwilligers BTS-tellingen uitgevoerd.

Grutto Leuvense veld west

Figuur 59: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Leuvense veld west in de jaren 2018-2022

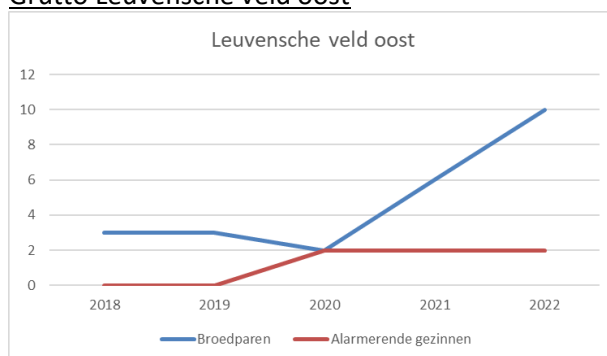

Figuur 60: BTS% van de grutto in het Leuvense veld west in de jaren 2018-2022

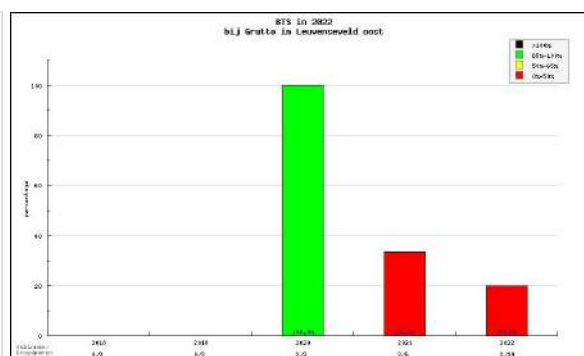
In het Leuvense veld west heeft in 2022 wel een eerste telronde, maar geen tweede telronde plaats gevonden. Daardoor is het aantal alarmerende gezinnen in 2022 onduidelijk en is het niet mogelijk om een BTS percentage te bepalen.

Een opmerking bij de BTS-telling van het jaar 2019: de BTS was boven de 100% (zwarte balk in figuur 60). Dit geeft aan dat er tijdens de tweede telronde meer grutto's zijn geteld dan in de eerste telronde. Er zijn dan grutto's van buiten het telgebied gekomen. Ook kan het zijn dat er broedparen zijn gemist in de eerste telronde omdat de grutto's pas laat gingen broeden dat jaar.

Grutto Leuvense veld oost

Figuur 61: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Leuvense veld oost in de jaren 2018-2022

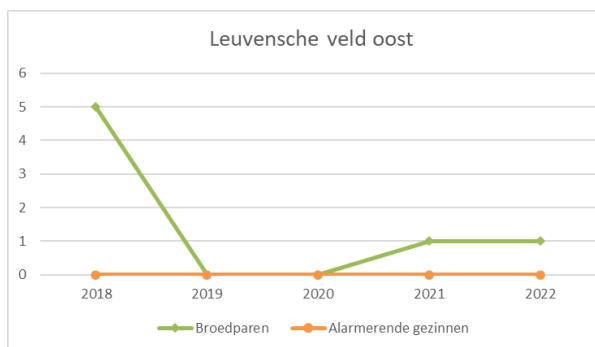
Figuur 62: BTS% van de grutto in het Leuvense veld oost in de jaren 2018-2022

Het aantal broedparen is gestegen van 6 in 2021 naar 10 in 2022. Volgens de vrijwilligers is dit te danken aan de plasdras die er nu voor het tweede jaar is.

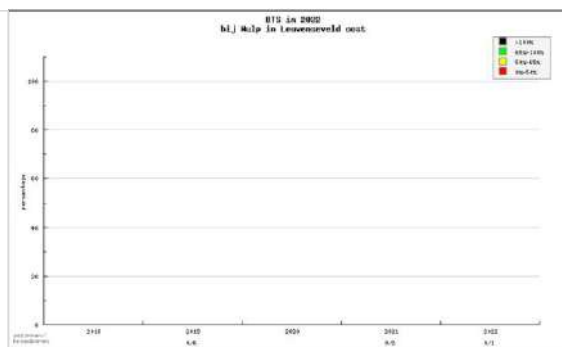
In 2022 hebben in het Leuvense veld oost 2 van de 10 broedparen jongen groot gebracht. Dat maakt een BTS van 20% (rood).

Wulp Leuvense veld oost

Tijdens de BTS tellingen worden soms wulpen waargenomen.

Figuur 63: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in het Leuvense veld oost in de jaren 2018-2022

Figuur 64: BTS% van de wulp in het Leuvense veld oost in de jaren 2018-2022

In het Leuvense veld oost is in 2022 in de eerste telronde een alarmerend wulpenpaar waargenomen. In de tweede telronde waren er 14 wulpen, maar die alarmeerde niet. Het BTS is de afgelopen 5 jaar nog niet hoger dan 0% geweest.

11.4 Beheer in 2022

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Leuvense veld oost+west is groter dan 500 ha. Het is namelijk 885 ha groot.

Tabel 36: Verdeling weidevogelpakketten in het Leuvense veld in 2022

Leuvense veld	ha	%
Plas dras		
<i>1 maart tot 1 juli</i>	5,0	2,1%
<i>greppel inundatie 1 maart - 1 juli</i>	1,1	0,5%
Kruidenrijk grasland		
<i>1 april tot 15 juni</i>	21,2	8,8%
<i>1 april tot 22 juni</i>	17,5	7,3%
<i>1 april tot 1 juli</i>	2,3	1,0%
Grasland met rustperiode		
<i>rust van 1 april tot 1 juni</i>	8,9	3,7%
<i>rust van 1 april tot 8 juni</i>	1,5	0,6%
<i>rust van 1 april tot 15 juni</i>	19,7	8,2%
<i>rust van 1 april tot 22 juni</i>	20,3	8,4%
Extensieve beweiding		
<i>1 april / 15 juni, min. 1 tot max. 3 GVE</i>	15,2	6,3%
Legselbeheer op grasland	104,9	43,5%
Legselbeheer op bouwland	2,8	1,2%
Kuikenvelden / last minute beheer		
<i>rust van 1 mei tot 1 augustus, 2 weken</i>	3,7	1,5%
Last minute beheer		
<i>legselbeheer plus 2 weken rustperiode</i>	10,6	4,4%
<i>legselbeheer plus 3 weken rustperiode</i>	2,6	1,1%
<i>legselbeheer plus 4 weken rustperiode</i>	3,9	1,6%
Totaal	241,1	
ruige mest	21,7	-
actief randenbeheer grasland	0,5	

Er is iets minder beheer geweest. In 2021 was er 248 ha en in 2022 241 ha. Er was in 2022 minder kruidenrijk grasland en legselbeheer op grasland, maar wel meer lastminute beheer.

In het totale gebied is 27% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 13% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

2,6% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is bijna het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Leuvense veld zijn 13 grutto broedparen, dus dan zou er 18,2 ha kuikenland waarvan 9,1 ha kruidenrijk grasland moeten zijn.

Er is 41 ha kruidenrijk grasland. Dat is voor de hoeveelheid grutto paren ruim voldoende. Er zijn echter wel kruidenrijke percelen waar de vogels geen gebruik van maken

Diversiteit in maaidata en voldoende kuikenbiotoop is een aandachtspunt.

De verdeling van de weidevogelpakketten in het Leuvense veld is redelijk. Het aandeel legselbeheer is hoger dan het in de beheerstrategie gestelde maximum van 30%.

In 2022 is er flink gebruik gemaakt van last-minute beheer. Het is belangrijk dat hier in de toekomst op ingezet blijft worden. Hierdoor kunnen vogels en hun kuikens tijdens het seizoen beter beschermd worden.

11.5 Conclusie

Dichtheid grutto ≤ 8 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels ≤ 30 = onvoldoende (rood)

Nestsucces: $> 70\%$ = voldoende (groen)

Kuikenoverleving: $< 50\%$ = onvoldoende (rood)

Beheer: voldoende kruidenrijk grasland, bijna genoeg plasdras, hoog aandeel legselbeheer. Kwaliteit kan beter (geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer

11.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Beheercontracten niet verlengen op de percelen waar al jaren geen vogels meer broeden
- Beheer daar situeren waar ook daadwerkelijk de weidevogels zitten
- Verminderen aandeel pakketten legselbeheer
- Aandeel plasdras vergroten
- Zorgen voor een lagere begroeiing bij de plasdras: beweiding met schapen in de winter
- Zorgen voor een niet te hoge waterstand bij de plasdras
- Meer mozaïek. Meer maaitrappen inbouwen en zorgen voor variatie in de situering van de pakketten
- Meer geschikt kuikenbiotoop nodig.
- Meer inzetten op last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Aandacht geven aan preventieve predatiemaatregelen

12 Bruchemse broek & Molenveld

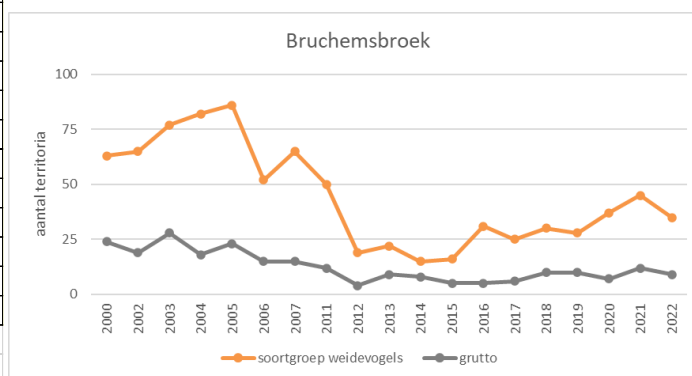
12.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

In het Bruchemse broek zijn drie gebieden opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en deze worden zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2000 weergegeven in tabel en grafiek. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2022, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Bruchemse broek

Tabel 37: NEM Bruchemse broek * De jaren 2001,2008-2010 zijn niet geteld

Bruchemsbroek		92 ha	
		Territoria	
Jaar		weide- vogels	Grutto's
2000		63	24
2002		65	19
2003		77	28
2004		82	18
2005		86	23
2006		52	15
2007		65	15
2011		50	12
2012		19	4
2013		22	9
2014		15	8
2015		16	5
2016		31	5
2017		25	6
2018		30	10
2019		28	10
2020		37	7
2021		45	12
2022		35	9
dichtheid per 100 ha in 2022		38	10

Figuur 65: NEM Bruchemse broek

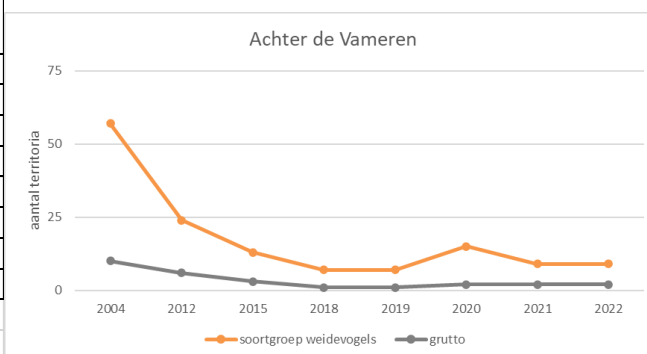
* De jaren 2001,2008-2010 zijn niet weergegeven

De trend van de soortgroep weidevogels vertoont vanaf 2019 een stijgende lijn, maar is in 2022 gedaald tov 2021. Het aantal grutto's is ook gedaald van 12 in 2021 naar 9 in 2022. De dichtheid is in 2022 10 territoria van de grutto en 38 van de soortgroep weidevogels per 100 ha.

Achter de Vameren

Tabel 39: NEM Achter de Vameren * De jaren 2005-2011,2013,2014,2016,2017 zijn niet geteld

Achter de Vameren		89 ha	
		Territoria	
Jaar		weide- vogels	Grutto's
2004		57	10
2012		24	6
2015		13	3
2018		7	1
2019		7	1
2020		15	2
2021		9	2
2022		9	2
dichtheid per 100 ha in 2022		10	2

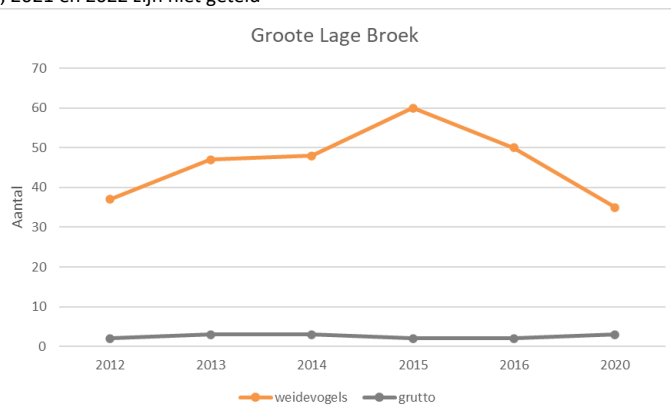
Figuur 67: NEM Achter de Vameren * De jaren 2005-2011, 2013,2014,2016,2017 zijn niet weergegeven

In 2022 is het aantal territoria van de soortgroep weidevogels 9 en de dichtheid 10 per 100 ha. Het aantal territoria van de grutto is al drie jaar stabiel met een aantal van 2 en een dichtheid van 2 per 100 ha.

Groote Lage broek

Tabel 38: NEM Groote Lage broek * De jaren 2017-2019, 2021 en 2022 zijn niet geteld

Groote Lage Broek		94 ha	
		Territoria	
		weidevogels	Grutto's
Jaar			
2012		37	2
2013		47	3
2014		48	3
2015		60	2
2016		50	2
2020		35	3
dichtheid per 100 ha in 2020		37	3

Figuur 66: NEM Groote Lage Broek * De jaren 2017-2019, 2021 en 2022 zijn niet weergegeven

Het NEM gebied Groote Lage Broek is in 2021 en 2022 niet geteld.

In 2020 waren de dichtheden als volgt: 37 territoria van de soortgroep weidevogels en 3 grutto territoria per 100 ha.

12.2 Nestsucces

In het Bruchemse broek wordt al vanaf 2008 goed bijgehouden wat de uitkomstresultaten en verliesoorzaken per nest zijn.

Het aantal (beschermde) legsels is in 2022 ten op zichte van 2021 een stuk lager. In 2021 waren er 375 legsels en in 2022 343 (van 285 daarvan is het resultaat bekend). De legsels waren van 7 vogelsoorten: kievit (279), scholekster (22), grutto (22), tureluur (8), kleine plevier (6), wulp (5) en wilde eend (1).

Uitkomstresultaten legsels

Figuur 68: Uitkomstresultaten legsels Bommelerwaard / Capreton in de jaren 2013-2022

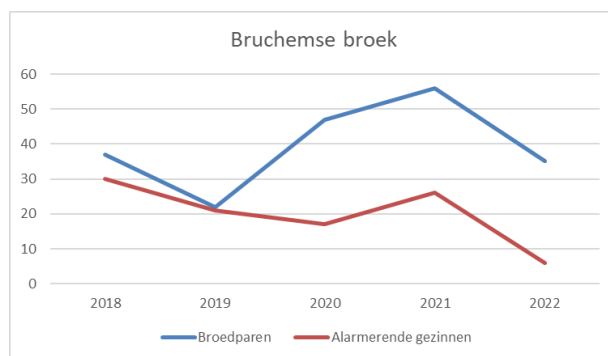
Het uitkomstpercentage is in 2022 92%. Dat is een zeer goed resultaat. Het predatieverlies is met 2% erg laag. De vrijwilligers geven aan dat de weidevogels geen last hebben van vossen.

12.3 Kuikenoverleving

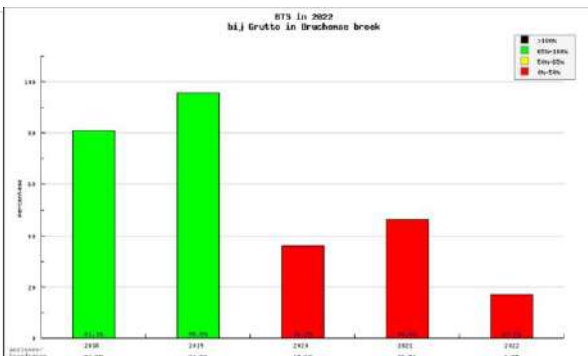
Bruchemse broek

In het Bruchemse broek worden sinds 2016 BTS-tellingen uitgevoerd.

Grutto

Figuur 69: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Bruchemse broek in de jaren 2018-2022

Figuur 70: BTS% van de grutto in het Bruchemse broek in de jaren 2018-2022

Het aantal broedparen van de grutto is gedaald van 56 in 2021 naar 35 in 2022. In de tweede telronde zijn maar 6 alarmerende gezinnen waargenomen. Daarmee is het BTS met 17,1% onvoldoende (rood).

In voorgaande jaren was het gevoel van de vrijwilligers dat het resultaat beter was dan uit de BTS kwam. Maar het lage BTS van 2022 klopt wel volgens de vrijwilligers. Achteraf gezien was de eerste telronde (4 mei) misschien iets te laat, waardoor er bij de tweede telronde mogelijk al een aantal paar het gebied uit was. Andere gedachten hierover hebben te maken met de mogelijke vergrijzing

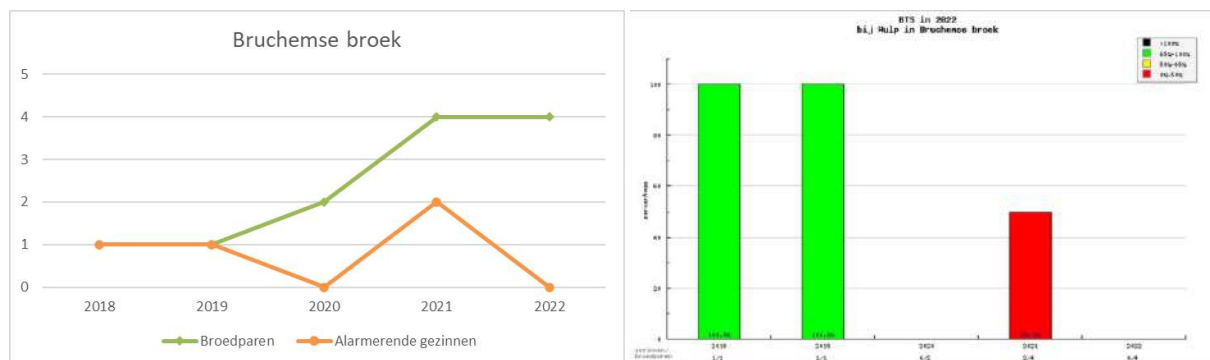
van de grutto populatie. Of dat niet alle grutto's tot broeden zijn gekomen vanwege de weersomstandigheden.

Een opmerking bij de BTS-telling van het jaar 2021:

- Het was een gespreid broedseizoen. De grutto startte niet allemaal tegelijk met broeden. Daarnaast zijn er soms ook (latere) tweede legfels.
- Percelen met beheerpakketten waren in 2021 niet perse aantrekkelijk voor de vogels vanwege een te korte vegetatie. De grutto's trokken naar een perceel met een hogere begroeiing zonder beheer (uitgesteld maaien). In de eerste telronde zijn ze mee geteld, maar kort daarna is alles weggemaaid, waardoor de 2e telling heel laag uitviel.

Wulp

Tijdens de BTS telling worden ook wulpen waargenomen.

Figuur 73: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in het Bruchemse broek in de jaren 2018-2022

Figuur 74: BTS% van de wulp in het Bruchemse broek in de jaren 2018-2022

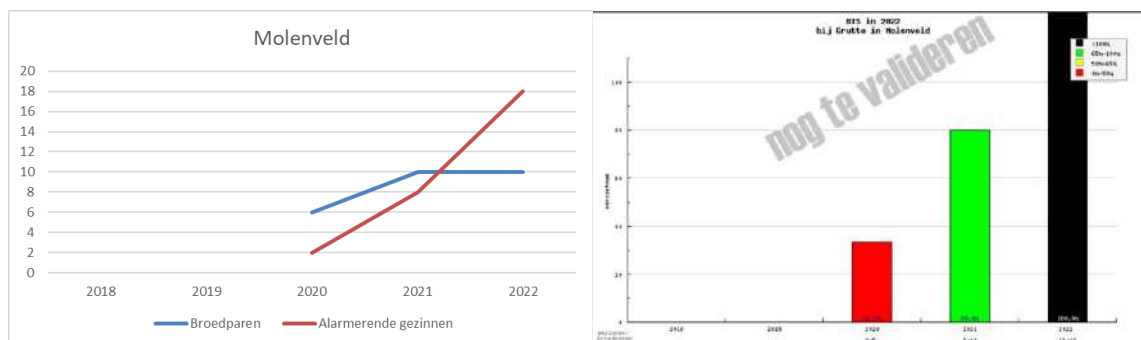
In 2022 zijn in de eerste telronde 4 wulpen paren gezien. In de tweede telronde waren er geen alarmerende gezinnen. Alleen 2 wulpen paren.

De vrijwilligers geven aan dat een wulp heeft wat langer/hog gras nodig. Het lukt de vrijwilligers al een paar jaar om legfels van de wulp (in hoog gras) te vinden. Ook niet broedende wulpen zitten overigens in hoog gras. Aan wulpen lijkt weinig te sturen. Bij een wulplegsel gaan de vrijwilligers in overleg met de agrariër om te zorgen dat de wulpenkuikens groot worden.

Molenveld

In het Molenveld worden sinds 2020 BTS-tellingen uitgevoerd. Het gebied wordt niet gebiedsdekkend geteld, omdat de tellers niet van alle grondeigenaren/gebruikers toestemming hebben om de percelen te betreden. Percelen waar men niet op mag, worden indien mogelijk geteld vanaf de weg of vanaf aanliggende percelen. De vrijwilligers geven aan dat er ook percelen zijn die onbereikbaar zijn vanwege brede sloten, bosschages of dat ze niet te overzien zijn vanwege het grote oppervlak.

Grutto

Figuur 71: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Molenveld in de jaren 2020-2022

Figuur 72: BTS% van de grutto in het Molenveld in de jaren 2020-2022

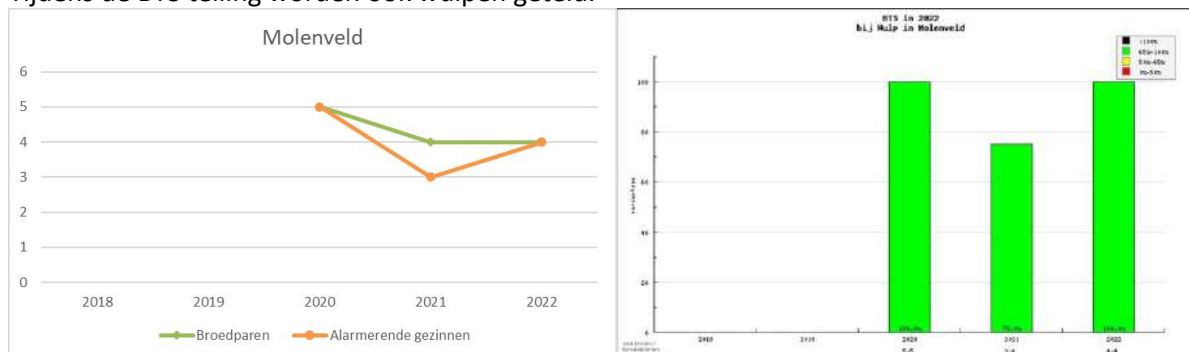
Het aantal broedparen van de grutto is al twee jaar achter elkaar 10. In 2022 werden in de tweede telronde 18 alarmerende grutto gezinnen gezien. Daarmee wordt het BTS met 180% te hoog (zwart in figuur 72).

Een BTS van boven de 100% betekent dat er tijdens de tweede telronde meer grutto's zijn geteld dan in de eerste telronde. In de tweede telronde zijn twee percelen geteld die in de eerste telronde niet waren geteld. Op die percelen zijn 5 alarmerende grutto paren waargenomen. Om een eerlijke BTS te berekenen moet er dus uit worden gegaan van $18 - 5 = 13$ alarmerende grutto gezinnen. Het BTS komt met $10/13$ uit op 130%. Dat is nog steeds boven de 100%.

Of er zijn grutto's gemist in de eerste telronde. Of er zijn tussen de eerste telronde (3 mei) en tweede telronde (24 mei) grutto gezinnen van buiten het gebied naar het Molenveld getrokken.

Wulp

Tijdens de BTS telling worden ook wulpen geteld.

Figuur 75: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in het Molenveld in de jaren 2020-2022

Figuur 76: BTS% van de wulp in het Molenveld in de jaren 2020-2022

In 2022 zijn in de eerste telronde 4 wulpen paren gezien en in de tweede telronde 4 alarmerende gezinnen. Dat maakt een BTS van 100% (groen). Het BTS is al drie jaar op rij goed (groen in figuur 76).

12.4 Beheer in 2022

Bruchemse broek

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Bruchemse broek is 601 ha groot, dus dat is voldoende groot.

Tabel 40: Verdeling weidevogelpakketten in het Bruchemse broek in 2022

Bruchemse broek	ha	%
Plas dras		
1 maart tot 1 juli	2,8	1,5%

<i>plasdras greppel 15 februari tot 15 juni, min. 5 cm</i>	0,4	0,2%
<i>plasdras greppel 15 februari tot 1 juli, minstens 5 cm</i>	0,2	0,1%
Kruidenrijk grasland		
<i>1 april tot 15 juni</i>	11,8	6,4%
<i>1 april tot 15 juni (Z.17.A05a)</i>	5,7	3,1%
<i>1 april tot 22 juni</i>	3,1	1,7%
Grasland met rustperiode		
<i>rust van 1 april tot 1 juni</i>	4,2	2,3%
<i>rust van 1 april tot 1 juni (Z.17.A01a)</i>	3,8	2,1%
<i>rust van 1 april tot 8 juni</i>	4,2	2,3%
<i>rust van 1 april tot 15 juni</i>	9,3	5,1%
<i>rust van 1 april tot 22 juni</i>	3,1	1,7%
<i>rust van 1 april tot 22 juni (Z.17.A01d)</i>	2,9	1,6%
Extensieve beweiding		
<i>1 april / 15 juni, min. 1 tot max. 3 GVE</i>	5,4	2,9%
Legselbeheer op grasland	108,5	59,1%
Nestbescherming op grasland (Z.17.A04a1)	6,7	3,6%
Legselbeheer op bouwland	11,3	6,2%
Botanisch hooiland	0,2	0,1%
Last minute beheer		
Kuikenvelden		
Totaal	183,6	
ruige mest	27,9	-
actief randenbeheer grasland	0,5	
actief randenbeheer bouwland	0,6	

Er is iets meer ANLb bij gekomen. In 2021 was er 137 ha en in 2022 184 ha. Er was in 2022 meer legselbeheer en kruidenrijk grasland.

In het totale gebied is 31% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 28% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus net niet gehaald.

1,8% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is minder dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Bruchemse broek zijn 35 grutto broedparen, dus dan zou er 49 ha kuikenland waarvan 24,5 ha kruidenrijk grasland moeten zijn.

Er is 20,6 ha kruidenrijk grasland. Dit is dus nog net niet genoeg.

Er zijn percelen met kruidenrijk grasland zonder vogels.

En er zijn percelen zonder beheer waar wel vogels zitten.

De verdeling van de pakketten in het Bruchems broek is ongelijk. Er zijn te veel pakketten voor legselbeheer. Dit pakket biedt te weinig bescherming en voedsel voor weidevogelkuikens. Er ligt een

uitdaging om de hectares van dit zware beheer uit te breiden zodat de gezinnen met kuikens meer percelen ter beschikking hebben.

Er waren (in tegenstelling tot in 2021) in 2022 geen kuikenvelden. Het is belangrijk om dit in de toekomst weer op te pakken.

Molenveld

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Molenveld is 183 ha groot. Dat is dus eigenlijk niet groot genoeg.

Tabel 41: Verdeling weidevogelpakketten in het Molenveld in 2022

Molenveld	ha	%
Plas dras		
<i>plas dras greppel 15 februari tot 15 juli</i>	4,2	4,6%
Kruidenrijk grasland		
<i>1 april tot 15 juni</i>	18,2	19,9%
Extensieve beweiding		
<i>1 april / 15 juni, min. 1 tot max. 3 GVE</i>	8,0	8,7%
Bouwland met rustperiode	6,1	6,7%
Kievitrand	2,2	2,5%
Legselbeheer op grasland	39,9	43,6%
<i>legselbeheer plus 5 weken rustperiode</i>	6,2	6,8%
<i>legselbeheer plus 6 weken rustperiode</i>	6,7	7,4%
Totaal	91,6	
actief randenbeheer bouwland	0,7	

In het totale gebied is 50% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 17% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

4,6% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is meer dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Molenveld zijn 10 grutto broedparen, dus dan zou er 14 ha kuikenland waarvan 7 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. Het Molenveld heeft 18,2 ha kruidenrijk grasland. Dat is ruim voldoende voor de aanwezige grutto's. Behalve dat uit de BTS tellingen blijkt dat de grutto's geen gebruik maken van het kruidenrijke grasland. En dat er ook percelen zijn zonder beheer waar wel vogels zitten.

Er zijn in verhouding veel pakketten met legselbeheer, maar het is wel heel goed dat deze worden opgeplust indien dat nodig is voor de vogels.

Er ligt een uitdaging om de hectares van dit zware beheer uit te breiden zodat de gezinnen met kuikens meer percelen ter beschikking hebben.

12.5 Conclusie

Dichtheid grutto ≤ 10 = voldoende (groen) en onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels <30 en > 35 = onvoldoende (rood) en voldoende (groen)

Nestsucces: > 70 % = voldoende (groen)

Kuikenoverleving Bruchemse broek <50% = onvoldoende (rood)

Kuikenoverleving Molenveld >100% = voldoende (groen)

Beheer: te weinig zwaar beheer, te veel legselbeheer (geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer

12.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Verhogen aandeel kuikenland
- Verminderen aandeel pakketten legselbeheer
- Meer inzetten op randenbeheer
- Verbeteren kwaliteit kruidenrijk grasland
- Aandacht geven aan preventieve predatiemaatregelen
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers

13 Conclusie Rivierengebied

In tabel 42 staat de situatie in 2022 per weidevogelgebied wat betreft dichtheden, nestsucces, kuikenoverleving en het beheer.

Tabel 42: Beoordeling dichtheid, nestsucces, kuikenoverleving en beheer van 2022

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld		nvt		
4 Ingense waard		nvt		
5 Ommerense veld				
6 Maurikse broek		nvt		
7 Maurikse waard		nvt		
8 Rijswijkse veld zuid				
9 Zoelense veld	nvt *			
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek & Molenveld				

De kleur groen geeft aan dat de situatie goed is, geel betekent gemiddeld en voor verbetering vatbaar, rood betekent onvoldoende.

* In het Zoelense veld is wel een NEM gebied, maar is in 2022 niet geteld.

Dichtheid

De wenselijke dichtheid in de weidevogelgebieden in het rivierengebied is meer dan 10 territoria van de grutto en meer dan 35 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Deze dichtheden worden niet in alle weidevogelgebieden gehaald.

In drie van de tien weidevogelgebieden (Eldikse veld, Ingense waard en Ommerense veld) worden deze dichtheden gehaald. In het Maurikse broek en het Leuvensche veld zijn de dichtheden onvoldoende (onder de 8 per 100 ha voor de grutto en onder de 30 per 100 ha voor de soortgroep weidevogels). In de overige vijf gebieden is de dichtheid van de soortgroep weidevogels meestal wel goed, maar die van de grutto niet. Of er zijn meerdere NEM gebieden in één weidevogelgebied waarbij het ene gebied wel een goed resultaat heeft en het andere niet.

Nestsucces

Het wenselijke nestsucces (uitkomstpercentage van de legsels) is hoger dan 70%.

Bij vier van de zes vrijwilligersgroepen die actief zijn in weidevogelgebieden met agrarische natuurbeheer is de uitkomst van de legsels hoger dan 70%. Bij weidevogelgroep Overbetuwe (Meilanden) en weidevogelgroep Geldermalsen-Rijswijk-Zoelen (Rijswijkse en Zoelense veld) voor verbetering vatbaar, omdat het nestsucces tussen de 50 en 70% lag in 2022.

Uitkomstresultaten legfels

Figuur 77: Uitkomstresultaat in het hele Rivierengebied in de periode 2013-2022

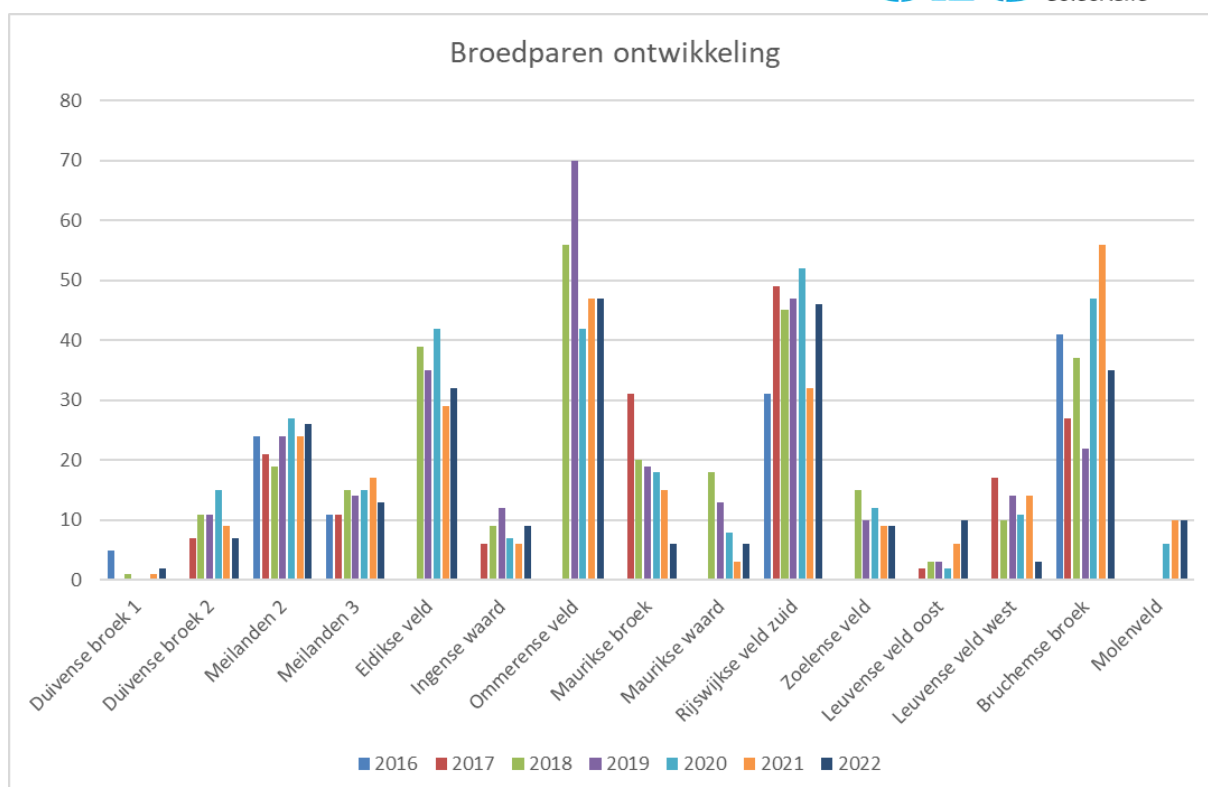
De uitkomst van alle legfels in het Rivierengebied (inclusief alle legfels buiten de kerngebieden) van alle weidevogelsoorten bij elkaar opgeteld is in 2022 80%. Gemiddeld gezien wordt daarmee voldaan aan het wenselijke nestsucces van minimaal 70%. Alhoewel de situatie lokaal heel verschillend kan zijn.

De invloed van predatie is in 2022 met 7% laag. De afgelopen 10 jaar was de predatie in 2020 met 14% het hoogst en in 2019 met 5% het laagst. Er zijn nog wel verbeterpunten in het kader van preventieve maatregelen. Hiervoor wordt verwezen naar het Predatiebeheerplan.

Broedparen & Kuikenoverleving

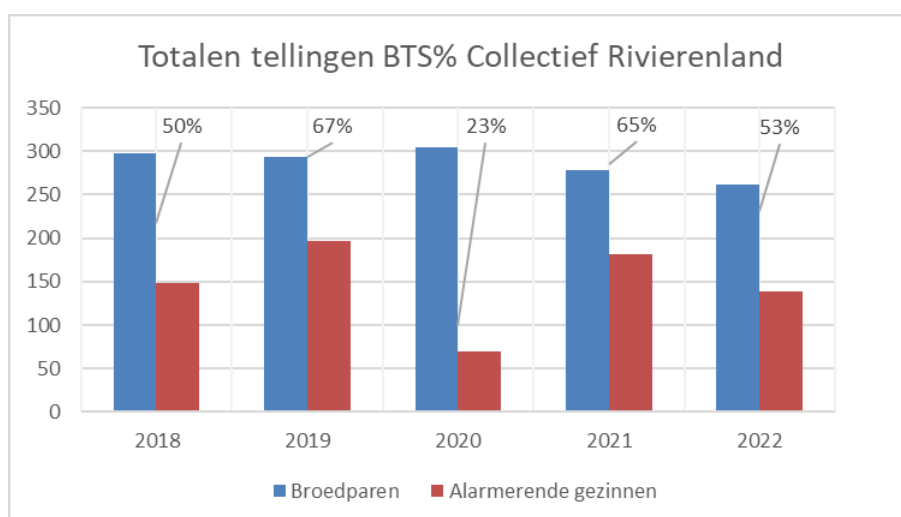
In 2022 zijn er in de weidevogelgebieden in het Rivierengebied 261 grutto broedparen geteld. In de periode 2018 - 2021 waren het er tussen de 278 en 304 (zie figuur 78). Het totaal aantal grutto broedparen is dus in 2022 gedaald.

Het aantal broedparen van de grutto dat is waargenomen in de eerste telronde van de BTS telling is in 2022 in zeven van de vijftien weidevogelgebieden gestegen t.o.v. 2021 (Duivense broek 1, Meilanden 2, Eldikse veld, Ingense waard, Maurikse waard, Rijswijkse veld zuid en Leuvensche veld oost). In vijf gebieden daalde het aantal broedparen (Duivense broek 2, Meilanden 3, Maurikse broek, Leuvensche veld west en het Bruchemse broek). In het Ommerense veld, Zoelense veld en het Molenveld bleef het aantal broedparen gelijk aan 2021.

Figuur 78: Broedparen grutto BTS tel gebieden Collectief Rivierenland in de periode 2016-2022

In 2022 was in het Rivierengebied in 8 van de 14 getelde gebieden de kuikenoverleving van de grutto goed (boven de 65%). Het gaat hierbij om de volgende 8 gebieden: Duivense broek 2, Meilanden 3, Eldikse veld, Ingense waard, Maurikse broek, Maurikse waard, Zoelense veld en het Molenveld. In één gebied (Ommerense veld) was de kuikenoverleving middelmatig (tussen de 50 en 65%). En in 5 gebieden was de kuikenoverleving onvoldoende (lager dan 50%): Duivense broek 1, Meilanden 2, Rijswijkse veld zuid, Leuvense veld oost en het Bruchemse broek.

Figuur 79: BTS% grutto BTS tel gebieden Collectief Rivierenland in de periode 2018-2022

Het gemiddelde BTS van alle weidevogelgebieden in het Rivierenland bij elkaar is 53% in 2022. Dat is in zijn totaliteit niet voldoende om de grutto populatie te laten groeien.

In de periode 2018 - 2021 was de kuikenoverleving tussen de 23 en 67%. De kuikenoverleving is dus wel eens beter, maar ook wel eens slechter geweest als in 2022.

Beheer

Zorg voor betrokken ANLb deelnemers bij het beheer, vrijwilligers en de weidevogels.

Verhoog de deelname aan het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) en vergroot het aantal ha's dat onder beheer ligt. Zorg er daarbij wel voor dat het beheer op de juiste plek ligt: daar waar ook daadwerkelijk de weidevogels zitten. Op percelen met beheer zonder vogels moet de kwaliteit van het beheer worden verbeterd door bijvoorbeeld de bemesting aan te passen. Als dat niet mogelijk is, het beheer laten vervallen.

Zorg voor variatie in situering van de pakketten: mozaïek. Bouw bijvoorbeeld meer maaitrappen in en zet meer in op randenbeheer.

Aaneengesloten oppervlak en zwaar beheer

Het optimale weidevogelbiotoop bestaat uit open landschap met weinig verstoring en een zichtafstand van min. 400 m (bij voorkeur meer dan 600 m), bestaande uit extensieve vochtige en kruidenrijke gras- en hooilanden. Bomen in de nabijheid van een plasdras zijn niet wenselijk.

Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha. Van de vijftien BTS telgebieden zijn er zeven kleiner dan 250 ha. De kleinste drie gebieden zijn Duivense broek 1 (52 ha), Ingense waard (79 ha) en de Maurikse waard (113 ha).

Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Vormen van zwaar beheer in het ANLb zijn: plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode en extensief beweiden.

In drie van de twaalf gebieden is meer dan 30% zwaar beheer: Ingense waard (30%), Maurikse waard (35%), Zoelense veld (35%). Bij de Ingense waard en Maurikse waard valt op dat er veel zwaar beheer is, maar dat de gebieden eigenlijk te klein zijn voor een kerngebied. Het Zoelense veld heeft met 248 ha net wel net niet voldoende oppervlak.

Het is wenselijk om in de overige gebieden meer zwaar beheer te realiseren (liefst door het aandeel legselbeheer te verminderen).

Plasdras

Er worden goede vorderingen gemaakt met het realiseren van plasdras situaties, gezien de aantrekkingskracht en het positieve effect van de plasdras heeft het de voorkeur dit pakket op nog meer locaties in te zetten. In het soortenplan weidevogels (bijlage 2) wordt gesteld dat het aandeel grasland met (greppel)plasdras tenminste 3% van het oppervlak (ANLb) in een gebied moet zijn en mogelijk is op te voeren naar 10% of meer.

In de Ingense waard en Maurikse waard is geen plasdras en in de overige zeven van de twaalf gebieden is het aandeel plasdras in het ANLb lager dan 3%.

In het Duivense broek (5,2%), Maurikse broek (13,4%) en het Molenveld (4,6%) is meer dan 3% van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) plasdras.

Sommige plasdrasgebieden moeten nog wel worden verbeterd, zodat er in het seizoen voldoende, maar ook niet te veel water op staat. En de begroeiing kort de winter in gaat, zodat een plasdras aantrekkelijk blijft voor weidevogels gedurende het seizoen. Ook is het belangrijk om plasdraspompen en panelen in de winter uit het land halen, zodat deze kunnen worden onderhouden.

Kruidenrijk

Er is meer geschikt kuikenbiotoop nodig. Het is belangrijk om kruidenrijk grasland te realiseren binnen bereik van de weidevogelgezinnen. Er zijn nog verbeteringen wenselijk in het aandeel en de kwaliteit van het kruidenrijk grasland. Mogelijk is de kwaliteit te verbeteren van het kruidenrijk door de bemesting aan te passen.

Beweiding

Er zijn nog kansen te behalen in het inzetten van voorbeweiding of extensieve beweiding in het weidevogelseizoen. Verminder schapenbegrazing en zet meer in op extensieve beweiding door rundvee. Zorg er met nabeweiding voor dat ANLb percelen met een korte vegetatie de winter in gaan, zodat het gras in het voorjaar niet te hoog komt te staan voor de weidevogels.

Last minute beheer

Last minute beheer (opplussen van het pakket legselbeheer) wordt regelmatig inzet door weidevogelbeschermers, maar blijft een aandachtspunt. Indien er in het seizoen nog broedende vogels of weidevogel gezinnen zijn als het land bewerkt gaat worden, is het de taak van de vrijwilligers om last minute beheer onder de aandacht te brengen bij de grondgebruiker (deelnemer ANLb) en de gebiedscoördinator van de ANV hierover in te lichten.

In sommige gebieden is het wenselijk om in te zetten op kievitpakketten om daarmee de overlevingskans van de kievitkuikens te vergroten.

Predatie

Geef aandacht aan predatie preventieve maatregelen:
o.a. reduceren ooievaarspalen of inzetten van een raster.

Vrijwilligers

Vrijwilligers werven en opleiden.

Vrijwilligers begeleiden in het beschermen van de weidevogels op weilanden.

Werven extra vrijwilligers t.b.v. nestbescherming, BTS-tellingen en last-minute beheer

De vrijwilligers de kuikenoverleving van de kievit in beeld laten brengen (kievitmonitoring)

Bijlagen

1. Aandachtspunten weidevogelbeschermers (opmerkingen evaluatieavond)
2. Soortenplan weidevogels
3. Conclusie kleuren voorgaande jaren

Losse bijlagen:

4. Begrenzings weidevogelgebieden
5. Resultaten BTS-tellingen

Losse bijlage:

6. Resultaten Sovon tellingen

Bijlage 1 Aandachtspunten vanuit weidevogelbeschermers

Tijdens de twee evaluatieavond zijn een aantal opmerkingen gemaakt die niet in hoofdstuk 1-12 staan, maar die wel waardevol zijn.

Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb)

Beheerpakketten

Wens vrijwilligers: Meer flexibiliteit in landelijke normen die aan beheerpakketten zitten.

Antwoord Collectief: Die zijn al flexibeler geworden, bijvoorbeeld de nieuwe mogelijkheden voor de datumgrenzen van plasdrasgebieden.

Vraag vrijwilliger 1: Waarom is er geen beheerregel op basis van wat er aan vogels zit in het veld?

Antwoord Collectief: Als er van te voren een contract wordt afgesloten met uitgesteld maaien tot datum x, kan er niet in het seizoen worden besloten om eerder te gaan maaien omdat er geen vogels zitten.

Vraag vrijwilliger 2: Is er landelijk gezien een overleg over opgelegde normen en hoe mee om te gaan door collectieven? Bijvoorbeeld uitgesteld maaien tot 15 juni. Perceel heeft op 1 juni geen vogels meer. Ga maar maaien, maar dat mag niet vanuit de landelijke norm. Hoe krijg je dat naar elkaar toe?

Antwoord Collectief: Deze starheid in het systeem wordt wel door het collectief aangekaart bij BoerenNatuur. Dit is de organisatie die hier landelijk over gaat.

ANLb is onderdeel van Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Dit is Europese financiering, waarop de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) de controle doet.

Legselbeheer

Het collectief wil op percelen met legselbeheer de coördinaten van de legfels weten. Het is daarom belangrijk om bij legfels coördinaten in te voeren / een stip op de kaart te zetten in de boerenlandvogelmonitor. Zonder coördinaten kan een ANLb deelnemer geen vergoeding krijgen voor de legfels op percelen met legselbeheer. Er wordt meestal uitbetaald per type nest (vogelsoort legsel).

Zonder coördinaten weten we de locatie van het legsel niet (en dus ook niet of het om legselbeheer of geen legselbeheer gaat). Daarom moet bij ieder legsel coördinaten komen te staan.

Last minute beheer

Op percelen zonder beheer maar toch met veel vogels, kan een kuikenveld komen worden met een vergoeding voor de agrariër. Neem hiervoor in het seizoen (op tijd) contact op met de veldcoördinator.

De rust (ANLb) kan op percelen met legselbeheer worden verlengd als er nog kuikens lopen of legfels liggen. Neem daarvoor voordat de rust (het beheerpakket) afloopt contact op met de veldcoördinator.

Ruige mest

Vrijwilliger: Een perceel bemest met ruige mest in najaar 2021. Het voorjaar daarop geen grutto op dat perceel, terwijl dat voorgaande jaren wel het geval was. In de velden ernaast wel veel grutto's.

Antwoord: De kans is groot dat er ook andere factoren meespelen. Over het algemeen is ruige mest wel goed voor het bodemleven en het voedselaanbod van de weidevogels.

Weidevogelbescherming

Landbouwkundige werkzaamheden

Vrijwilliger: Loonwerkers kunnen vaak niet aangeven wanneer zij aan de gang gaan, waardoor nestbescherming voor vrijwilligers lastig is.

Tip: Geef de boer of persoon op de trekker de materialen die ze zelf kunnen inzetten.

Sleepslang-/nestbeschermers, stokken en mandjes zijn beschikbaar voor boeren met en zonder beheer.

Verjagen van kuikens bij landbouwkundige werkzaamheden

Wat doe je als er kuikens zitten op percelen die gemaaid gaan worden: wachten met maaien of weggagen uit het veld?

Bij verjagen zie je het aan de oudervogels of de kuikens nog in het veld aanwezig zijn. De oudervogels komen naar je toe vliegen. Dan zakjes op stokken de wind zetten en na een kwartier 30m verplaatsen. Dan komt de grutto weer naar je toe, dan daar weer naartoe met de zakken op stok. Als de grutto vanuit het andere veld komt, dan weet je dat je ze verjaagd/verplaatst hebt.

Wildredders

Vraag vrijwilliger: De Agrarisch Natuur Vereniging (ANV) heeft wildredders aangeschaft met hoog piepgeluid. Zijn ze gebruikt en wat zijn de resultaten?

Antwoord ANV: Ze zijn gebruikt en we willen ermee doorgaan.

BTS methode

Moment van tellen

Het juiste moment is in ieder gebied en ieder jaar verschillend.

In een gebied was de eerste telronde waarschijnlijk iets te laat. Mogelijk waren er een aantal vogels bij de tweede telronde het gebied al uit.

Kuikenoverleving: hoeveel jongen groot?

Aantallen grutto jongen tellen we niet. Indicatie kan gehaald worden uit de slaaplaatstellingen.

Seizoen 2022

Eerst was alles nat. Vogels kwamen laat op gang. Toen kwam de droge periode en kou. In mei begon het goed te lopen.

Boerenlandvogelmonitor

Waarnemingen weidevogels (QBM)

Waarnemingen van kuikens (buiten de BTS tellingen om) kunnen in de boerenlandvogelmonitor worden ingevoerd worden bij 'waarnemingen weidevogels (QBM)'.

Lcode 'signalering legsels'

Een alternatief kan ook zijn: digitaal invoeren in het veld en de persoon op de trekker een Lcode laten gebruiken op m.weidevogelbescherming.nl op de mobiele telefoon. Dit heet 'signalering legsels'.

Vrijwilligersgroep

Sommige vrijwilligersgroepen hebben de wens om er nieuwe/jongere vrijwilligers bij te krijgen. Soms is er ook behoefte aan een mogelijke opvolger voor het coördinatorschap van de weidevogelgroep.

Opmerkingen per weidevogelgebied

Duivense broek

- Er is in het gebied veel bouwland en dus veel Kieviten.
- In 2022 waren er volgens de vrijwilligers meer tureluurs dan in 2021.
- In het westelijk gebied is de vegetatie kort de winter ingegaan (nabeweiding met koeien). Dat heeft een goed effect gehad op de vogels in het voorjaar.
- Legselbeheer rondom plasdras ging goed.
- De vrijwilligers zouden nog wel meer plasdras willen.

Meilanden

- Vanaf 2023 nieuwe kansen. Verbeteringen met maatwerkgesprekken.
- Wens voor meer plasdrassen. Meer naar golfplaatplasdras. Nu zijn er te diepe greppels. Het worden sloten met eenden. Er is te veel plas en te weinig dras. De laatste jaren zijn er al een aantal pogingen gewaagd om de plasdras langs watergang in Meilanden 2 te verbeteren. De vrijwilligers geven aan dat het waardevol zou zijn om de zuidkant te verontdiepen, zodat er max 5 a 20 cm water op komt te staan (en er meer dras dan plas ontstaat).
- De wulp maakte in 2022 gebruik van het kruidenrijk met triorand voor patrijs.
- Percelen met gras wat plat ligt, kan toch een aantrekkelijk biotoop zijn voor kuikens. Grutto kuikens hebben soms de voorkeur voor hoog/lang gras wat platligt. De kuikens lopen er overheen of kruipen er onder. Mogelijk vanwege een vochtiger klimaat of dat daar meer dekking is.
- De coördinator van de Meilanden is geen voorstander van het inzetten van rasters bij weidevogellegfels. Mogelijk verzwakt een raster (op de lange termijn) de oplettendheid van de vogels.

Eldikse veld

- De vrijwilligers vinden het lastig vinden om legfels van de grutto te vinden op weilanden en twijfelen of jongen groot zijn geworden.
- In dit gebied zijn te weinig vrijwilligers.
- Er waren in 2022 minder Kieviten als in 2021.
- In 2022 werd er laat gemaaid door de droogte. Dat is een voordeel voor de vogels, maar tegelijkertijd is het een nadeel, omdat de bodem hard wordt en moeilijk doordringbaar wordt voor vogelsnavels.
- Op perceel Staatsbosbeheer nabij tankstation ten noorden van A15 zaten voorheen veel vogels (7 jaar geleden 200 grutto's) tijdens de slaaplaattellingen in maart/april. Het is er nu een oerwoud, waardoor er niets meer zit.

Ingense waard

- Grutto's zaten allemaal in de westelijke helft van het gebied
- De tellers hadden het idee dat enkele van deze grutto's mee gingen alarmeren met de rest, waardoor het lastig tellen was hoeveel gezinnen er nu daadwerkelijk zaten. Ze vermoeden is dat ze hebben 'overgeteld'.
- Tweede ronde was het gebied al deels gemaaid.

- In de tweede telronde zaten er 2 grote groepen grutto's met in totaal 22 individuen. Waarschijnlijk kwamen deze uit andere gebieden en verzamelde deze zich in de Ingense waard.
- In de eerste telronde was het kurkdroog: scheuren in de grond, maar de tweede ronde stonden de sloten weer vol water.
- Tweede ronde liepen er flink wat jonge kieviten rond.
- Tureluur doet het goed in dit gebied.
- Probleem hier blijft wel de recreatiedruk, o.a. mensen met honden. Het weidevogelbord staat er nog niet, maar zou wel helpen en verboden voor honden of 'honden aan de lijn' ook.

Ommerense veld

- Een teller viel op dat er steeds meer ganzen in het gebied voorkomen.
- Op de noordelijke plasdras staat te veel water waardoor deze aantrekkelijk wordt voor eenden en ganzen. Als het waterpeil omlaaggaat, wordt het drassiger en kunnen weidevogels beter foerageren. Op 9 mei is de wens bij de veldcoördinator neer gelegd om de pomp minder hard te laten draaien. Op 1 juni bleek de waterstand nog steeds te hoog te zijn.
- Te hoge vegetatie bij plasdrassen.
- De zuidelijke plasdras heeft eilandjes. Dat is heel goed.
- In het begin van het seizoen was de middelste plasdras te nat. De vissen werden het land op gepompt. Op 4 mei stond er echter geen water op het land, waardoor de plasdras midden in het weidevogelseizoen niet functioneert als een plasdras.
- Op maispercelen zijn nu geen kievitsranden. Er zitten op sommige percelen veel kieviten. Op de mais worden ook veel landbouwkundige werkzaamheden uitgevoerd: bemesten (sleepslang), grond bewerken (glad maken), zaaien etc. Door droogte was in 2022 na deze bewerkingen alles kaal en hadden de kievitskuikens geen plek om naar toe te gaan.
- Er waren kluten, maar die zijn halverwege het broedseizoen plots vertrokken.

Maurikse broek

- Hoe meer plas/dras hoe beter.
- Op 21 april stond de pomp van de plasdras nog niet aan... de pomp was kapot / de slang niet aangesloten.
- In de uitgestelde maai percelen, staat meestal super hoog gras en treffen we niks aan. Dus meer kalere weilanden en eventueel extensieve begrazing percelen. Liefst in de buurt van plas/dras.

Rijswijkse veld zuid

- Te hoge vegetatie bij de zuidwestelijke plasdras (op 30 april). De vegetatie op de plasdras is niet kort de winter in gegaan.

Leuvensche veld

- Veel broedparen, weinig gezinnen.
Grote kaalslag door maaien... Meer kuikenbiotoop / mozaïek nodig.
- Tijdens de BTS telling in het Leuvensche veld west is een tapuit waargenomen.
- Tijdens de BTS telling in het Leuvensche veld oost zijn ook andere soorten waargenomen, zoals een kluut bij de plasdras.

Bruchemse broek & Molenveld

- De vrijwilligers hebben zorgen over het verdwijnen van de centrale plasdras in het Bruchemse broek vanwege nieuwe pachter. Deze plasdras is de kern van het gebied.
- De plasdras in de zuidoosthoek van het Molenveld is heel mooi. 4 greppels van 36 meter breed, waardoor het een perceel is met water en grasrand. Er komen veel kieviten op af en de grutto's en tureluurs zitten in de grasrand.
- De begroeiing bij noordelijkste plasdras is te massaal. Bij plasdras hoge vegetatie eromheen weghalen.
- De gezinnen met kuikens zouden naar de percelen moeten gaan die niet worden gemaaid, maar ze gaan vaak naar de percelen die vroeg zijn gemaaid (en van iemand zijn die niet mee doet met het agrarisch natuurbeheer). Een kuikenveld of het gras van uitgesteld maaien is vaak te hoog is voor kuikens. Dan dient het alleen voor beschutting en niet voor voedsel. De doorwaadbaarheid van de vegetatie voor kuikens moet beter. De vrijwilligers geven aan dat het gebied uit een mozaïek moet bestaan waarbij op sommige percelen soms de schapen er even doorheen gaan. Er liggen op beweide percelen meestal geen legsels, maar voor foerageren is het wel heel goed.

Bijlage 2 Soortenplan weidevogels

In 2021 hebben er gebiedstafels plaatsgevonden en is er een soortenplan weidevogels opgesteld. Hierin staat het volgende (versie 24 februari 2022):

Inleiding

Weidevogels zijn indicatorsoorten van open, natte, agrarische landschappen en tevens doelsoorten voor het agrarisch natuurbeheer.

De grutto wordt als hoofdsoort voor het ANLb gezien en staat als voorbeeld voor de overige soorten: tureluur, wulp, scholekster en Kievit. De grutto is beschermd op grond van de Europese Vogelrichtlijn en de Wet natuurbescherming. Ook de Provincie Gelderland streeft een goede staat van instandhouding van de grutto en de andere weidevogelsoorten na, zowel in Natura 2000-gebieden, als in het cultuurland.

Biotoop

Het optimale weidevogelbiotoop bestaat uit open landschap met weinig verstoring en een zichtafstand van min. 400 m (bij voorkeur meer dan 600 m), bestaande uit extensieve vochtige en kruidenrijke gras- en hooilanden. Gebieden moeten bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben.

De ideale vegetatie voor grutto's en tureluurs in een weidevogelgebied bestaat uit een grote variatie aan planten met een gevarieerde structuur, zowel in hoogte als in dichtheid. Daardoor vallen nesten minder op. Daarnaast is aanwezigheid van een kruidenrijke en in hoogte en dichtheid gevarieerde graslandvegetatie essentieel voor de kuikens. Ze vinden hier schuilgelegenheid en voedsel. In de praktijk bestaat het ideale kuikenland uit laagproductieve en weinig bemeste hooi- en weilanden, waarbij het hooitijdstip na half juni ligt.

Ondiepe wateren (moerassen, plasdras situaties in grasland enz.) zijn belangrijk voor voedsel zoeken (opvetten) en gemeenschappelijke slaapplekken.

De Kievit heeft een sterke voorkeur voor zeer open landschap met korte, relatief langzaam groeiende vegetaties en open plekken.

Kieuiten hebben (net als Grutto's) baat bij aaneengesloten gebieden die aan de juiste voorwaarden voldoen. Dan is kolonievorming mogelijk en kunnen de vogels zich beter verdedigen tegen roofdieren.

Voor Kievitkuikens is het belangrijk een gevarieerde, open vegetatie te hebben waar ze op de grond levende insecten kunnen vinden.

Kieuiten hebben voorkeur voor kort grasland op 'oude', vochtige graslandpercelen.

De wulp is voor broeden minder afhankelijk van vochtige graslanden dan andere weidevogelsoorten. Echter voor de beschikbaarheid van voedsel zijn vochtige graslanden essentieel. De kuikens zijn namelijk afhankelijk van insecten in grasland.

Strategie

Voor de weidevogels wordt op gerichte plaatsen beheer georganiseerd, namelijk in de begrensde weidevogelgebieden. Dergelijke plaatsen moeten aan de volgende criteria voldoen:

1. aanwezigheid van minimaal 10 grutto-broedparen per 100 ha of 35 broedparen per 100 ha van andere soorten die tot de weidevogelgroep behoren.

2. aanwezigheid van betrokken bewoners/beheerders/natuurvrijwilligers met energie om een weidevogelgebied te ontwikkelen en te beheren, zo mogelijk in samenwerking met diverse gebiedspartners, zoals Gemeente, Waterschap, grondeigenaren, etc.

Voor optimaal weidevogelbeheer gelden een aantal voorwaarden:

- Het landschap is open en vrij van verstoringen, beheerpercelen liggen buiten de invloedssfeer van verstoringbronnen;
- Afstand tussen nest en voedselgebied van kuikens varieert tussen 0 en 5 km, maar is (in geschikt habitat) meestal minder dan 400 m.
- Opgroeigebied voor kuikens ('kuikenland') ligt zoveel mogelijk aaneengesloten.
- 'Enkelvoudige' maatregelen (zoals uitgestelde maaidata) zijn uiteindelijk niet effectief. Effectieve bescherming vergt integrale gebiedsaanpak die aangrijpt op alle relevante factoren.
- De minimum schaal waarop de maatregelen worden genomen is een gebied van 100 ha in een open landschap waar geen onnodige verstoring is. Waarbij het beheer bestaat uit een mozaïek van plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met maaidatum en beweide percelen.
- Het aandeel grasland met plasdras of greppelplasdras is tenminste 3%, op te voeren naar 10% of meer.
- Tenminste 30% van het beheerplangebied, of 1,4 ha per broedpaar, bestaat uit 'zwaar beheer' dat 'kuikenland' oplevert in de kuikenperiode:
 - plasdras,
 - kruidenrijk grasland (0,7 ha per gruttobroedpaar),
 - grasland met een rustperiode tenminste tot 1 juni,
 - rust na voorweiden, tot tenminste 15 juni,
 - extensief beweiden.
- Blokken kuikenland bij voorkeur niet verder dan 150 m van elkaar.
- De bemesting van de beheerpercelen gebeurt met ruige mest, zodanig dat in de kuikenperiode voldoende voedsel en een open structuur voor weidevogelkuikens aanwezig is
- De percelen met beheerovereenkomsten zijn, naar het inzicht van de gezamenlijke beheerders, onder leiding van een coördinator, optimaal verspreid in een mozaïek, afgewisseld met legselbeheer, waarbij zwaar beheer bij voorkeur in eenheden van 2-5 ha voorkomt met een niet te grote onderlinge afstand (< 200 m) en spreiding in maaidata
- Op bouwlandpercelen binnen het kerngebied worden t.b.v. de Kievit randen (al dan niet ingezaaid) aangelegd om de overleving van aanwezige kuikens te verhogen en wordt gestreefd naar uitgestelde bewerkingen op bouwland tot na 15 mei.
- Er wordt in samenwerking met de gebiedspartners planmatig gewerkt aan het minimaliseren van de predatiedruk;
- Er wordt naar gestreefd om de nest- en kuikenoverleving te optimaliseren door middel van nestbescherming, last minute beheer, het plaatsen van verjaagstokken en in gebieden met een hoge predatiedruk door de vos: elektrische vossenrasters.
- Een vorm van legselvergoeding wordt alleen toegepast in combinatie met maatregelen voor kuikenoverleving. Voorwaarde voor deelname aan legselbeheer is dat op percelen met nesten of kuikens van binnen naar buiten wordt gemaaid en uitsluitend bij daglicht.
- Er wordt gestreefd naar een verhouding tussen uitgestelde maaidatum en beweiding van 4:1

- Er wordt gestreefd naar het verspreid in het gebied realiseren van kruidenrijke randen van minimaal 6 meter breed, die bij voorkeur een verbinding vormen tussen beheerpercelen
- Streven naar aanpassen van het waterpeil bij voorkeur door binnenhouden van regenwater in de winter (vanaf december), maar in ieder geval in het vroege voorjaar (vanaf half februari).
- Nesten op percelen zonder rustperiode, waarop bewerkingen of beweiding gaan plaatsvinden, markeren en voorzien van een nestbeschermer bij beweiding
- Streven naar het gebruik van hulpmiddelen bij het maaien, zoals een wildredder, om vogels waarvan het nest niet is gevonden tijdig van het nest te verjagen.
- Bij maaien: 24 uur van tevoren vlaggenstokken in perceel plaatsen, om gezinnen te doen verplaatsen.
- Van binnen naar buiten maaien
- Slootkanten afvlakken, zodat een brede natte, zone ontstaat waarin kuikens voedsel kunnen vinden. Hiermee wordt ook voorkomen dat kuikens verdrinken bij het oversteken van sloten.
- Plasdras in weidevogelgebieden laten doorlopen tot eind juli. Vanaf 1 augustus waterpeil laten dalen. Perceel moet kort gemaaid of beweide de winter in.
- Bemesting buiten broedtijd toepassen, in plaats van voorjaarsbemesting.
- Streven naar niet kerende grondbewerking, dit houdt mogelijk meer bodemleven in stand.

Prioritering en budget

In de weidevogelgebieden wordt gestreefd naar instandhouding en groei van de bestaande populaties. Wanneer weidevogels verdwijnen uit een gebied of een deel van een gebied, kan de begrenzing eraf worden gehaald, waardoor er geen subsidiemogelijkheden voor weidevogelbeheer meer zijn.

Speciaal voor de Kievit

- Binnen het leefgebied voor de Kievit wordt ingezet op maatregelen die zijn gericht op het verhogen van de kuikenoverleving van de Kievit op bouwland. Bij voorkeur wordt dit gedaan door het aanbieden van beweide percelen naast bouwlandpercelen met uitgestelde bewerkingen en Kievitranden.
 - De Kievitrاند kent een rustperiode van 1 maart tot augustus en heeft de grootste ecologische meerwaarde. Het is mogelijk dit pakket als last minute beheer af te sluiten zolang de werkzaamheden op dit perceel nog niet zijn gestart (ook indien dit na 1 maart is).
 - Binnen op het perceel met Kievitranden is het wenselijk het pakket Uitgestelde bewerkingen op bouwland af te sluiten:
 - Uitgestelde bewerkingen op percelen zonder groenbemester: de rustperiode start 15 april. Het is mogelijk dit pakket als last minute beheer af te sluiten zolang de werkzaamheden op dit perceel nog niet zijn gestart.
 - Uitgestelde bewerkingen op percelen met een groenbemester: de rustperiode start 1 maart. Voorafgaand aan deze datum moet de groenbemester zijn ondergewerkt, daardoor is last minute beheer middels dit pakket niet reëel.
- Beheerpakketten voor Kievit alleen afsluiten indien er vrijwilligers aanwezig zijn die daadwerkelijk de percelen afzoeken op nesten en deze ook (kunnen) invoeren in de database Boerenlandvogels van LandschappenNL
- Het pakket Uitgestelde bewerkingen op bouwland alléén afsluiten in combinatie met een Kievitrاند of een andere rand / kruidenstrook die als foerageer- en vluchtmogelijkheid dient. Alleen een Kievitrاند afsluiten (zonder uitgestelde bewerkingen op de rest van het perceel) is wel toegestaan.
- Het is niet mogelijk om het pakket Nestbescherming op bouwland af te sluiten. Deze maatregel biedt geen rustperiode aan de Kievit (slechts bescherming van het nest zelf) en levert geen foerageermogelijkheden. Daarmee draagt dit pakket onvoldoende bij aan de instandhouding van de Kievit.

Wulp

- Broedende wulpen in gebieden met hoge predatiedruk door de vos, worden beschermd door de plaatsing van een elektrische afrastering van minimaal 10x10 meter. Deze afrastering beschermt de wulp en de eieren tegen grondpredatoren.

Bijlage 3 Conclusie kleuren voorgaande jaren

2021

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld		nvt		
4 Ingense waard	niet beschikbaar	nvt		
5 Ommerense- en Ingense veld				
6 Maurikse broek		nvt		
7 Maurikse waard		nvt		
8 Rijswijkse veld noord			nvt	
8 Rijswijkse veld zuid				
9 Zoelense veld				
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek				

2020

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld				
4 Ingense waard	niet beschikbaar			
5 Ommerense- en Ingense veld				
6 Maurikse broek				
7 Maurikse waard				
8 Rijswijkse veld				
9 Zoelense veld	niet beschikbaar			
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek				

2019

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld				
4 Ingense waard				
5 Ommerense- en Ingense veld				
6 Maurikse broek				
7 Maurikse waard				
8 Rijswijkse veld				
9 Zoelense veld				
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek				

2018

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld				
4 Ingense waard				
5 Ommerense- en Ingense veld				
6 Maurikse broek				
7 Maurikse waard				
8 Rijswijkse veld				
9 Zoelense veld				
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek				

Losse bijlagen

Bijlage 4 Begrenzings weidevogelgebieden

Bijlage 5 Resultaten BTS-tellingen

Losse bijlage

Bijlage 6 Resultaten NEM Monitoring Sovon